

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์

นางสาวประพันธ์ สีทองสุด

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

**The Construction of Supplementary Reading on Customs, Chronicles,
Phetchabun Folk Lore for Mattayom Suksa I Students
in Phetchabun Province**

Miss Praphan Seetornsud

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2011

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อและนามสกุล	นางสาวประพันธ์ สีทองสุด
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. อภิรักษ์ อนุะมาน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2554

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. อภิรักษ์ อนุะมาน)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้าน
เพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้ศึกษา นางสาวประพันธ์ สีทองสุด **รหัสนักศึกษา** 2512101029 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** อาจารย์ ดร. อภิรักษ์ อนุมาน **ปีการศึกษา** 2554

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ และ

(2) ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การศึกษามีวิธีดำเนินการ ดังนี้ (1) กำหนดลักษณะของหนังสือ (2) สร้างและพัฒนาหนังสือ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้ (1) หนังสือที่สร้างขึ้นมีขนาด 18.5 x 26 เซนติเมตร เนื้อหาของหนังสือประกอบด้วย บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื้อ แถบลาน ประเพณีเล่นดับเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานพ่อขุนผาเมือง ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ (เมืองลุ่ม) ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเดิด ตำนานวัดช้างเผือก และ บทที่ 4 นิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซี้หिन และนิทานเรื่องชายปัญญา (2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม (3) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน จำนวน 10 คน นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Independent Study title: The Construction of a Supplementary Reading on Customs,Chronicles,Phetchabun Folk Lore for Mattayom Suksa 1 Students in Phetchabun Province

Author: Miss Praphan Seetornsud; **ID:** 2512101029; **Degree:** Master of Education (Curriculum and Instruction); **Independent Study advisor:** Dr. Apirak Anaman; **Academic year:** 2011

Abstract

The purpose of Independent study were to (1) construct a supplementary reading on the topic of Customs, Chronicles, Phetchabun Folk Lore For Mattayom suksa 1 students in Phetchabun Province, and (2) the reading was field tested for quality verification.

The procedured of study that (1) specification of a supplementary reading, (2) constructed and developed a supplementary reading. Verify the content validity and evaluate quality of reading by three experts, evaluate with index of congruence, and 10 lower secondary students at Bungsamphanwittayakom School, Phetchabun Province, to evaluate the quality of the reading by questionnaire. The mean and standard deviation were used for data analysis.

From the study showed that (1) The Construction of a supplementary reading on the Customs, Chronicles, Phetchabun Folk Lore For Mattayom suksa 1 students in Phetchabun Province, size 18.5 x 26 centimeters, Contents of book are Chapter 1 The Community background of Phetchabun Province, Chapter 2 Customs of Phetchabun Province are Umphadumnam, Khochedeeshai, Fonsuataeblan, Rumtubtao, Give offering to the gods Srithep, Chapter 3 Phetchabun Chronicles, Phokhunphamuang, Muang Srithep, The gods of Srithep (Muanglom), Bungsamphan, Nakorndoet, Changpuak Temple and Chapter 4 Phetchabun folk lore and tales, Konchangkid, khakhongkhon, Man and Kong Novices, Cheehin and Wise for sale (2) the quality of the constructed reading evaluated by experts, as shown by their averaged rating mean, was at between 0.67-1.00, was appropriation, (3) the quality of the constructed reading evaluated by 10 student's viewpoint was very good.

Keywords: Supplementary Reading Mattayom Suksa 1

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. อภิรักษ์ อนุमान อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาดูแลเอาใจใส่ แนะนำ ติดตามการศึกษาค้นคว้าอย่าง เสมอมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึก ซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจน คำแนะนำปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ในครั้งนี้ คือ นางสาวกร บุญเดช นางอัมพร จันทร์คำรณ ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และ นางศรชานันต์ เทพคำดี ผู้มีความเชี่ยวชาญการสอนภาษาไทย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ นางสาวมาริษา ชัยนิมิตน์ ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา นางรุ่งกานต์ ขายอด ผู้ช่วยนักวิชาการประชาสัมพันธ์ กำนันสิน อินทร์ทอง นายประคบ ไสยনারถ นางสมบูรณ์ สิงหระ และนางชมพู่ แสงจันทร์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี และตำนานในการจัดทำหนังสือ ตลอดจนข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดทำหนังสือ

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระทุกท่าน ที่ได้ กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ประพันธ์ สีทองสุด

กรกฎาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	30
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์.....	31
บทที่ 3 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการศึกษา.....	111
อภิปรายผล.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	121
ภาคผนวก.....	124
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	125
ข ลำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ.....	127
ค แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ.....	131
ง แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน.....	135
จ ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	139
ฉ ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน.....	142
ช รายชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	145
ประวัติผู้ศึกษา.....	149

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การอ่านมีความสำคัญของการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพราะการอ่านเป็นพื้นฐานของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการใช้ภาษาของเด็กที่เชื่อมโยงการใช้ภาษาด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง หรือการเขียน การเรียนรู้ของเด็กต้องผ่านการเรียนรู้ด้วยภาษาเป็นหลัก สำหรับเด็กแล้ว การอ่านนับเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และการอ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน การอ่านเป็นทักษะการรับสารที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยี ความเป็นอยู่ในสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทำให้มนุษย์ต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า เนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ความสามารถ มีความเฉลียวฉลาด เกิดจินตนาการ และเกิดความคิดสร้างสรรค์มากมาย ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2542: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านทำให้เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ ในฐานะการอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาทุกระดับช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ในสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล

นอกจากนี้ ความเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์(2547: 7) ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านสร้างความคิดให้เกิดขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้อ่าน ทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ช่วยให้เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว มีความคิดมองโลกที่กว้างไกล เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านสื่อการอ่าน

แม่นมาส ขวลิต (2545: 5) กล่าวว่า ทักษะสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคือการอ่าน การอ่านจะแตกฉานและช่วยให้มีความรู้หลากหลาย ก็ต้องมีหนังสือที่มีคุณภาพ มีเนื้อหาหลากหลาย อย่างน้อยก็มีเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การอ่านนอกจากจะเป็นทักษะสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545: 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความเฉลียวฉลาด มีความรู้กว้างขวางทันสมัย มีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จัก

ค้นคว้าด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่รู้จักเหงาเพราะมีหนังสือเป็นเพื่อน การอ่านหนังสือที่ดีจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมจินตนาการ รสนิยมและค่านิยมได้อย่างถูกต้อง จึงนับว่าหนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่ทุกคนสามารถนำมาศึกษาหาความรู้ ความบันเทิงได้ในทุกสถานที่ ทุกเวลาตามความต้องการ

จากความสำคัญของการอ่านดังกล่าวจึงนำมาสู่แนวทางในการพัฒนาการศึกษาของชาติโดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข รักการเรียนรู้และสามารถพึ่งตนเองได้บนพื้นฐานความเป็นไทย เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังให้ชุมชน ท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการสอน โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ให้ความสำคัญต่อทักษะการอ่านได้ระบุไว้ว่า

สาระที่ 1: การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน จากตัวชี้วัดชั้นปีของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดสาระที่สำคัญในการพัฒนาอ่านไว้ดังนี้ จบใจความจากเรื่องที่อ่าน ระบุเหตุและผลและข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต

จากตัวชี้วัดชั้นปีที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขึ้นนั้น ย่อมทำให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านเพื่อสร้างความรู้ ความคิดและสร้างวิสัยทัศน์ สร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน

การที่จะให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านนั้นจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และจะต้องมีหนังสือที่เหมาะสมให้นักเรียนอ่าน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 27) ได้กล่าวถึงเรื่องสื่อการเรียนการสอนว่า ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเพื่อนำมาประกอบในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เช่น จัดทำหรือ

จัดหาสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่ที่อยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นการเรียนรู้

แม้ว่าทุกฝ่ายจะตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน และจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอ่าน แต่การสอนอ่านก็ยังประสบปัญหาหลายด้าน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการวางพื้นฐานการอ่านแก่นักเรียน แต่นักเรียนก็ยังไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมการอ่านหนังสือในเวลาว่าง สาเหตุเพราะครูไม่ค่อยเปิดโอกาสให้อ่านหนังสือหรือเข้าห้องสมุด นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อหนังสือ ขาดทักษะการอ่าน และอ่านช้า

การอ่านเป็นแนวทางที่เสริมสร้างสติปัญญาให้นักเรียน หากนักเรียนไม่ได้อ่านหนังสือ หรือมีหนังสือไม่เพียงพอ ก็จะเป็นปัจจัยที่บั่นทอนความรู้ อีกทั้งการส่งเสริมการอ่านโดยใช้หนังสือเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะหนังสือเรียนไม่ใช่มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การจะขยายประสบการณ์อันเป็นทักษะพื้นฐานให้กว้างขวางออกไปนั้น จำเป็นต้องแสวงหาหนังสืออื่นเข้ามาประกอบ

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดเก่าแก่ มีประวัติมาแต่สมัยกรุงสุโขทัย มีแหล่งอารยธรรมโบราณที่มีหลักฐานว่า ตรงกับสมัยขอมต่อมาจนถึงสมัยทวารวดี ทางทิศใต้ของจังหวัด อำเภอศรีเทพ มีมรดกด้านความรู้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตำนาน นิทาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆมากมาย และมีวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งจากแหล่งวรรณกรรมทางด้านเหนือและทางด้านใต้ของจังหวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความแตกต่างกัน

ผู้ศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นดินแดนที่สั่งสมประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้านมากมายที่มีคุณค่า แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรได้รับการอนุรักษ์ สืบทอด อีกทั้งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนเคยทราบข้อมูลมาบ้างแล้วแต่ขาดความชัดเจนในข้อมูลเหล่านั้น ประกอบกับสภาพปัจจุบันสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ยังขาดแคลนหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นสื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลุกฝังให้นักเรียนรักการอ่าน และส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในด้านอื่นๆ ผู้ศึกษาจึงสนใจสร้างหนังสืออ่านเพิ่ม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประเพณี ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื้อแถบลาน ประเพณีเล่นตบเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนาน ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเดิด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด

นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องชี้หิน และนิทานเรื่องขายปัญญา เพื่อให้ให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะการอ่านภาษาไทยดีขึ้น มีนิสัยรักการอ่าน ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ รวมทั้งเป็นการช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอีกทางหนึ่ง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. ขอบเขตของการศึกษา

- 3.1 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อหาประกอบด้วย
  - บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์
  - บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์
    - เรื่องที่ 1 ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ
    - เรื่องที่ 2 ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ
    - เรื่องที่ 3 ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน
    - เรื่องที่ 4 ประเพณีเล่นด้ายเต่า
    - เรื่องที่ 65 ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ
  - บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์
    - เรื่องที่ 1 ตำนานพ่อขุนผาเมือง
    - เรื่องที่ 2 ตำนานเมืองศรีเทพ
    - เรื่องที่ 3 ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ(เมืองลุ่ม)
    - เรื่องที่ 4 ตำนานบึงสามพัน
    - เรื่องที่ 5 ตำนานนครเดิด
    - เรื่องที่ 6 ตำนานวัดช้างเผือก

บทที่ 4 นิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์

เรื่องที่ 1 คนช่างคิด

เรื่องที่ 2 ค่าของคน

เรื่องที่ 3 สามเณรมั่น สามเณรคง

เรื่องที่ 4 ชี้อิน

เรื่องที่ 5 ชายปัญญา

แต่ละเรื่องมีคำถามท้ายบทและมีภาพประกอบ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้าน และการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ในการประเมินคุณภาพหนังสือ จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และตรวจสอบโดยนักเรียน โดยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

4. กรอบและแนวคิดในการสร้างหนังสือ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ดังนี้

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.2 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.4 แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.1.5 การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

4.2.1 ความหมายของประเพณี

4.2.2 ความเป็นมาของประเพณี

4.2.3 ประเภทของประเพณี

4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำนาน

4.3.1 ความหมายของตำนาน

4.3.2 ความสำคัญของตำนาน

4.3.3 ประเภทของตำนาน

4.4. วรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.2 ประเภทวรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

4.6 วิธีดำเนินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม และขั้นตอนในการวางแผนการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้นำมาใช้ในโรงเรียน ได้นอกเหนือจากหนังสือเรียน นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

จินตนา ไบกาชุย (2542: 17) ได้อธิบายความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้แต่มีให้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน ช่วยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าทางภาษา เสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่านเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนตามหลักสูตร

ถวัลย์ มาศจรัส (2548: 1) กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้แก่ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือเสริมประสบการณ์ มีลักษณะเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วย

ตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่าน ช่วยส่งเสริมการอ่าน และเพิ่มพูนความรู้แก่นักเรียน

4.1.2 ประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 143-144) สรุปประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

- 1) ส่งเสริมความรู้ หนังสือเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้หรือทักษะความคิดรวบยอด หลักการหรือทฤษฎีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการดำเนินชีวิต การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการด้านต่างๆ
- 2) ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากจะมีเนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความรู้แล้วควรมีลักษณะที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะในการสังเกต ประเมินค่าตลอดจนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา
- 3) ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรสอดแทรกแนวคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้นไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์เป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม
- 4) ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจในเรื่องราวได้ กล่าวคือ ใช้ภาษาให้ถูกต้องและพอเหมาะแก่ความรู้และประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน ใช้เทคนิควิธีหรือเครื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่นๆ เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น
- 5) ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เขียนควรพิจารณาเสนอเรื่องราวที่เด็กแต่ละวัยสนใจ เน้นให้เด็กเห็นความสำคัญประโยชน์ของเรื่องราวที่เสนอ ซึ่งสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียน

สมพร จารุณี (2541: 35-44) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือว่าช่วยส่งเสริมเด็กและเยาวชน ให้เกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้านได้แก่ พัฒนาการทางภาษา พัฒนาการทางความคิด พัฒนาการทางบุคลิกภาพและพัฒนาการทางสังคม

ธีรารัง ชูทัพ (2545: 7) กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือเด็กและเยาวชนสรุปได้ว่า หนังสือช่วยพัฒนาความรู้ความคิด การพัฒนาเจตคติและค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม กระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่มและช่วยให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีประโยชน์ทั้งในการส่งเสริมด้านความรู้ ด้านสติปัญญา ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในการอ่าน และส่งเสริมประสบการณ์ในด้านความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนจะได้รับตามความสนใจและตามความต้องการของนักเรียนเอง

4.1.3 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

บันลือ พฤกษะวัน (2533: 59) สรุปหนังสือที่ดีสำหรับเด็กว่าต้องมีลักษณะเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน อ่านแล้วสนุกประทับใจ เสริมสร้างประสบการณ์ ขยายประสบการณ์เฉพาะเรื่อง ได้กว้างขวางลึกซึ้ง

รัตพร ชังธาดา (2531: 1) ได้สรุปลักษณะ ของหนังสือสำหรับเด็กที่ดีว่า ต้องช่วยส่งเสริมทักษะในการอ่านเพื่อเป็นสื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ช่วยเสริมสร้างค่านิยม ทักษะคติ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน สร้างศรัทธาทางมรดกทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ

จินตนา ไบกาชุยี (2536: 215-218) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีไว้ว่า สำนวนภาษา จะต้องเป็นภาษาไทยที่ดี ใช้เครื่องหมายวรรคตอนเพื่อให้ข้อเขียนแม่นยำ มีเอกภาพ ในการเสนอเนื้อหา ซึ่งให้ความรู้และสารประโยชน์ตรงกับวัตถุประสงค์ หัวเรื่อง และถูกต้องตามหลักวิชาการ มีสัมพันธ์ภาพ มีการลำดับความที่ดี มีความชัดเจน มีความยาวพอเหมาะ

สมพร จารุณี (2541: 77-136) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ดีของหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของถวัลย์ มาศจรัส (2535: 79-80) สรุปได้ว่าส่วนนำเรื่อง เป็นส่วนที่สำคัญมากของงานเขียน เนื้อหาการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะต้องมีที่มาจากเรื่องจริง ใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน เป็นคำสุภาพ ภาพประกอบควรมีลักษณะช่วยเสริมเนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น ช่วยดึงดูดความสนใจและช่วยเสริมสร้างจินตนาการ

สรุปได้ว่า หนังสือที่ดีต้องเสริมสร้างความสนใจในการอ่าน มีความกระชับ ใช้ภาษาถูกต้อง น่าอ่าน เข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงามเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีเอกภาพในการเสนอเนื้อหา ช่วยเสริมสร้างค่านิยม ทักษะคติ คุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก

4.1.4 แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาชุยี (2536: 147-149) กล่าวว่าผู้ที่จะสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กควรจะมีการวางแผนการเขียนของตนไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการเขียน และป้องกันการสับสนในขณะดำเนินการ แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีดังนี้

1) การกำหนดประเภทหนังสือ ถ้าต้องการให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น นอกจากผู้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะสร้างตามลักษณะที่กรมวิชาการกำหนดไว้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงรูปลักษณะและประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งพิจารณาถึงความถนัดและความชำนาญของคนที่มืออยู่ว่ามีความชำนาญในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทใด เช่น สารคดี บันเทิงคดี นิทาน หรือตำนาน ร้อยกรอง เป็นต้น

2) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ก่อนนั้นจะทำให้ผู้สร้างไม่ออกนอกกรอบที่จะต้องเขียน รวมทั้งยังจะทำให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่าผู้เขียนต้องการที่จะสื่อเรื่องใดให้แก่ผู้อ่าน นอกจากนี้วัตถุประสงค์ยังใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบการเขียนเนื้อหาด้วยความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และยังเป็นเครื่องเตือนใจให้ผู้เขียนเพิ่มความระมัดระวังไม่เขียนนอกเหนือหรือขาดตกหล่นไปจากวัตถุประสงค์ ซึ่งโดยปกติแล้ววัตถุประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในคำนำ คำชี้แจงของผู้เขียนหรือในบทนำก็ได้ โดยนิยมเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3) การกำหนดระดับผู้อ่าน หรือกลุ่มเป้าหมายในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้สร้างจะต้องทราบว่าผู้อ่านของตนคือใคร โดยต้องคำนึงถึงเพศ วัย ระดับการศึกษา ความสนใจในการอ่าน ความสนใจทั่วไปในสังคมรอบตัวหรือความสนใจพิเศษ รวมทั้งจุดเด่นจุดด้อยในเรื่องต่างๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบกฎเกณฑ์ในการเขียน สามารถสื่อสารได้ตรงกับผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระบบ โรงเรียนแบ่งแยกย่อยได้ดังนี้

- (1) กลุ่มวัยเริ่มเรียน 0-5 ปี
- (2) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนต้น) 6-8 ปี
- (3) กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษา (ตอนปลาย) 9-11 ปี
- (4) กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนต้น) 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น)
- (5) กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) 15-18 ปี (กลุ่มวัยรุ่น)

4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน ผู้เขียนต้องศึกษาหลักจิตวิทยาความสนใจและความต้องการของผู้อ่านตามวัย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5) การกำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง/ชื่อเรื่องโดยมีแหล่งที่มาของหนังสือที่นำมาเป็นแนวในการเขียน คือ หลักสูตร สิ่งแวดล้อมในสังคมและสภาพท้องถิ่น การกำหนดชื่อเรื่องจะเกี่ยวโยงไปถึงหัวเรื่องที่จะเขียน และขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร สิ่งแวดล้อมในสังคมและสภาพท้องถิ่น การกำหนดชื่อเรื่องจะเกี่ยวโยงไปถึงหัวข้อเรื่องที่จะเขียน

และขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง หลักการที่สำคัญคือ ชื่อเรื่องควรจะสอดคล้องกับหัวเรื่องและโครงสร้างเนื้อหาเรื่อง เพื่อว่าเมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่องก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นเรื่องอะไร

6) การกำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง โครงสร้างเนื้อหา คือ การกำหนดขอบเขตเนื้อหาของหนังสือ ที่จะเขียนให้มีระบบตามลำดับความคิดหรือตามวัตถุประสงค์ของการเขียน ต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการเป็นรากฐานที่สำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่าย ถ้าโครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะไม่หนาจนเกินไป ควรประกอบด้วยบทนำ เนื้อเรื่องที่แบ่งออกเป็นบท ๆ และภาคผนวก

บทนำ อาจเป็นบทย่อของเนื้อหาสาระหรือบทสังเขปของหนังสือ เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าตนจะอ่านเรื่องใด ผู้เขียนอาจบอกขอบข่ายเนื้อหา บอกสาเหตุ แรงจูงใจที่เขียนเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ที่แบ่งออกเป็นบทๆ และภาคผนวก

เนื้อเรื่อง มักแบ่งเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยและย่อหน้า เนื้อหาสาระนี้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ สาขานั้นๆ มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้าง มีการจัดลำดับตามเกณฑ์ที่ผู้เขียนกำหนดไว้ มีการจัดลำดับตามเหตุการณ์ มีการจัดลำดับตามการเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่าง มีการจัดลำดับเหตุผล เนื้อหาที่มีความทันสมัยมีแหล่งอ้างอิง สาระความรู้ละเอียดพอเหมาะแก่กับประสบการณ์ สติปัญญาของผู้อ่าน เนื้อหาต้องไม่ขัดแย้งกับศีลธรรม จริยธรรม ประเพณีและความมั่นคงของสังคม

ในโครงสร้างของบทหนึ่งๆ ควรประกอบด้วย บทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และจบด้วยบทสรุปความ ในการเสนอเนื้อหาควรมีตัวอย่างประกอบอย่างเหมาะสม ภาพประกอบอาจเป็นภาพถ่าย ภาพวาด ควรมีความเหมาะสมและเกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีขนาดเหมาะสมชัดเจน

กิจกรรมท้ายบทเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมท้ายบทควรช่วยส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบท ช่วยผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้น อาจจะเป็นคำถามชวนคิดให้นำความรู้ไปใช้กับสิ่งอื่นๆหรือไปใช้ในชีวิตประจำวัน

7) กำหนดแนวการเขียน หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้สาระความรู้ ความคิดในวิชาต่างๆอย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังนั้นแนวการเขียนที่เหมาะสมจึงควรเป็นความเรียง มีโวหารหรือวิธีเรียบเรียงที่นิยมใช้คือ

การบรรยาย คือการเล่าเรื่องซึ่งได้พบได้เห็นมาอย่างถี่ยิบ อาจมีตัวบุคคลหรือตัวละคร มีพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ นิยมใช้เขียน นิทาน ตำนาน ประวัติ เรื่องเล่า รายงาน บันทึกเหตุการณ์

การพรรณนา คือการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นการรำพันความรู้สึกนิยมเขียนพรรณนาความงามของธรรมชาติ สถานที่ หรือความดี

การอธิบาย คือการชี้แจง สั่งสอน อธิบาย ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

การเปรียบเทียบ คือ การเทียบเคียงเพื่อให้ข้อความที่มีอยู่เดิมนั้นมีความหมายกระจ่างขึ้น

8) กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิงก่อนลงมือเขียน ผู้เขียนหนังสือต้องอ่านและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ การจัดระบบข้อมูล ซึ่งนำไปสู่การเรียบเรียงและการเสนอเรื่องการเขียนบันทึกในสิ่งที่ได้อ่านและค้นคว้า สิ่งที่ควรบันทึกไว้ได้แก่ ชื่อหัวเรื่อง สำหรับอ้างอิง เนื้อเรื่อง วันเดือนปี และแหล่งข้อมูล ควรเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับ

9.1) ความยาวของหนังสือ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

9.1.1) ความสามารถของผู้อ่านตามวัย มีหลักปฏิบัติดังนี้
วัย 0-5 ขวบ ประมาณ 4-8 หน้าหรือ 8-16 หน้า (ขนาด 8 หน้ายก) แนวตั้ง-นอน
วัย 6-11 ขวบ ประมาณ 8-24 หน้า (ขนาด 8 หน้ายก) หรือประมาณ 16-32 หน้า (ขนาด 16 หน้ายก)
วัย 12-14 ขวบ ประมาณ 50-100 หน้า(ขนาด 16 หน้ายก หรือขนาดพอกเก็ตบุค)

9.1.2) ความยากง่ายและธรรมชาติของเนื้อหาสาระขึ้นอยู่กับวัย ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่าน

9.2) รูปเล่มมาตรฐานของหนังสือ ถวัลย์ มาศจรัส (2535: 70) อธิบายถึงลักษณะรูปเล่มหนังสือที่นิยมจัดพิมพ์ทั่วไป ดังนี้

9.2.1) ขนาด 8 หน้ายก หมายถึงหนังสือที่มีขนาด 18.5x 26 ซม.

9.2.2) ขนาด 8 หน้ายกพิเศษ หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 21x29.7 ซม.

9.2.3) ขนาด 16 หน้ายก หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 13x18.5 ซม.

9.2.4) ขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หมายถึงหนังสือที่มีขนาด 14.8 x 21 ซม.

- หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีภาพประกอบ นิยมพิมพ์ในรูปเล่มขนาด 8 หน้ายก

- หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทวรรณกรรมเยาวชน

(เรื่องสั้น นวนิยาย) นิยมพิมพ์รูปเล่มขนาด 16 หน้ายก

- หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เขียนแบบงานเขียนประสาครคดี

นิยมพิมพ์รูปเล่มขนาด 16 หน้ายกพิเศษ

9.3) ภาพประกอบ เป็นเครื่องช่วยในการอ่านต้องสอดคล้องกับเนื้อหาควรจัดวางให้ต่อเนื่องอยู่ในบริเวณเดียวกันกับข้อความ หากต้องการภาพที่แสดงโครงร่างภายนอกควรใช้ภาพถ่าย หากต้องการภาพที่ต้องการรายละเอียดควรใช้ภาพวาด ภาพสีจะดึงดูดความสนใจในการอ่านได้มากกว่าภาพขาวดำ การเตรียมภาพประกอบ ทำได้หลายวิธี เช่น การถ่ายภาพขึ้นใหม่ การวาดภาพใหม่ การถ่ายภาพจากหนังสือ การขอฟิล์มจากแหล่งต่างๆ เช่น สำนักพิมพ์ หน่วยงานราชการ

9.4) การจัดรูปเล่มและการจัดหน้า การจัดทำรูปเล่มหนังสือต้องรู้ส่วนประกอบของหนังสือตลอดทั้งเล่ม ส่วนประกอบหนังสือแบ่งเป็นส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

9.4.1) ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย

- ปกหน้า ควรให้มีสีสันสะดุดตา ภาพบนปกควรเป็นหัวใจของเรื่อง ข้อความบนปกมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ตัวอักษรอ่านง่ายสะดุดตา
- ปกหลังปัจจุบันนิยมให้มีภาพโดยออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งของปกหน้า

- สันปก สันปกที่จำนวนหน้าไม่มากนัก ไม่นิยมใส่ข้อความบนสัน ส่วนหนังสือที่มีความหนา นิยมใส่ชื่อบนสัน

- หน้าปกในมีชื่อหนังสือ ประเภทหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้วาดภาพ ผู้จัดทำ ผู้รวบรวม ผู้จัดพิมพ์ รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือ

- หน้าคำนำ มีข้อความแสดงจุดประสงค์หรือสารประโยชน์ของหนังสือ ประวัติความเป็นมา ชี้แจงการใช้หนังสือ

- หน้าสารบัญ

9.4.2) ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วยเนื้อเรื่องและภาพประกอบหนังสือที่มีภาพประกอบควรจัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาโดยอาจจัดภาพเป็น 1/2 ของหน้า หรือ 1/4 ของหน้า หรือ 3/4 ของหน้าก็ได้ ดูให้เหมาะสม

9.4.3) ส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย หน้าบรรณานุกรม หน้ากิจกรรมอื่นๆ เช่น แบบฝึกหัด กิจกรรมท้ายเรื่อง

ขั้นตอนการจัดทำหนังสือ สรุปลงได้ดังนี้ คือ กำหนดประเภทหนังสือ กำหนดจุดประสงค์ กำหนดระดับผู้อ่านว่ามีวิทยุติ ระดับสติปัญญา ความรู้และประสบการณ์เดิมเพียงใด กำหนดเนื้อหา/ชื่อเรื่อง กำหนดโครงสร้างเนื้อหาหรือโครงเรื่อง กำหนดแนวการเขียน กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิงและกำหนดลักษณะรูปเล่มให้เหมาะสมกับผู้อ่าน

4.1.5 การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ได้มีผู้เสนอแนวทางในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมหลายท่าน ดังนี้
สนั่น มีจันทร์หมาก (2537: 184-185) ได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

1) ลักษณะรูปเล่ม คือ ปก รูปเล่มในภาพรวม คุณภาพวัสดุ ขนาดตัวอักษรและความชัดเจน ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า

2) ภาพประกอบ ได้แก่ ความชัดเจน ลักษณะความสมจริง ขนาดจำนวนภาพ ความเหมาะสม คำอธิบายประกอบภาพ

3) เนื้อหา วิธีการเสนอเรื่อง ความสอดคล้องของหลักสูตร การเรียงลำดับ ความยากง่าย เอกภาพและความกลมกลืนของหนังสือ การเน้นสาระสำคัญ ความถูกต้องกับเหตุการณ์ กิจกรรมเสนอแนะ ภาคผนวกท้ายบท

4) การใช้ภาษา เน้นความถูกต้องตามหลักภาษา ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมของการใช้ศัพท์ เครื่องหมายวรรคตอน

5) แนวคิดริเริ่มของผู้อ่าน ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม มาเป็นหลักในการพิจารณาการกำหนดเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คือ ความจำเป็นในการสร้าง วิธีการสร้างหนังสือ ตลอดจนการประเมินคุณภาพหนังสือ จึงได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างหนังสือ

นอกจากนี้ ถวัลย์ มาศจรัส (2548: 164) ได้อธิบายเกณฑ์การประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา

1.1) สอดคล้องกับหลักสูตร จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

1.2) ถูกต้องตามหลักวิชาการและเป็นปัจจุบัน

1.3) ยากง่ายพอเหมาะกับช่วงชั้น

1.4) มีความยาวของเนื้อหาพอเหมาะ

1.5) มีแหล่งอ้างอิง ค้นคว้า และ/หรือ บรรณานุกรม

1.6) ไม่ขัดต่อความมั่นคงและศีลธรรมอันดีงาม

- 2) การนำเสนอเนื้อหา
  - 2.1) มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจ
  - 2.2) เสนอเนื้อหาการอ่าน เพิ่มพูนทักษะการคิด
- 3) การใช้ภาษา
  - 3.1) สื่อความหมายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย
  - 3.2) ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา
  - 3.3) ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
  - 3.4) ใช้ศัพท์เฉพาะถูกต้อง(ถ้ามี)
- 4) ภาพ ตาราง แผนภูมิ
  - 4.1) ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน
  - 4.2) เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา
  - 4.3) มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ
  - 4.4) ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับรูปเล่ม เช่น ขนาดของเล่ม การออกแบบปก ขนาดตัวอักษร กระดาษที่ใช้ การเข้าเล่ม การจัดหน้า เช่น การจัดวางภาพประกอบ และตัวอักษรเหมาะสม ภาพประกอบน่าสนใจ ปริมาณภาพมีความเหมาะสม

จากหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้ศึกษาพิจารณาว่าเกณฑ์การประเมินที่ใช้ประกอบด้วย ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

4.2.1 ความหมายของประเพณี

พระยาอนุมานราชชน (2514: 37) ได้ให้ความหมายของคำว่าประเพณีไว้ว่า ประเพณี คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อกันมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติออกนอกแบบก็ผิดประเพณี หรือผิดจารีตประเพณี

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 501) ได้กำหนดความหมายประเพณี ไว้ว่า ขนบธรรมเนียมแบบแผน ซึ่งสามารถแยกคำต่างๆออกได้เป็น ขนบ มีความหมายว่า ระเบียบแบบอย่าง ธรรมเนียม มีความหมายว่า ที่นิยมใช้กันมา และเมื่อนำมารวมกันแล้วมี

ความหมายว่า ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ ยึดถือเป็นแบบแผนและได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นต้นแบบที่จะให้คนรุ่นต่อไป ได้ประพฤติปฏิบัติตามกันไป

โดยสรุปแล้ว ประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรม ในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้นๆ ฝ่าฝืนมักถูกตำหนิ จากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีผิดแผกกับกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีแต่งหรือตัดทอนไปใน แต่ละท้องถิ่น สำหรับประเพณีไทยมักมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในคติพระพุทธศาสนาและ พราหมณ์มาแต่โบราณ

4.2.2 ความเป็นมาของประเพณี

พระยาอนูมานราชชน (2514: 37) ประเพณีมีบ่อเกิดจากสภาพสังคม ธรรมชาติ ทัศนคติ เอกลักษณะ ค่านิยม โดยความเชื่อของคนในสังคมต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ นั้น ๆ เช่น อำนาจของดินฟ้า อากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุต่างๆ ฉะนั้น เมื่อ เวลาเกิดภัยพิบัติขึ้นมนุษย์จึงต้องอ้อนวอนร้องขอในสิ่งที่ตนคิดว่าจะช่วยให้ภัยนั้นผ่านพ้นไป แล้ว มนุษย์ก็แสดงความรู้คุณค่าต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยการทำพิธีบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตน ตามความ เชื่อ ความรู้ของตน เมื่อความประพฤตินั้นคนส่วนรวมสังคมยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียม หรือเป็น ระเบียบแบบแผน และทำจนเป็นพิมพ์เดียวกัน สืบต่อๆ กันจนกลายเป็นประเพณีของสังคมนั้นๆ

เสฐียร โกเศศ (2510: คำนำ) ประเพณีและวัฒนธรรม เมื่อว่าโดย เนื้อความก็เป็นสิ่งอย่างเดียวกัน คือ เป็นสิ่งที่ไม่ใช่มีอยู่ในธรรมชาติโดยตรง แต่เป็นสิ่งที่สังคมหรือ คนส่วนรวมร่วมกันสร้างให้มีขึ้นแล้วถ่ายทอดให้แก่กันได้ด้วยลักษณะและวิธีการต่างๆว่าโดย เนื้อหาของประเพณีและวัฒนธรรมที่อยู่ในจิตใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็น ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งสะสมและสืบต่อร่วมกันมานานในส่วนรวม จนเกิดความเคยชิน เรียกว่า นิสัยสังคม หรือประเพณี

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความเป็นมาของประเพณีเกิดจากสังคมโดยคน ในสังคมมีความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม ร่วมกันสร้างให้มีขึ้นแล้วถ่ายทอดให้แก่กันได้ด้วยลักษณะ และวิธีการต่างๆ สืบต่อกันจนกลายเป็นประเพณีของสังคมนั้น ๆ

4.2.3 ประเภทของประเพณี

พระยาอนูมานราชชน (2506: 3-4) ได้แบ่งประเภทของประเพณีแบ่ง ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) จารีตประเพณี หรือ กฎศีลธรรม หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมใดสังคมหนึ่ง ยึดถือและปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง เป็นเรื่องของความผิดถูก มีเรื่องของศีลธรรมเข้า

มาร่วมด้วย ดังนั้นสมาชิกในสังคมต้องทำ ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว จะต้องถูกดำเนินหรือได้รับการลงโทษจากคนในสังคมนั้น เช่น ลูกหลานต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อท่านเฒ่าแก่ ถ้าใครไม่เลี้ยงดูถือว่าเป็นคนเนรคุณหรือลูกอกตัญญู จารีตประเพณีของแต่ละสังคมนั้นย่อมไม่เหมือนกัน เพราะค่านิยมที่ยึดถือต่างกัน การนำเอาจารีตประเพณีของตนไปเปรียบเทียบกับของคนอื่นแล้วตัดสินว่าดีหรือเลวกว่าของตนย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความเชื่อของแต่ละสังคมนั้นแตกต่างกันไป

2) ขนบประเพณีหรือสถาบัน หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้แล้วปฏิบัติสืบต่อกันมา ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น สถาบันโรงเรียน มีโรงเรียน มีผู้สอน มีผู้เรียน มีระเบียบการรับสมัคร การเข้าเรียน การสอบไล่ เป็นต้น ทางอ้อม ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่วไป โดยไม่ได้วางระเบียบไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติไปตามคำบอกเล่า หรือตัวอย่างจากที่ผู้ใหญ่หรือบุคคลในสังคมปฏิบัติ เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ตรุษ สารท การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

3) ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ทุกคนควรทำ ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี หรือมีความผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ทุกคนปฏิบัติกันทั่วไปจนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกเป็นภาระหน้าที่ เพราะเป็นสิ่งที่มีความหมายและใช้กันอย่างแพร่หลาย ส่วนมากเป็นมารยาทในด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย การพูด การรับประทานอาหาร การเป็นแขกไปเยี่ยมผู้อื่น ฯลฯ ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องที่ทุกคนควรทำแม้มีผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่อาจถูกดำเนินว่า เป็นคนไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ

4.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำนาน

4.3.1 ความหมายของตำนาน

ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการให้ความหมายของตำนาน ไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 347) ได้ให้ความหมายของตำนานว่าหมายถึง เรื่องแสดงกิจการอันมีมาแล้วแต่ปางหลัง เรื่องราวมนานที่เล่าสืบๆ มา

นาฏวิภา ชลิตานนท์ (2524: 107-112) ได้สรุปความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาโดยสมมุติว่าจริง เป็นเรื่องซึ่งมักเกี่ยวกับกษัตริย์ วีรบุรุษหรือบุคคลสำคัญ ๆ เป็นชนิดหนึ่งของนิทานพื้นเมือง ซึ่งเน้นเกี่ยวกับมนุษย์ มีจุดหมายที่จะอธิบายหรือ

สรรเสริญบรรพบุรุษและวงศ์วาน โดยเฉพาะ อย่างไรก็ดีตำนานมิใช่การจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่อาจกล่าวถึงบุคคลในประวัติศาสตร์และข้อเท็จจริงบางประการในประวัติศาสตร์

ลมูล จันทน์หอม (2538: 102) ได้สรุปความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องราวที่เป็นงานเขียนที่บันทึกเรื่องราวต่างๆ เช่น นิทาน นิยายและคำบอกเล่าต่างๆ ย้อนหลังไปในอดีตที่ไกลมากของล้านนา ปกติด้านนมักจะมีพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการเขียน รวมไปถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับกษัตริย์ และวีระบุรุษที่สำคัญๆของล้านนา

สมพร จารุณี (2538: 25) ได้ให้ความหมายของตำนานว่า หมายถึง เรื่องราวโบราณที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับบุคคล ชนชาติ ถิ่นที่ หรือสิ่งของ โดยมากจะเชื่อกันว่าเป็นความจริงอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้าซึ่งมักจะประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องเล่าขานเกี่ยวกับบุคคลมักจะแสดงให้เห็นความกล้าหาญ ความเป็นวีระบุรุษและวีรสตรี อาจจะมีคามเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

จากผู้ให้ความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ตำนาน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานจนหาที่มาไม่ได้เป็นเรื่องที่สมมุติว่าจริงมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ วีระบุรุษหรือบุคคลสำคัญและมีเนื้อหาเพื่ออธิบายที่มาของสิ่งต่างๆ หรือสถานที่ต่างๆ

4.3.2 ความสำคัญของตำนาน

สมพร จารุณี (2538: 26) กล่าวว่า ตำนานให้ประโยชน์ทางการศึกษาแก่ประชาชนคือบอกให้ทราบความจริงที่สำคัญต่างๆ เป็นแหล่งศึกษาสภาพชีวิตและวัฒนธรรมของชาวบ้านซึ่งมีความสำคัญดังนี้ คือ

- 1) ให้คุณค่าด้านสังคม โดยแสดงให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ และสภาพบ้านเมือง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบุรุษในสมัยนั้น
- 2) ให้คุณค่าด้านปรัชญาและความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ นิทานและตำนานท้องถิ่นเป็นที่รวมแห่งปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เนื้อเรื่องสอดแทรกปรัชญาแง่คิดของชีวิตศีลธรรม ตลอดจนคติธรรม เพื่อยกระดับจิตใจของผู้อ่านและผู้ฟังให้สูงขึ้น ทำให้เข้าใจพื้นฐานของชีวิตได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
- 3) สะท้อนประวัติศาสตร์การต่อสู้ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ว่ากว่าจะรวมกันเป็นประเทศชาติในปัจจุบัน ต้องรบพุ่งแย่งเสียดินแดนมากมาย
- 4) สะท้อนเรื่องกรรมและการตั้งสัจย์อธิฐาน ตำนานส่วนใหญ่จะแสดงให้เห็นแจ่มแจ้งว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว รวมทั้งให้ข้อคิดเรื่องการทำความดีและหากตั้งสัจย์อธิฐาน ก็จะได้สมปรารถนา
- 5) อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อ

6) สร้างความภูมิใจในท้องถิ่นของตน เพราะเมื่อทราบเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นที่กว่าจะมาเป็นชนชาติเช่นทุกวันนี้ บรรพบุรุษต้องต่อสู้กับความยากลำบากต่างๆ อย่างมากมาย ทำให้เกิดความภูมิใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมีกำลังใจต่อสู้ เพื่อพัฒนาสังคมของชาติต่อไป

สรุปได้ว่า ตำนานมีความสำคัญ ให้คุณค่าทางด้านสังคม ปรัชญาและความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ สะท้อนประวัติศาสตร์ อธิบายปรากฏการณ์ และสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4.3.3 ประเภทของตำนาน

วิไลภรณ์ ศรีปาซาง (2541: 49-101) ได้แบ่งตำนานเป็น 7 ประเภท โดยอาศัยเนื้อหาและแก่นเรื่องเป็นหลักในการพิจารณาดังนี้

- 1) ตำนานปฐมนิยสถาน เป็นตำนานที่กล่าวถึงเรื่องราวการกำเนิดพระธาตุ พระบาท พระนอนและประวัติความเป็นมาของสถานที่ เนื้อหามักเกี่ยวข้องกับการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า การประทานพระธาตุ การก่อสร้างพระพุทธศาสนาและเรื่องราวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) ตำนานประวัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นตำนานที่เรียบเรียงขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากคนบอกเล่า หรือจากตำนานหลักเรื่องอื่น มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของสถานที่ หรือวัตถุที่มีความสำคัญ เช่นวัด พระธาตุ เมือง พระพุทธรูป เป็นต้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักแนะนำสถานที่
- 3) ตำนานเมือง เป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของบ้านเมือง และการลำดับราชวงศ์ต่างๆ โดยแก่นเรื่องเพื่อให้ทราบถึงประวัติของบ้านเมือง ตลอดจนเรื่องราวของผู้ครองนคร เนื้อหาในตอนต้นมักเป็นนิทานปรัมปราเกี่ยวกับลำดับกษัตริย์ในชมพูทวีป เรื่องอุบัติกาลแห่งพระโคตมพุทธเจ้า การสร้างบ้านแปงเมืองแล้วค่อยคลี่คลายสู่ยุคสมัยที่เป็นประวัติศาสตร์มีหลักฐานสามารถนำมาอ้างอิงได้จนถึงสมัยเดียวกับผู้แต่งหรือยุคสมัยที่ใกล้เคียง
- 4) ตำนานบุคคลหรือตำนานที่มีเนื้อหานั้นความสำคัญของบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของท้องถิ่น หรือเป็นต้นสกุลวงศ์ หรือเป็นเรื่องราวการสร้างบ้านแปงเมืองของเอกบุคคล
- 5) ตำนานปฐนียวัตถุ เป็นตำนานเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติของพระพุทธรูปสำคัญเนื้อหามักกล่าวถึงประวัติความเป็นมาองค์พระพุทธรูปลำดับเรื่องราวมาจนถึงสมัยที่สามารถกำหนดที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปได้

6) ตำนานประวัติศาสตร์พุทธศาสนา เป็นตำนานที่นำเสนอเรื่องราว ประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาในล้านนา ตลอดจนเรื่องราวประกอบอื่นๆ มีแก่นเรื่องเพื่อให้ ผู้รับสารได้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญในการสืบทอดพุทธศาสนาในดินแดนที่เกิดตำนาน โดยลำดับ เรื่องจากอดีตจนถึงยุคสมัยของผู้แต่ง

7) ตำนานเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เป็นตำนานที่มีเนื้อเรื่องแตกต่างจากกลุ่มที่ กล่าวมาทั้งหมด

อุษณีย์ ธงไชย (2529 : 6) แบ่งวรรณกรรมประเภทตำนานตามเนื้อหา เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1) ตำนานที่เป็นเรื่องราวการกำเนิดเมืองต่างๆ ตำนานกลุ่มนี้มีเนื้อหา เกี่ยวกับเมือง เนื้อเรื่องจะเชื่อมโยง กับประวัติศาสตร์ไทยในยุคหลัง แต่จะเป็นเรื่องของการกำเนิดและการ สลายตัวของเมืองต่างๆ เช่น ตำนานสุวรรณโคมคำ ตำนานสิงหนวัตกุมาร เป็นต้น

2) ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากล หมายถึง ตำนานที่มี เนื้อหาค่อนข้างหลากหลาย คือ ส่วนแรกจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธประวัติการเผยแผ่พุทธ ศาสนา ฯลฯ บางครั้งเป็นเรื่องของการสังคายนาพุทธศาสนาในสมัยต่างๆ สามารถระบุชื่อผู้แต่งและ ระยะเวลาที่แต่งได้อย่างแน่นอน ตำนานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระพุทธรูปและ เจดีย์ที่สำคัญ

กล่าวโดยสรุป ประเภทของตำนานแบ่งตามลักษณะที่เกี่ยวข้องคือ ปรากฎการณ์ธรรมชาติ สถานที่ บุคคล และเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งนั้น

4.4. วรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

4.4.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่ มีประวัติมาแต่สมัยกรุง สุธโขทัย ในสมัยนั้นเรียกกันว่า พิษขปุระ หรือ เพชขปุระ หมายถึง เมืองที่มีพิษ และในทางทิศใต้ ของจังหวัดมีแหล่งอารยธรรมโบราณที่มีหลักฐานว่า ตรงกับสมัยขอมต่อมาจนถึงสมัยทวารวดี มี ข้อมูลที่เป็นความรู้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตำนาน นิทาน ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม ต่างๆ มากมาย และมีวรรณกรรมท้องถิ่นอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งจากแหล่งวัฒนธรรม ทางทิศ เหนือตั้งแต่ อำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า และอำเภอน้ำหนาว และแหล่งวัฒนธรรม ทางใต้ ที่มีศูนย์รวมอยู่ที่อำเภอศรีเทพ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอบึงสามพัน อำเภอหนองไผ่ ซึ่งเนื้อเรื่อง มีทั้งสะท้อนวิถีชีวิตที่เหมือนและแตกต่างกัน ส่วนใหญ่วรรณกรรมที่ค้นพบจะเป็นวรรณกรรม

ประเภทนิทาน ตำนานการตั้งชื่อสถานที่ เช่นตำนานพ่อขุนผาเมือง ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ฯลฯ

4.4.2 ประเภทวรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

นคร พันธุ์ณรงค์ (2525: 35-4) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ ออกเป็น 7 ประเภท ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการแบ่งเรื่องในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้ดังนี้

- 1) นิทาน แบ่งเป็นนิทานเกี่ยวกับสถานที่(ตำนาน)และนิทานทั่วไป เช่น เรื่อง ตำนานนครเค็ด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานเมืองศรีเทพ ฯลฯ
- 2) ประเพณีพื้นบ้าน เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสภาพธรรมชาติและอาชีพหลักของเมือง เช่น ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ เป็นต้น
- 3) เพลงพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงประกอบการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงนางนาค เพลงนางซ่าง
- 4) การละเล่นพื้นบ้าน เป็นการละเล่นที่ให้ความสนุกสนานและขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การละเล่นตบเต่า ฟ้อนเสื่อแถบลาน
- 5) ปริศนาคำทาย เป็นปริศนาที่มีความสนุกสนานที่แฝงไว้ด้วย การใช้เขาวงกต ปัญญาที่แยบยล มีทั้ง ปริศนาคำทายที่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ สัตว์เลี้ยงที่ใกล้ชิด
- 6) คติความเชื่อของท้องถิ่น เป็นคติความเชื่อของคนในท้องถิ่นว่าเป็นเช่นไร ได้แก่ ความเชื่อเรื่องบ้าน ความเชื่อเรื่องที่ดิน ที่นาต่างๆ
- 7) ภาษิต คำสอนประจำถิ่น เป็นภาษิตสอนใจ เป็นร้อยแก้วบ้างร้อยกรองบ้าง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการวางตัวของแต่ละบุคคล

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ได้มีผู้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือไว้ดังต่อไปนี้

เสาวนีย์ ฝักทอง (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุบล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานีและตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ประเมินด้านเนื้อหา วิธินำเสนอ การใช้ภาษา การจัดทำรูปเล่ม การจัดหน้าและภาพประกอบได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย เท่ากับ 0.89 และจากการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยนักเรียน 10 คน มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.31 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพระดับมาก

กัลปพฤกษ์ มุงเมือง (2546: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหนังสือกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เมืองเทิงบ้านฉัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์และศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อหนังสือ อ่านเพิ่มเติมเมืองเทิงบ้านฉัน ผลการศึกษาพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องเมืองเทิงบ้านฉัน มี ประสิทธิภาพ 80.4/84.50 และนักเรียนพอใจต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมมากที่สุด

อังกฤษ ครุฑกูด (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง นิทาน ชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ และตรวจสอบ คุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้ ภาษาและภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และประเมินคุณภาพโดย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 10 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ ระหว่าง 4.10-4.90 สรุปว่า เป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

เกษฎาพร ทองคำสุก (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง พ่อ ขุนผาเมือง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์ และตรวจสอบคุณภาพของ หนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้ภาษาและ ภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และประเมินคุณภาพโดยนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.42 สรุปว่า เป็นหนังสือที่มีคุณภาพ เหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

อรุณวัฒนา สงค์พิมพ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม วรรณกรรมสู่ขวัญท้องถิ่นศรีสะเกษ และหาประสิทธิภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้ภาษาและภาพประกอบ ด้านคุณค่าและประโยชน์ ที่ได้รับมีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1

นุชนารถ ยิ้มจันทร์ (2546: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ชีวิตสิบ สองในวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ และ ตรวจสอบคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น ด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน มีระดับคะแนนเฉลี่ย โดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี 3.86 และครูผู้สอนวิชาสังคมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 30 คน โดยรวม อยู่ ในเกณฑ์ดี 4.27 และประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 200 คนมีระดับ คะแนนเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี 4.28

สุรัตนา พันธุ์พิช (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินาม ตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท และตรวจสอบ คุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้

ภาษาและภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75-1.00 และประเมินคุณภาพโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.98 สรุปว่า เป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

เฟื่องฟ้า แต่งโสภกา (2549: บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือสารคดี เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในนิทานพื้นบ้านอำเภอสามชุก สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 6 จังหวัดสุพรรณบุรี และตรวจสอบคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้ภาษาและภาพประกอบ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.89 และประเมินคุณภาพโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.90-4.37 สรุปว่า เป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะเห็นได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมประกอบด้วยชื่อเรื่องที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และกลุ่มเป้าหมาย มีการประเมินคุณภาพของหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ด้านลักษณะของหนังสือ เนื้อหา การใช้ภาษาและภาพประกอบ และประเมินคุณภาพของหนังสือโดยนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง

4.6 วิธีดำเนินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดลักษณะของหนังสือ
2. สร้างและพัฒนาหนังสือ
  - 2.1 การสร้างหนังสือ
  - 2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

4.6.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นงานเขียนประเภทสารคดี

4.6.2 สร้างและพัฒนาหนังสือ

- 1) การสร้างหนังสือ

1.1) ศึกษาหลักสูตร ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างหนังสือ ดังนี้

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภทกลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรม พิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง

1.2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม รูปแบบการเขียนสารคดี เกี่ยวกับ ประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้าน ประเพณี ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทราย กลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเล็บแถบลาน ประเพณีเล่นตบเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนาน ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง ตำนานนครเด็ด นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซั้หิน และนิทานเรื่องชายปัญญา เรื่องเหล่านี้ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดโดยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ วัด อำเภอบึงสามพัน อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ สืบค้นข้อมูลจากเอกสารของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ การสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อาวุโสในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย นำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว กำหนดเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเล็บแถบลาน ประเพณีเล่นตบเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเด็ด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง และบทที่ 4 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซั้หิน และนิทานเรื่องชายปัญญา แต่ละเรื่องมีภาพประกอบโดยผู้ศึกษาได้ถ่ายภาพเองจากสถานที่จริง ท้ายเรื่องแต่ละเรื่องมีคำถามท้ายบทหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี และ
ตำนานที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์

(2) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน

(3) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของประเพณี และ
ตำนานที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โครงสร้างของหนังสืออ่าน
เพิ่มเติมมีลักษณะดังนี้

(1) การออกแบบปก ได้นำเสนอภาพประเพณี และสถานที่
สำคัญตามตำนานเป็นภาพถ่ายสี

(2) ส่วนประกอบของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ซึ่ง
สื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเนื้อหา มีชื่อเรื่องบอกเนื้อหาสาระ หน้าคำนำ เพื่อแสดงจุดมุ่งหมายของการ
เขียน กล่าวขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างหนังสือ หน้าสารบัญ บรรจุบัญชื้อหัวข้อเรื่องที่
ปรากฏอยู่ในหนังสือ พร้อมทั้งระบุเลขหน้าเพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการอ่าน
ได้อย่างรวดเร็ว เนื้อเรื่องแบ่งเป็น 4 บท แต่ละเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบท
บรรณานุกรม บอกแหล่งค้นคว้าที่มาของข้อมูล เป็นการเสนอแนะให้ผู้อ่านไปค้นคว้าเพิ่มเติม

(3) ขนาดของหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นมีขนาด 18.5 x 26
เซนติเมตร

(4) ขนาดของตัวอักษร ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้สายตา
ของเด็ก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กก่อนข้างโต จึงใช้ขนาดตัวอักษร 16 พ้อยท์
หัวข้อปรับขนาดตามความเหมาะสม

(5) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาสาระ
ตามโครงสร้างของเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์
บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทราย
กลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน ประเพณีเล่นตบเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3
ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเดิด
ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง และบทที่ 4 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่
นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซู้หิน
และนิทานเรื่องขายปัญญา แต่ละเรื่องมีภาพประกอบโดยผู้ศึกษาได้ถ่ายภาพเองจากสถานที่จริง
ท้ายเรื่องแต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายบท

(6) ภาพประกอบ เลือกใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริง และภาพวาด มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และเกี่ยวข้องกับเนื้อหา

(7) ขนาดของภาพประกอบ จัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยจัดภาพให้เหมาะสมกับหน้า มีข้อความอธิบายภาพด้านล่าง

(8) จำนวนภาพประกอบ เนื่องจากภาพประกอบมีส่วนช่วยเสริมเนื้อหาสาระ และดึงดูดความสนใจ เสริมสร้างจินตนาการและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้หนังสือน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องนั้นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2) การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1) สร้างแบบประเมิน เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือในด้านต่าง ๆ

ดังนี้

ประเด็นการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน รวม 32 ข้อ ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์	จำนวน 7 ข้อ
(2) ด้านเนื้อหา	จำนวน 8 ข้อ
(3) ด้านภาพประกอบ	จำนวน 9 ข้อ
(4) ด้านการใช้ภาษา	จำนวน 4 ข้อ
(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	จำนวน 4 ข้อ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	เห็นด้วย
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Congruence) โดยคำนวณจากคะแนนแต่ละ ข้อคำถาม แทนค่าในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน คำนวณความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
 N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์การแปลความหมาย

ถ้า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดหรือเป็นตัวแทนวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ถ้า IOC น้อยกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่วัดหรือไม่เป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ต้องนำมาปรับปรุง

ประเด็นการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยนักเรียนมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน รวม 23 ข้อ ดังนี้

- (1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ จำนวน 5 ข้อ
- (2) ด้านเนื้อหา จำนวน 5 ข้อ
- (3) ด้านภาพประกอบ จำนวน 6 ข้อ
- (4) ด้านการใช้ภาษา จำนวน 3 ข้อ
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 4 ข้อ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคำนวณจากคะแนนแต่ละข้อคำถาม แทนค่าในสูตร ดังนี้

ค่าเฉลี่ย(Mean) ใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sqrt{\bar{X}}$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกคน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

เกณฑ์การแปลความหมาย

4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum X^2)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
	$(\sum X^2)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนข้อมูล

2.2) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประเด็นการประเมินครอบคลุม 4 ด้าน ได้ค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 พิจารณารายด้านได้ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 – 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า การจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ขนาดของ รูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ การออกแบบปก สอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสมเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่นำเสนอ เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน ส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่ผู้อ่าน สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านภาพประกอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67–1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า ภาพดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน ภาพประกอบสีสวย มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจน ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น จำนวนภาพประกอบเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพประกอบที่ถ่ายจากสถานที่จริง ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เป็นภาพที่สวยงาม ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้เร็ว ขนาดของภาพมีความเหมาะสมกับผู้อ่าน

(4) ด้านการใช้ภาษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ใช้ภาษาในการเขียนสารคดีที่เข้าใจง่าย มีความหมายชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.3 ตรวจสอบคุณภาพโดยนักเรียน โดยให้นักเรียนโรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน ประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก พิจารณารายด้านได้ดังนี้

(1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ขนาดของรูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ การออกแบบปก

สอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง

(2) ด้านเนื้อหา

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสมเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่นำเสนอ เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน ส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่ผู้อ่าน สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา

(3) ด้านภาพประกอบ

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านภาพประกอบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน ภาพประกอบสีสวย มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจน ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น จำนวนภาพประกอบเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพประกอบที่ถ่ายจากสถานที่จริง ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เป็นภาพสีสวยงาม ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้เร็ว ขนาดของภาพมีความเหมาะสมกับผู้อ่าน

(4) ด้านการใช้ภาษา

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านการใช้ภาษาว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ใช้ภาษาในการเขียนสารคดีที่เข้าใจ มีความหมายชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

(5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับตำนาน และพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้ อ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้ นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาสาระจาก

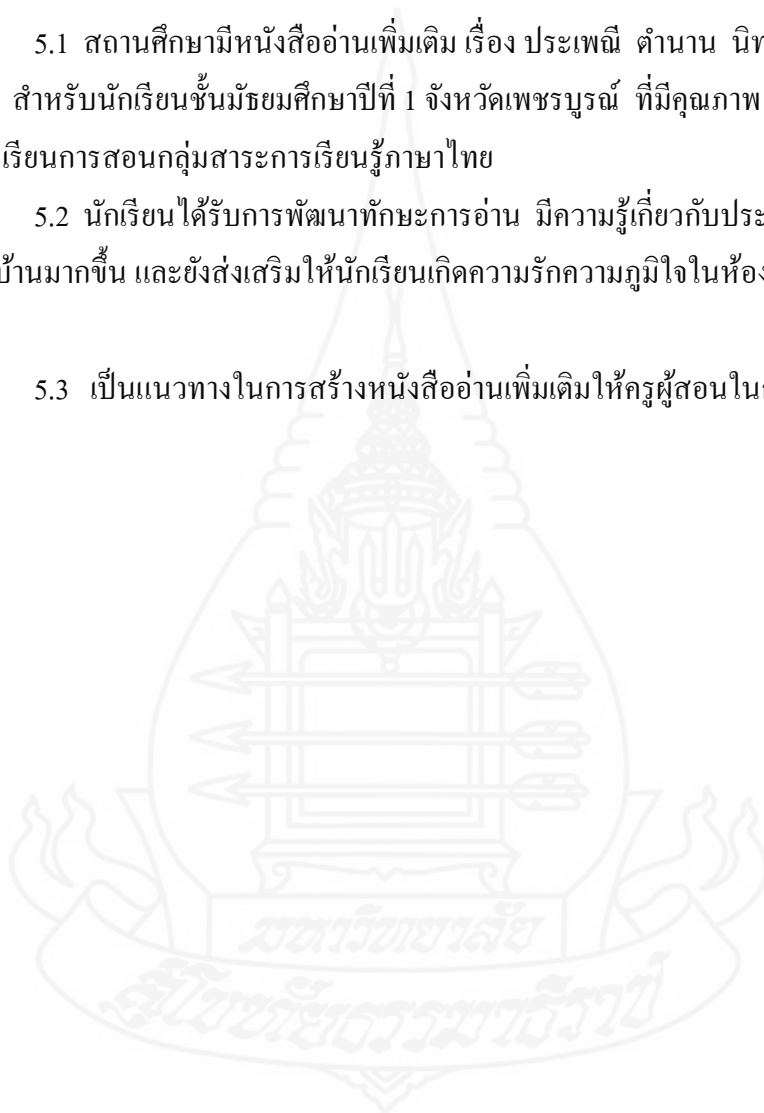
แหล่งข้อมูลโดยตรง อีกทั้งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนเคยได้ยิน ได้ฟังมาบ้างแล้วแต่ยังไม่มี
ผู้ใดนำมาทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้าน
เพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นสื่อใน
การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

5.2 นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการอ่าน มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน
นิทานพื้นบ้านมากขึ้น และยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองมาก
ยิ่งขึ้น

5.3 เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้
อื่น

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประเพณี ตำนาน
นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์

ประพันธ์ สิทอนสุด

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณี ตำนานและนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนปลูกฝังให้นักเรียนรักและเห็นคุณค่าของประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นตน

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเนื้อหาให้ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักสูตร และให้คำแนะนำในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลสำหรับการจัดทำหนังสือเล่มนี้สำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ เล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้สนใจ เป็นอย่างดี

ประพันธ์ สีทองสุด

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์	1
บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์	11
เรื่องที่ 1 ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ	13
เรื่องที่ 2 ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ	18
เรื่องที่ 3 ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน	23
เรื่องที่ 4 ประเพณีเล่นต๋ับเต่า	27
เรื่องที่ 5 ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ	31
บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์	34
เรื่องที่ 1 ตำนานพ่อขุนผาเมือง	35
เรื่องที่ 2 ตำนานเมืองศรีเทพ	39
เรื่องที่ 3 ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ(เมืองถ่ม)	43
เรื่องที่ 4 ตำนานบึงสามพัน	45
เรื่องที่ 5 ตำนานนครเค็ด	48
เรื่องที่ 6 ตำนานวัดช้างเผือก	51
บทที่ 4 นิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์	56
เรื่องที่ 1 คนช่างคิด	58
เรื่องที่ 2 ค่าของคน	60
เรื่องที่ 3 สามเณรมั่น สามเณรคง	63
เรื่องที่ 4 ชี้หิน	66
เรื่องที่ 5 ชายปัญญา	69
บรรณานุกรม	73

บทที่ 1

ความเป็นมา
ของจังหวัดเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัย

สุโขทัย

บทที่ 1

ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์

1. ประวัติเมืองเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์มีตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพนั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนินเขา ป่า และที่ราบเป็นตอนๆ สลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปใต้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบและมีเทือกเขานาบกันไปทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นรูปเกือกม้ามีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญโดยไหลจากจังหวัดเลย เพชรบูรณ์ ผ่านไปสู่จังหวัดลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ จึงส่งผลให้พื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทำการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมปัจจัยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

กล่าวถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เมืองเพชรบูรณ์นั้นเริ่มจากชื่อของจังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อครั้งโบราณน่าจะชื่อว่าเมือง “เพชรบูรณ์” ตามที่ปรากฏในจารึกลานทองคำ ที่พบจากเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ วัดมหาธาตุ ซึ่งหมายถึงเมืองแห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร แต่ในระยะหลังต่อมาเปลี่ยนเป็น “เพชรบูรณ์” กลายความหมายเป็นเมืองที่อุดมด้วยเพชร และได้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

จากการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ผ่านมา พบว่า มีร่องรอยหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ปรากฏอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมา จนกระทั่งถึงในสมัยประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการใช้ตัวอักษรในการบันทึก สื่อสาร และถ่ายทอดนั้น พบว่า มนุษย์ในสมัยนั้นมีการดำรงชีวิตอยู่ด้วยการหาตามธรรมชาติ อาศัยอยู่ในถ้ำ รู้จักเพาะปลูกพืชบางชนิด เลี้ยงสัตว์ มีเทคโนโลยีในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้แบบง่ายๆ เชื่อในเรื่องธรรมชาติ และมีประเพณีการฝังศพ จนกระทั่งพัฒนาขึ้นเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่ และมีเทคโนโลยีในการผลิตที่ซับซ้อนมากขึ้น เป็นลำดับ

บริเวณที่ปรากฏร่องรอยในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นพบหลายพื้นที่ของจังหวัด ได้แก่ ด้านทิศตะวันตกที่อำเภอวังโป่ง อำเภอชนแดน พบเครื่องมือเครื่องใช้ประเภทหินขัด เช่น กำไลหิน และขวานหิน กำหนดอายุอยู่ในราว 3,000 – 4,000 ปีมาแล้ว ด้านทิศใต้ที่อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรี และที่อำเภอศรีเทพ ซึ่งมีเมืองโบราณศรีเทพ เป็นเมืองที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

ยาวนาน รวมทั้งเป็นเมืองโบราณในยุคต้นประวัติศาสตร์ที่มีขนาดใหญ่และเก่าแก่ที่สุดในจังหวัด เพชรบูรณ์ มีอายุเก่าแก่กว่า 2,000 ปี และยังถือได้ว่าแหล่งโบราณคดีที่พบบริเวณนี้มีวัฒนธรรมที่ เกี่ยวเนื่องกับชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรีและบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสักอีกด้วย บริเวณด้านทิศเหนือ ที่อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ในปัจจุบัน ได้พบหลักฐานที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน ทั้งชิ้นส่วน โครงกระดูกมนุษย์ที่ฝังร่วมกับสิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องประดับทำจากโลหะ แก้ว หิน และพบตะกรันโลหะซึ่งเป็นหลักฐานทางด้าน โลหกรรมในพื้นที่แถบนี้

ต่อมาเมื่อนุษย์รู้จักการใช้ตัวอักษรแล้ว ได้ถือว่าเข้าสู่ช่วงสมัยประวัติศาสตร์ โดยอาจเริ่ม นับตั้งแต่ สมัยที่รับวัฒนธรรมทวารวดี หลักฐานที่ปรากฏชัดเจนในช่วงนี้ได้แก่ที่เมืองศรีเทพ ซึ่ง เป็นเมืองโบราณที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ และมีร่องรอยการติดต่อสัมพันธ์กับแหล่งชุมชน ซึ่งมี วัฒนธรรมแบบทวารวดีในที่ราบลุ่มแม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยา มีศาสนสถานที่เป็นสถูปเจดีย์ เนื่องในศาสนาพุทธ เช่น เขาค้างใน และเขาค้างนอก โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้ง ธรรมจักร พระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์จำนวนมาก มีจารึกอักษรปัลลวะและหลังปัลลวะ จารึก เนื้อหาเกี่ยวศาสนาเป็นส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในช่วง 1,200 -1,400 ปีมาแล้ว

ในช่วงประมาณ 800-900 ปีมาแล้ว อิทธิพลของเขมรได้แผ่มาถึงเมืองศรีเทพเช่นเดียวกับ กับเมืองโบราณในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย มี รูปเคารพและปราสาทอิทธิพลเขมรสร้างขึ้นเนื่องในศาสนาฮินดู เช่น ปราสาทศรีเทพ ปราสาทสอง พี่น้อง และปราสาทฤๅษี จนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์แห่งเขมรที่แผ่ขยาย อำนาจมาถึงยังดินแดนแถบนี้ เมืองศรีเทพก็เจริญอยู่เป็นช่วงสุดท้าย และหลังจากนั้นร่องรอยของ เมืองเมืองนี้ก็ได้ขาดหายไป

ในช่วงสมัยสุโขทัย เมืองเพชรบูรณ์มีฐานะเป็นเมืองแคว้นด้านตะวันออกเฉียงใต้ พ่อขุนรามคำแหงได้แผ่ขยายอาณาเขตอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงการแผ่ขยาย มาถึงพื้นที่ด้านตะวันออกของสุโขทัย ตามศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ 1 ด้านที่ 4 และ ศิลา จารึกหลักที่ 93 วัดโศการาม ด้านที่ 2 พ.ศ.1949

จากศิลาจารึกหลักที่ 1 คำว่า “ลุมบาจาย” นั้น เชื่อว่าได้แก่เมืองหล่มเก่า และศิลาจารึกหลักที่ 93 คำว่า “วัชปุระ” เชื่อว่าเป็นเมืองเพชรบูรณ์ แสดงให้เห็นว่าอาณาเขตของกรุงสุโขทัย ในสมัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชและสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทย (พ.ศ.1911) มีเมืองเพชรบูรณ์เป็นรัฐ สยามาก่อนที่กรุงสุโขทัยจะรุ่งเรืองขึ้นมา นั้น จารึกสุโขทัยหลักที่ 2 (จารึกวัดศรีชุม) ได้ปรากฏชื่อ **พ่อ ขุนผาเมือง** (โอรสพ่อขุนนาวนำถุม ผู้ครองเมืองราด) ร่วมกับพ่อขุนบางกลางหาว ทำการยึดเมือง สุโขทัยคืนจากขอมสมาสโชนญลัพวง และได้ให้พ่อขุนบางกลางหาวเป็นกษัตริย์ครองเมืองสุโขทัย

ต่อไป ชาวเพชรบูรณ์จึงเคารพนับถือและได้สร้างอนุสาวรีย์ของท่านไว้ที่อำเภอหล่มสัก เพื่อรำลึกถึงคุณความดีของพระองค์สืบไป

หลักฐานทางโบราณคดีซึ่งเป็นสิ่งชี้ชัดว่า "เมืองเพชรบูรณ์" เป็นรัฐสีมาของสุโขทัย ได้แก่ พระเจดีย์ทรงดอกตูมหรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ของวัดมหาธาตุเมืองเพชรบูรณ์ เช่นเดียวกับวัดมหาธาตุของสุโขทัย เมืองอื่นๆ ซึ่งจัดว่าเป็นสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัยแท้ และในการขุดค้นทางโบราณคดีที่พระเจดีย์ทรงดอกบัวตูม วัดมหาธาตุ เมืองเพชรบูรณ์ ของกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ.2510 ได้พบศิลปวัตถุมากมาย เช่น เครื่องสังคโลกของไทย และเครื่องถ้วยกับตุ๊กตาจีน

ในสมัยอยุธยา เมืองเพชรบูรณ์ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา ในช่วงพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2031) ได้กล่าวถึงศักดินาข้าราชการที่มียศสูงสุด มีศักดินาหนึ่งหมื่น หนึ่งในนั้น ได้แก่ พระยาเพชรรัตนสงคราม (ประจำเพชรบูรณ์) และในช่วงเวลาเดียวกัน เมืองศรีธมมรัตน (ศรีเทพ) ขึ้นทำเนียบเป็นหัวเมืองรวมอยู่ด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองเป็น พระศรีธมมรัตน ตามชื่อเขาแก้วหรือเขาธมมรัตน ซึ่งเป็นเขาสำคัญในเมือง

เมืองเพชรบูรณ์ยังถูกกล่าวถึงอีกหลายครั้งในฐานะหัวเมืองสำคัญ ดังปรากฏในพงศาวดารไทยรบพม่า สรุปความได้ว่าในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้ถูกพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองแห่งพม่ายกทัพมาตี ได้มีกองทัพจากพระไชยเชษฐาธิราชแห่งนครเวียงจันทน์ในฐานะพันธมิตร ยกทัพมาช่วยทางด้านนครไทย เข้ามาทางเมืองเพชรบูรณ์

ในสมัยพระมหาธรรมราชา เกิดเหตุการณ์พระยาละแวกเจ้าแผ่นดินเขมร ยกทัพมารุกรานหลายครั้ง ในพ.ศ.2125 พระยาละแวกส่งทัพโดยมีพระทศราชาและพระสุรินทรราชาเข้าตีเมืองนครราชสีมา เมื่อได้แล้วจึงเตรียมเคลื่อนทัพไปตีเมืองสระบุรี ในคราวนั้นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ให้พระศรีธมมรัตน (เจ้าเมืองศรีเทพ สมัยนั้นเรียกว่าเมืองท่าโรง) และพระชัยบุรี (เจ้าเมืองชัยบาดาล) เป็นผู้นำกองทัพหัวเมืองเข้าร่วมขับไล่ข้าศึกจนแตกพ่ายไป

สมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงวิเคราะห์ว่า เมืองเพชรบูรณ์สร้างขึ้นมา 2 ยุค บนบริเวณเดียวกัน ยุคแรกคงอยู่ในเวลาที่เมืองสุโขทัยหรือพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางการปกครอง เพราะสร้างเมืองเอาลำน้ำป่าสักไว้กลางเมืองลักษณะเดียวกับเมืองพิษณุโลก แนวกำแพงเมืองกว้างยาวด้านละ 800 เมตร ยุคที่ 2 น่าจะสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ด้วยมีป้อมและกำแพงลักษณะเดียวกับป้อมกำแพงเมืองที่สร้างที่ลพบุรี เป็นแต่แนวกำแพงเมืองเล็กกว่าเดิม

สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2318 กองทัพพม่าโดยอะแซหุ่นกี้ ยกทัพมาตีกรุงธนบุรี ได้ล้อมเมืองพิษณุโลกไว้ เจ้าพระยาจักรี (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) และเจ้าพระยาสุรสีห์ ได้ตีฝ่านำทัพออกมาได้ และมาชุมนุมพักทัพสะสมเสบียงที่เมืองเพชรบูรณ์

ในช่วงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ชื่อเมืองเพชรบูรณ์และศรีเทพ (สีเทพ) ยังปรากฏในเอกสารสมุดไทยคำใบ้บอกข่าวการสวรรคตของรัชกาลที่ 2 ในฐานะหัวเมืองขึ้นกรมมหาดไทย ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการยกฐานะของเมืองและเปลี่ยนชื่อเมืองจากศรีเทพเป็นวิเชียรบุรี และสร้างเมืองหล่มสักขึ้น โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพสันนิษฐานว่า เดิมบริเวณหล่มเก่ามี “เมืองลม” หรือ “เมืองหล่ม” ในสมัยสุโขทัยซึ่งเป็นเมืองที่ชาวเวียงจันทน์และหลวงพระบางมาอาศัยอยู่จำนวนมาก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงนามเจ้าเมืองเพชรบูรณ์และเมืองวิเชียรบุรี ซึ่งใช้ชื่อเดิมมาแต่สมัยอยุธยา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ปี มีการรวบรวมหัวเมืองตามชายแดนที่สำคัญตั้งเป็นเขตการปกครองใหม่ ขึ้นเป็นมณฑล ในปีพ.ศ.2442 มณฑลเพชรบูรณ์ ได้ตั้งขึ้นเป็นอิสระเนื่องจากท้องที่มีภูเขาล้อมรอบ การคมนาคมกับมณฑลอื่นไม่สะดวก ลำบากแก่การติดต่อราชการ และโอนเมืองหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า อำเภอวังสะพุง มาขึ้นกับมณฑลเพชรบูรณ์ ยุบเมืองวิเชียรบุรีเป็นอำเภอ โอนอำเภอบัวชุม อำเภอชัยบาดาลขึ้นกับเมืองเพชรบูรณ์ มณฑลเพชรบูรณ์จึงมีสองเมือง คือ หล่มสัก กับเพชรบูรณ์ ผู้บริหารราชการเป็นตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาล ผู้ดำรงตำแหน่งคนแรก คือ พระยาเพชรรัตนสงคราม (เพ็ญ)

พ.ศ.2447 ได้ยุบมณฑลเพชรบูรณ์ และได้ตั้งเป็นมณฑลอีกในปี พ.ศ.2450 และได้ยุบอีกครั้งในปี พ.ศ.2459 จังหวัดเพชรบูรณ์ในขณะนั้นมี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอวัดป่า (หล่มสัก) อำเภอวิเชียรบุรี และกิ่งอำเภอชนแดนจนกระทั่งพ.ศ.2476 ได้ยกเลิกมณฑลต่างๆ ทั่วประเทศ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีหลักฐานเอกสารแสดงให้เห็นว่า ทุกอำเภอมียคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่คละกันไป ทั้งชาวจีน พม่า ลาว เขมร เงี้ยว แยก มอญ มีอาชีพทำไร่ยาสูบ ทำนา ทำไร่อ้อย และเลี้ยงไหม

ช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ปี พ.ศ.2486 ได้วางแผนการจัดสร้างนครบาลเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ แทนกรุงเทพฯ โดยให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองท่า ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เพชรบูรณ์เป็นฐานทัพในการขับไล่ญี่ปุ่นด้วย และตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ห่างจากกรุงเทพฯ 346 กิโลเมตร สามารถติดต่อกับประเทศจีนโดยผ่านพม่าและลาวได้สะดวกเช่นกัน นอกจากนี้แล้วหากเกิดเหตุการณ์ในภาวะสงคราม การขัดแย้งระหว่างประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษในขณะนั้น เพชรบูรณ์จะเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย แต่เนื่องจากระเบียบการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ต้องยกเลิกไป แต่อย่างไรก็ตามได้มีการพัฒนาปรับปรุง และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งอาคารสถานที่ขึ้นมากมายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ณ ช่วงเวลานี้ และทำให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้น

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2510-2525 บริเวณพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัด (เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย) พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ต้องการยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้แทรกซึมและครอบครอง มีผู้ก่อการร้ายเข้าต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาล หลังจากที่สู้รบเป็นเวลา 14 ปีเศษ รัฐบาลจึงได้รับชัยชนะ ปัจจุบันจึงยังมีสถานที่หลงเหลืออยู่เป็นอนุสรณ์บนเทือกเขาแก้วที่เคยเป็นสมรภูมิการสู้รบทางอุดมการณ์ และกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งในปัจจุบัน หลังจากนั้นเมืองเพชรบูรณ์ก็มีรูปแบบการปกครองดังเช่นในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า พื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีหลักฐานการปรากฏอยู่ของชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำป่าสักมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย จากนั้นได้รับอารยธรรมจากภายนอก ได้แก่ วัฒนธรรมทวารวดีและวัฒนธรรมเขมรโบราณ ทำให้ชุมชนเหล่านั้นมีพัฒนาการด้านต่างๆจนกลายเป็นสังคมเมืองขนาดใหญ่สืบมา เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยสุโขทัย เมืองเพชรบูรณ์มีฐานะเป็นเมืองแคว้นแคว้นของกรุงสุโขทัย และในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีเมืองเพชรบูรณ์และเมืองศรีเทพเป็นเมืองสำคัญและต่อเนื่องจนถึงช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงและแบ่งเขตการปกครองอีกหลายครั้ง จนครั้งหนึ่งเมืองเพชรบูรณ์เกือบมีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย แทนกรุงเทพฯ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม และหลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงพัฒนาในด้านต่างๆมากมาย จนกระทั่งเป็นเมืองเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน

ที่มา : นายวัชชัย ชื่นไพศาลศิลป์

นักโบราณคดีปฏิบัติการ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ระเบียบเรียง

2. คำขวัญประจำจังหวัด

เมืองมะขามหวาน อุทยานน้ำหนาว ศรีเทพเมืองเก่า เขาค้ออนุสรณ์ นครพ่อขุนผาเมือง

3. ตราประจำจังหวัด

ตราประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยเพชรกับภูเขาและไผ่ยาสูบ อยู่ในรูปวงกลมมีลายกนกไทยล้อม โดยรอบ เพชรเจียรนัยเป็นรูปหัวแหวน รูปคล้ายสามเหลี่ยมหัวกลับลงดินลอยอยู่บนท้องฟ้าเหนือภูเขา พื้นดินเป็น ไผ่ยาสูบ และมีอักษรเขียนว่า “จังหวัดเพชรบูรณ์”

ความหมายเกี่ยวกับเพชร มีความหมาย 2 ประการ

ประการที่ 1 เนื่องจากจังหวัดชื่อเพชรบูรณ์ ซึ่งแปลว่าอุดมสมบูรณ์ด้วยเพชร และมีผู้เคยขุดพบหินที่มีความแข็ง มากกว่าหินธรรมดา มีประกายแวววาวสุกใส เหมือนเพชรขุดได้ในเขตบ้านทุ่งสมอ นายาว อำเภอหล่มสัก หินที่ขุดได้นี้ เรียกกันว่า “เขี้ยวหนูมาด” ซึ่งถือว่าเป็นหินตระกูลเดียวกับเพชร แต่มีความแข็งน้อยกว่าเพชร มีผู้เชื่อว่าเขี้ยวหนูมาดนี้ ถ้าทิ้งไว้ตามสภาพเดิมนานต่อไปอีกประมาณ 1,000 ปี จะกลายเป็นเพชรจริง ๆ ได้และนอกจากนี้ยังมีผู้เชื่อว่า ภูเขาชื่อ “ผาช่อนแก้ว” ในเขตอำเภอหล่มสักมีเพชร จึงตั้งชื่อว่า “ผาช่อนแก้ว”

ประการที่ 2 เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีค่าอุดมสมบูรณ์ เช่น ไม้สัก ในดินมีแร่ธาตุที่มีค่า ต้นประมาค่ามิได้ ซึ่งนับว่ามีค่าสูง เช่นเดียวกับค่าของเพชรที่เดียว และปรากฏว่าในเขตตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก เดิมชาวบ้านเรียกว่า “บ้านน้ำบ่อค่า” ซึ่งมีประวัติว่าเคยเป็นที่ตั้งโรงหล่อแร่ทองคำของฝรั่งเศสชาวยุโรป ไม่ทราบสัญชาติ มีซากวัตถุก่อสร้างปรากฏร่องรอยเหลืออยู่

ความหมายเกี่ยวกับภูเขา เนื่องจากด้วยพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีภูเขามากมายสลับซับซ้อนเป็นทิวเขาเทือกใหญ่เรียกว่า “เทือกเขาเพชรบูรณ์”

ความหมายเกี่ยวกับไผ่ยาสูบ เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์มียาสูบพื้นเมืองพันธุ์ดีเป็นสินค้าสำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่นานมาแล้ว มีรสเป็นเลิศกว่ายาสูบที่อื่นทั้งหมดของเมืองไทย ยาสูบพันธุ์ดี ที่มีชื่อเสียงนี้ ปลูกได้ผลที่บ้านป่าแดง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ แต่ในปัจจุบันนี้ยาสูบพื้นเมืองชนิดนี้มี น้อยลง เพราะราษฎรชาวบ้านกลับมานิยมปลูกยาสูบพันธุ์เบอร์เลย์ เพื่อบ่มให้แก่สำนักงานไผ่ยาสูบ เพราะได้ราคาดีกว่ายาสูบพื้นเมือง

4. ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นไม้ประจำจังหวัดคือ ต้นมะขาม

5. ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกไม้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ดอกมะขาม

6. ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีแนวเขตติดต่อระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ประมาณเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ กับเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 12,668.416 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,917,760 ไร่ ส่วนที่กว้างที่สุดของจังหวัด จากด้านตะวันออกเฉียงถึงตะวันตก กว้าง 55 กิโลเมตร ส่วนที่ยาวที่สุดวัดจากเหนือสุดถึงใต้สุด ยาว 296 กิโลเมตร สูงจากระดับทะเล ประมาณ 114 เมตร อยู่ห่างกรุงเทพฯ 346 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 21

7. อาณาเขต

อาณาเขตติดต่อของจังหวัดทั้ง 4 ด้าน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดเลย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออกเฉียง	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์ และพิจิตร

8. ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศทั่วไปของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยภูเขาเพชรบูรณ์ เป็นรูปเกือกม้า รอบพื้นที่ด้านเหนือของจังหวัด เป็นแนวนานกันไปทั้งสองข้าง ทิศตะวันออกเฉียง และทิศตะวันตก คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ ร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางและอำเภอด้านใต้ของจังหวัด เป็นพื้นที่ลาดชันจากเหนือลงใต้ มีพื้นที่ป่าไม้ 3,624,830 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.78 มีแม่น้ำป่าสัก เป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุดของจังหวัด ไหลผ่านตอนกลางของจังหวัดจากทิศเหนือไป

ทิศใต้ ยาวประมาณ 350 กิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากภูเขาพลาในจังหวัดเลย มีห้วยลำธารหลายสาย เกิดจากภูเขาเพชรบูรณ์ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านอำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหนองไผ่ อำเภอ빙สามพัน อำเภอวิเชียรบุรี และอำเภอศรีเทพ

9. ภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่จังหวัด มีภูเขาล้อมรอบจึงทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อน หนาวจัดในฤดูหนาว โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เขาค้อ และหล่มเก่า จะมีอากาศหนาวที่สุด และบนพื้นที่ภูเขาจะมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี ในฤดูร้อนและฤดูฝน จะมีอุณหภูมิ 20-24 องศา ฤดูร้อนเริ่มในเดือนมีนาคม ถึงเมษายน ฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม และฤดูหนาวในเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ของทุกปี

10. ทรัพยากรธรรมชาติ

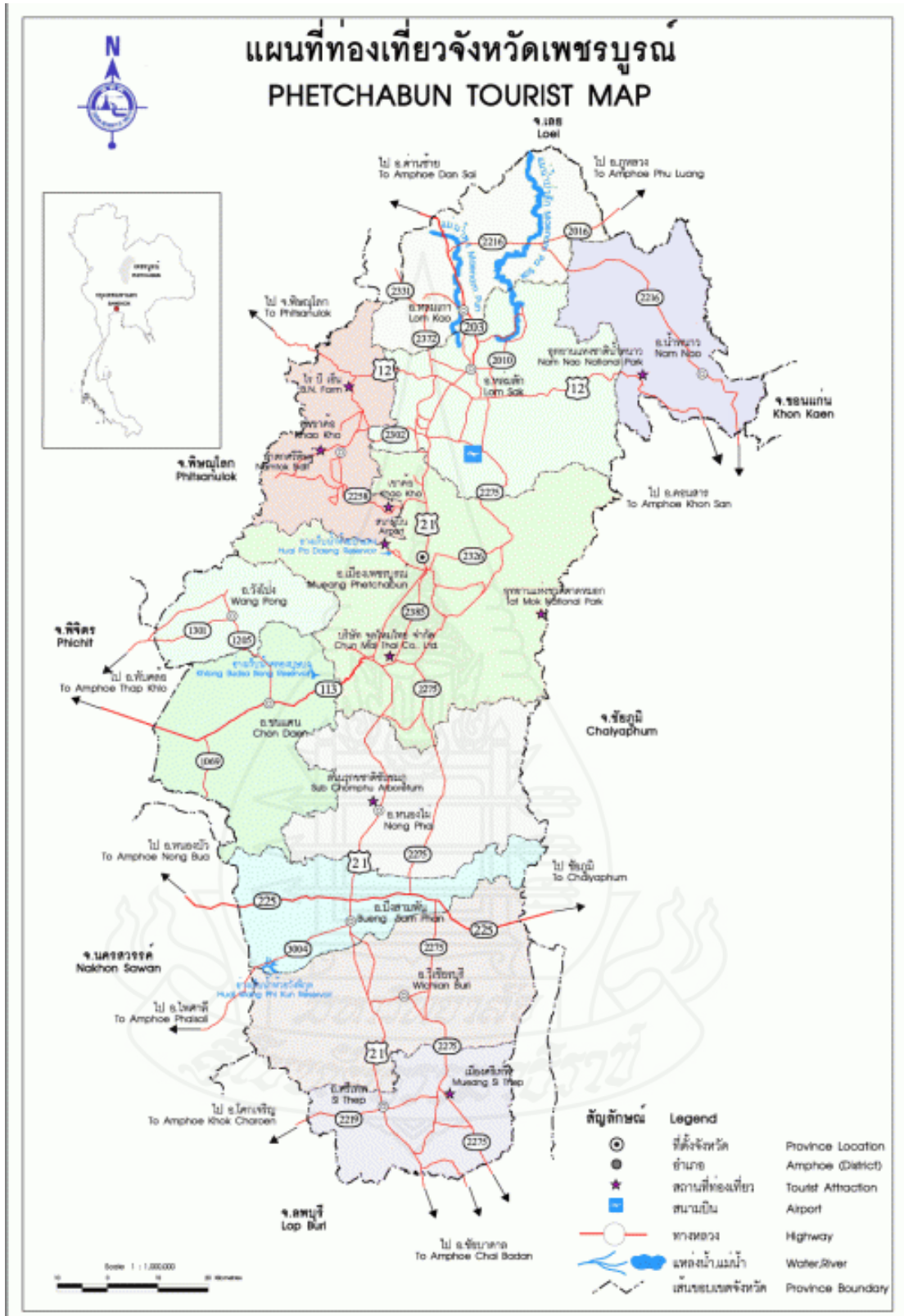
จังหวัดเพชรบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลายชนิด ดังนี้

10.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วยแม่น้ำป่าสัก กลุ่มน้ำเชิญ กลุ่มน้ำเข็ก ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสายต่าง ๆ

10.2 ป่าไม้ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีเนื้อที่ 2,006.51 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่จังหวัด เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 13 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 2 แห่ง สวนรุกขชาติ 3 แห่ง วนอุทยาน 1 แห่ง สามารถจำแนกตามเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ได้แก่ เขตเพื่อการอนุรักษ์ เขตเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เขตพื้นที่เหมาะสมแก่การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 58.59 28.67 และ 6.67 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด ตามลำดับ

อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

(ที่มา : <http://teawmuangthai.com/petchaboon/map/>)

กิจกรรมท้ายบทที่ 1

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. เมืองเพชรบูรณ์เกือบมีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยแทนกรุงเทพมหานคร ในสมัยใด
  2. เมืองเพชรบูรณ์ได้รับอารยธรรมมาจากใดบ้าง
  3. หลักฐานทางโบราณคดีซึ่งเป็นสิ่งชี้ชัดว่า "เมืองเพชรบูรณ์" เป็นรัฐสีมาของสุโขทัย ได้แก่สิ่งใดบ้าง
  4. ในฐานะที่นักเรียนเป็นชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ นักเรียนสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดของตนเองได้อย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่างพร้อมเหตุผล
  5. ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีสิ่งใดเป็นความภาคภูมิใจของจังหวัดเพชรบูรณ์ ยกตัวอย่างประกอบ
- ตอนที่ 2**   ข้อเสนอแนะ
- ให้นักเรียนเลือกสถานที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ชอบมากที่สุดมาก 1 แห่ง พร้อมทั้งบอกเหตุผล

ดอกมะขาม ดอกไม้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 2

ประเพณีพื้นบ้าน
จังหวัดเพชรบูรณ์

ความนำ

ประเพณีที่มีปรากฏให้เราได้เห็นมาจากวิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา การดำเนินชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นถิ่นเพชรบูรณ์มีประเพณีเฉพาะถิ่น คือ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับศาสนา การเกิด แก่ เจ็บ ตาย การทำบุญ แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เกี่ยวข้องถึงระบบเครือญาติ การแสดงออกถึงความสามัคคี ประเพณีการฟ้อนรำแถบลาน เป็นการละเล่นของชาวลุ่มสีกและหล่มเก่า ประเพณีการละเล่นพื้นบ้าน แมงตบเต่า การบวงสรวงสิ่งศักดิ์ตามความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ซึ่งประเพณีเหล่านี้นับวันจะยิ่งหาดูได้ยาก ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ส่งเสริมการอ่านเกี่ยวกับประเพณี ถือเป็น การอนุรักษ์ และถ่ายทอดให้เยาวชนได้เรียนรู้และศึกษา ประเพณีในท้องถิ่นตน ให้เกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด ห่วงแหน ภูมิใจ เคารพ และซาบซึ้งในความเป็นตัวตนชาวเพชรบูรณ์

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประเพณี ทั้ง 5 ประเพณี จะทำให้ผู้อ่าน ผู้ที่มีความสนใจ ได้เรียนรู้ความเป็นชาวเพชรบูรณ์ ตลอดจนเรียนรู้ถึงสภาพสังคม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของชาวเพชรบูรณ์จากประเพณีที่ปรากฏได้

เรื่องที่ 1

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นงานประเพณีของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นงานประเพณีที่แปลก มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และที่สำคัญเป็นประเพณีหนึ่งเดียวในโลก ซึ่งชาวเพชรบูรณ์มีความเชื่อว่าเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะหลังประกอบพิธีดังกล่าวแล้วจะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์ และยังปราศจากโรคระบาดอีกด้วย ซึ่งความเชื่อดังกล่าวสืบเนื่องมาจากตำนานที่กล่าวเล่าขานกันมานานกว่า 400 ปีที่ทำให้ก่อกำเนิดพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้ขึ้น

พิธีอุ้มพระดำน้ำ

มีการเล่าสืบต่อกันมาว่า เดิมมีชาวประมงกลุ่มหนึ่งมีอาชีพจับปลาในแม่น้ำป่าสัก อยู่มาวันหนึ่งชาวประมงกลุ่มนี้ได้ออกหาปลาตามปกติทุกวัน แต่วันนั้นได้เกิดเหตุการณ์ประหลาดขึ้นตั้งแต่เช้าถึงบ่ายไม่มีใครจับปลาได้แม้แต่ตัวเดียว จนสร้างความงุนงงให้กับชาวประมงกลุ่มนี้มาก ทำให้ ต่างก็ต้องไปนั่งปรับทุกข์ซึ่งกันและกัน ทันใดนั้นก็เกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้น เนื่องจากกระแสน้ำในบริเวณ “วังมะขามแพบ” (หมายถึงต้นระกำ) ที่กำลังไหลเชี่ยวกรากเริ่มหยุดนิ่งอยู่กับที่ จากนั้นก็ค่อย ๆ มีพรายน้ำผุดขึ้นมาทีละน้อยจนแลดูคล้ายน้ำเดือด กระทั่งกลายเป็นวังน้ำวนขนาดใหญ่ ค่อย ๆ คู่ออเองค์พระพุทธรูปองค์หนึ่งลอยขึ้นมาเหนือน้ำ และมีลักษณะอาการคล้ายดำผุดดำว่ายอยู่ตลอดเวลา ทำให้ชาวประมงกลุ่มนี้ต้องลงไปอัญเชิญพระพุทธรูปดังกล่าวขึ้นมาประดิษฐานไว้บนบกเพื่อกราบไว้สักการบูชา แต่ในปีถัดมาซึ่งเป็นวันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ ตรงกับวันประเพณีสารทไทย พระพุทธรูปดังกล่าวได้หายไป กระทั่งชาวบ้านต้องช่วยกันระดมหากัน จนในที่สุดไปพบพระพุทธรูปองค์ดังกล่าวกลางแม่น้ำป่าสักบริเวณวังมะขามแพบสถานที่ซึ่ง

ชาวประมงพบพระพุทธรูปองค์นี้ในครั้งแรกกำลังอยู่ในอาการคำพูดคำว่าอยู่จึงได้ร่วมกันอัญเชิญขึ้นมาประดิษฐานที่วัดไตรภูมิ (ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์) เป็นครั้งที่สอง และร่วมกันถวายนามว่า “พระพุทธรมหาธรรมราชา”

พระพุทธรมหาธรรมราชา
ประดิษฐานที่ วัดไตรภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

พระพุทธรูปองค์นี้ เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ศิลปะสมัยลพบุรี หล่อด้วยเนื้อทองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง 13 นิ้ว สูง 18 นิ้ว ไม่มีฐาน มีพุทธลักษณะ พระพักตร์กว้าง พระโอษฐ์เบะ พระกรณยาวย้อยจนจรดพระอังสา ที่พระเศียรทรงชฎาเทริด หรือมีกระบังหน้า ทรงสร้อยพระศอพาหุรัด และประคตเป็นลวดลายงดงามอีกทั้งแลดูน่าเกรงขามอย่างยิ่ง

ส่วนประวัติการสร้างนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ชาวเพชรบูรณ์มีความเชื่อว่า พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด (อำเภอหล่มสัก) ได้รับพระราชทานจาก พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 กษัตริย์แห่งนครธม ให้นำไปประดิษฐานเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองหลังจากทรงอภิเษกสมรสกับพระนางสิงขรมหาเทวี แต่หลังจากพ่อขุนผาเมืองร่วมกับพ่อขุนบางกลางท่าว เจ้าเมืองบางยาง (อำเภอนครไทยจังหวัดพิษณุโลก) พระสหาย กอบกู้อิสรภาพให้กับคนไทย ทำให้พระนางสิงขรมหาเทวีแค้นเคืองถึงกับเผาเมืองราดจนย่อยยับ จากนั้นตัดสินใจกระโดดแม่น้ำป่าสักฆ่าตัวตาย ทำให้ไพร่พลเสนาอำมาตย์ต้องอัญเชิญพระพุทธรมหาธรรมราชา ลงแพล่องไปตามแม่น้ำป่าสักเพื่อหลบหนีไฟ แต่ปรากฏว่าแม่น้ำป่าสักมีความคดเคี้ยว และกระแสน้ำไหลเชี่ยวกรากทำให้แพที่อัญเชิญพระพุทธรมหาธรรมราชาแตกจน

องค์พระจอมดิ่งลงสู่กันแม่น้ำหายไ้ กระทั่งต่อมาชาวประมงได้พบจนก่อเกิดตำนานมหัศจรรย์ และ “ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ” ขึ้น

หลังจากนั้นเจ้าเมืองเพชรบูรณ์(ผู้ว่าราชการ)ในยุคนั้น จะต้องอัญเชิญพระพุทธรมหาธรรมราชาไปประกอบพิธี “อุ้มพระดำน้ำ” ที่บริเวณ วังมะขามแพ็บ หน้าวัดโบสถ์ชนะมารประจำทุกปี เพราะต่างมีความเชื่อว่าหลังประกอบพิธีอันศักดิ์สิทธิ์นี้แล้วจะทำให้ไพร่ฟ้าประชาชนต่างอยู่เย็นเป็นสุข ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์ และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ผลดี แต่หากปีใดมีการทะเล้นนอกจากจะทำให้เกิดความแห้งแล้งแล้ว ยังมีโรคระบาด เกิดขึ้นอีกด้วย

พิธีอุ้มพระดำน้ำ

ปัจจุบันหากปีใดน้ำน้อย ก็จะอัญเชิญไปตรงที่ท่าหน้าวัดโบสถ์ชนะมาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทางเหนือเมืองเพชรบูรณ์ และการอัญเชิญ พระพุทธรมหาธรรมราชาลงตรงน้ำ เจ้าเมืองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้นหรือผู้แทนเป็นผู้อัญเชิญ (อุ้ม) ลงตรงน้ำ และถือปฏิบัติกันต่อๆ มาว่าอุ้มหันพระเนตรขึ้นเหนือน้ำ 3 หัน หันพระเนตรลงใต้น้ำ 3 หัน ฟ้าฝนปีต่อไปถึงจะตกต้องตามฤดูกาลบริบูรณ์ซึ่งประชาชนพลเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งผู้อัญเชิญจะต้องอธิษฐานขอพรขณะที่อัญเชิญลงตรงน้ำ

วันแรม 15 ค่ำเดือนสิบ ทุกๆปี ซึ่งตรงกับวันสารทไทยชาวเพชรบูรณ์จะมีการจัดงานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด (เจ้าเมือง) จะทำพิธีบวงสรวงต่อเทพอารักษ์ ที่ปากบึงรักษาพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวเพชรบูรณ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมข้าราชการ และคหบดีจำนวน 4 คน ที่รวมประกอบพิธีกรรมอุ้มพระดำน้ำจะแต่งกายในชุดเจ้าเมืองโบราณ

ขบวนแห่เรือประเพณีอุ้มพระค่าน้ำ

พิธีมีการตั้งศาลเพียงตาแล้วอัญเชิญพระพุทธรูปมหาธรรมราชามาประทับ ทำพิธีสวดคาถา โดยพราหมณ์ผู้ทำพิธีนั่งขวามือซ้าย แล้วอัญเชิญขึ้นบนบุษบกที่ตกแต่งสวยงาม ให้ประชาชนได้กราบไหว้บูชาและมียานฉลองสมโภช

ในตอนเช้าหลังทำบุญสารทจัดให้มีพิธีอุ้มพระค่าน้ำ โดยมีขบวนเรือแห่หน้าโดยผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อถึงบริเวณวัดโบสถ์ชนะมาร เจ้าเมืองพร้อมข้าราชการบริพารจะอุ้มพระลงน้ำค่าน้ำ โดยหันหน้าองค์พระไปทิศเหนือ 3 ครั้ง ทิศใต้ 3 ครั้ง ชาวบ้านจะโปรยข้าวตอก ดอกไม้ และข้าวต้มกลีบ เมื่อค่าน้ำเสร็จชาวบ้านจะตักน้ำรดศีรษะและรดกันเองเพื่อเป็นสิริมงคล

เจ้าเมือง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้แทนเป็นผู้อัญเชิญ (อุ้ม) ลงสร่งน้ำ

ที่มา: “ข้อมูลจังหวัดเพชรบูรณ์” จากหนังสือภาคเหนือ
คู่มือเที่ยวเมืองไทย ของดวงกมล
รวบรวมโดย วราจครา สุเมธวัน

กิจกรรมท้ายเรือที่ 1

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. จากการศึกษาประเพณี ทำให้ทราบถึงวิถีการดำเนินชีวิต ชาวเพชรบูรณ์เรื่องใด
  2. ประเพณีนี้แสดงให้เห็นอุปนิสัยของชาวเพชรบูรณ์ ในเรื่องใด
  3. การที่ชาวบ้านกราบไหว้พระพุทธรูป แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกลงในเรื่องใด
  4. ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ มีผลต่อชาวเพชรบูรณ์อย่างไร
  5. ประเพณีอุ้มพระดำน้ำเกิดจากความเชื่อของบุคคลในสมัยก่อน ในเรื่องใด
- ตอนที่ 2**   ข้อเสนอแนะ
1. ให้นักเรียนศึกษาคูงาน ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ และร่วมกันอภิปรายวิธีการ
ประชาสัมพันธ์ประเพณี
  2. ให้นักเรียนศึกษาพระพุทธรูปพระพุทธรูปมหาธรรมราชา และดูจากของจริง ครู
อธิบาย หรือเชิญวิทยากรให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธรูปนี้

เรื่องที่ 2

ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ

เมืองเพชรบุรีหรือนคร “เพชรบุรี” เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมของตนเองที่บ่งบอกถึงความเจริญติดต่อกันมาช้านาน ซึ่งประเพณีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทำให้คนเพชรบุรีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สงบร่มเย็นได้ ล้วนแต่ผูกพันด้วยวิถีแห่งพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุตรงกับวันแรม 14 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี เป็นประเพณีที่ชาวเพชรบุรียังอนุรักษ์และสืบสานไว้จวบจนปัจจุบัน ปัจจุบันนี้จัดประเพณีนี้ที่วัดทุ่งสะเดียงและวัดช้างเผือกในเมืองเพชรบุรี

วัดทุ่งสะเดียง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

พิธีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ

การประกอบพิธีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุของเมืองเพชรบูรณ์นั้นแตกต่างจากการก่อเจดีย์ทรายธรรมดาทั่วไปที่มีรากฐานความเป็นมาจากการเป็นพิธีเพียงแค่นทรายเข้าวัดเพื่อชดเชยดินทรายในวัดที่ผู้คนได้นำดินเท่อออกมาจากวัด แต่ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุนั้นเป็นพิธีกรรมที่เพิ่มเติมการผูกโยงกับญาติพี่น้อง บรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว พิธีจะเริ่มขึ้นโดยก่อนถึงการประกอบพิธี 1 วัน จะมีการตีฆ้องร้องป่าวไปตามบ้านเรือนเพื่อประกาศให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมงานประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ครั้นเมื่อถึงกำหนดงานชาวบ้านจะนำธาตุหรืออัฐิของญาติพี่น้อง บรรพบุรุษที่เสียชีวิตภายในระยะเวลา 3 ปี มาทำพิธีกลบธาตุ โดยบรรดาญาติพี่น้องจะนำธาตุหรืออัฐิดังกล่าวไปล้างทำความสะอาด และใช้น้ำอบ น้ำหอม มาประพรมให้สะอาดก่อน จากนั้นวันรุ่งขึ้น จะนำธาตุพร้อมกับทรายไปก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ โดยแต่เดิมนั้นอัฐิจะถูกนำไปใส่ในหม้อใบเล็ก แล้วนำทรายมาก่อกลมหม้ออัฐินมิดหมดแล้วตกแต่งเป็นรูปเจดีย์ แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนเป็นการนำอัฐิเก็บใส่โกศและวางไว้ข้างเจดีย์ทรายแทน

นำอัฐิเก็บใส่โกศและวางไว้ข้างเจดีย์ทราย

หลังจากถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสงฆ์แล้ว ในช่วงบ่ายชาวบ้านจะนำโกศบรรจุธาตุไว้ข้างเจดีย์ เปิดฝาพร้อมจตุรปูหนึ่งดอก บักลงไปในโกศบรรจุธาตุ เพื่อให้ดวงวิญญาณ ได้รับทราบและอนุโมทนาบุญกุศลที่บรรดาญาติได้ทำบุญอุทิศส่วนบุญกุศลให้ไว้ ในช่วงเทศกาลวันตรุษหลังจากที่ได้ก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุเสร็จสิ้น พระภิกษุสงฆ์ทำพิธีสวดบังสุกุลและเจริญพระพุทธมนต์เย็น เช้าวันต่อมา ชาวบ้านจะมาร่วมทำบุญตักบาตรที่วัด ซึ่งในอดีตงานประเพณีดังกล่าวถือเป็นช่วงหยุดการทำงานของชาวบ้าน เนื่องจากเป็นช่วงเสร็จสิ้นการทำนา เมื่ออย่างเข้าสู่ฤดูร้อน ชาวบ้านจะอยู่กรรม(ไม่ทำงาน) 3 วัน คือ ทุกคนจะหยุดทำงานทุกอย่างทั้งนอกบ้านและในบ้าน พร้อมกับรวมตัวเล่นการละเล่นต่างๆ ในวัด เช่น การร้องเพลงฉ่อยพื้นบ้าน การเล่นชิงหิ้ง การเล่นนางด้ง การฟ้อนแม่ศรี การเล่นลิงลม เป็นต้น ส่วนธาตุ หรืออัฐิที่เก็บไว้เกินสามปีแล้วจะนำมาก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุอีก แล้วญาตินำไปลอยอังคาร หรือนำไปบูชาที่บ้าน หรือบรรจุไว้ที่เจดีย์ในวัดต่อไป

พิธีสวดบังสุกุลและเจริญพระพุทธมนต์เย็น

ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ เป็นประเพณีที่ทรงคุณค่าทางด้านคติความเชื่อและภูมิปัญญาของคนเพชรบูรณ์ โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ด้วยธาตุทั้ง 4 คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ เมื่อมนุษย์หมดลมไปแล้ว ร่างกายจะถูกนำเผาด้วยไฟ คงเหลือแต่อัฐิเท่านั้น ในช่วงแรกของการเสียชีวิตไป จึงต้องสร้างสมมูลโดยการนำอัฐิมาสัมผัสกับธาตุ

ทั้ง 4 เป็นระยะเวลาหนึ่งก่อน กล่าวคือ ชาติอุ้ม คือ การเปิดให้สัมผัสกับอากาศ ชาติน้ำ คือ การประพรมน้ำอบ น้ำหอม ชาติไฟ คือ รูปเทียนที่นำมากราบไหว้ และชาติดิน คือ กองทรายที่นำมากลบนั่นเอง ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุจึงกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งการรำลึกถึงคุณงามความดี ความผูกพันต่อบรรพบุรุษ และความกตัญญูทวดที่ต่อบุพการีผู้ล่วงลับไปแล้ว

นอกจากนั้น การที่แต่ละคนได้มาสัมผัสกับกระดูกหรือธาตุของญาติพี่น้องที่เคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันมาก่อน ยังเป็นการสื่อคติสอนใจถึงความไม่เที่ยงของสังขาร เพื่อให้ผู้มีชีวิตอยู่ได้ตระหนักถึงความไม่เที่ยงของชีวิต และควรดำรงตนอยู่ด้วยการมีสติและไม่ประมาทอีกด้วย ภูมิปัญญาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่แฝงอยู่ในประเพณีนี้คือ การรวมตัวกันของญาติพี่น้องของผู้ตายไม่ว่าจะอยู่แห่งไหน ตำบลใด ก็จะต้องกลับมารวมกันทั้งหมดเพื่อประกอบพิธีกลบธาตุร่วมกันอย่างอบอุ่น อีกทั้งยังมีการแบ่งงานกันทำในครอบครัวตามความถนัดของแต่ละคน เช่น ผู้ชายจะไปขุดหาและขนทรายเพื่อนำไว้ก่อเจดีย์ ส่วนผู้หญิงก็จะทำหน้าที่เตรียมดอกไม้ ธงทิว และเครื่องตักแต่งต่างๆ ในระหว่างการก่อกองทรายก็จะได้มีการปรึกษาหารือในขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดรูปแบบจนถึงการประดับประดาให้สวยงาม แล้วก็ได้ทำบุญร่วมกัน อันเป็นประเพณีที่สร้างปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวก่อให้เกิดความร่วมมือ ความรักความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในครอบครัว ทรายแต่ละเม็ดที่ก่อรวมกันเป็นเจดีย์ในประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูทวดและผูกพันโยงใยในครอบครัวและเครือญาติอันเป็นอัตลักษณ์ประการหนึ่งของคนเพชรบูรณ์ โดยปรากฏเป็นรูปธรรม คือ เจดีย์ทราย นั่นเอง

(ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางลำพิ่ง ทองใบ อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000)

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2

คำชี้แจง กิจกรรมนี้ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. สิ่ง que แสดงว่าชาวเพชรบูรณ์มีความเจริญมาช้านานคือสิ่งใด
2. วิธีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุมีข้อแตกต่างจากการขนทรายเข้าวัดโดยทั่วไปคืออะไร
3. จากการศึกษาประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุสามารถอธิบายถึงลักษณะชาว

เพชรบูรณ์ด้านต่าง ๆ อย่างไร

4. จุดประสงค์ของการก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุคืออะไร
5. ข้อเตือนใจให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ให้ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทคืออะไร

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ
2. นักเรียนจะช่วยอนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นไว้ได้อย่างไร ร่วมกัน

อภิปรายในกลุ่มและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

เรื่องที่ 3 ประเพณีฟ้อนเลื้อยแถบลาน

ช่วงระยะเวลาก่อนถึงฤดูการทำนาชาวหล่มสักมีการละเล่นพื้นบ้านที่สืบเชื้อสายลาวมาจะมี การฟ้อนชนิดหนึ่งคือฟ้อนแถบลาน หรือฟ้อนเลื้อยแถบลาน คือการฟ้อนรำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ กาลจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านอำเภอหล่มสักเรียกว่า "รำแถบลาน" เป็นการฟ้อนในเทศกาลเข้าพรรษา และงานบุญบั้งไฟ เพื่อบวงสรวงเจ้าพ่อผาแดง ซึ่งสิงสถิตอยู่ที่ผาแดงทางขึ้นไปอำเภอน้ำหนาว ต่าง มีความเชื่อกันว่า การฟ้อนแถบลานนี้จะทำให้เจ้าพ่อผาแดงเกิดความพึงพอใจแล้วคลบ้นดาลให้เกิด ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล ทำให้ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ทำให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข

ลักษณะของการฟ้อนแถบลาน เป็นการฟ้อนรำประกอบการขับกาศยั้งเพื่อประกอบใน พิธีทำบุญหลวงหรือบุญบั้งไฟ พิธีกรรมขอฝนด้วยการจุดบั้งไฟ เพื่อให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล จะมี การฟ้อนช่วงระยะเดือนห้า หรือเดือนหก ของทุก ๆ ปี

สาเหตุที่เรียกฟ้อนแถบลาน เพราะตัวเลื้อยของผู้แสดงจะนำใบลานข้อมสี่เหลี่องมาตัดและ เย็บติดตามตัวเลื้อยเป็นลวดลายที่สวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวหล่มสัก ฉะนั้น คำว่า “แถบ ลาน” จึงมาจากคำว่า “แถบลาน” ของตัวเลื้อยของผู้ฟ้อน ลักษณะวิธีการฟ้อนคล้ายกับการแสดงขั้ง บั้งไฟทางภาคอีสาน แต่จะมีเอกลักษณ์ที่แปลกตาออกไป ตรงที่การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ตัดเย็บ

ด้วยแถบใบลานที่มีสีสันทลวดลายทิ้งดงาม

การแต่งกาย

การแต่งกายแบบดั้งเดิมของผู้ฟ้อนรำ ได้แก่ ผู้ฟ้อนจะสวมเสื้อแขนยาว สีกรมท่าคอกลม และนำใบลานแห้งมาเย็บติดกับตัวเสื้อทำเป็นลวดลายต่างๆ ใช้ผ้าสีแดง โปกสีริษะ ผู้แสดงหญิงล้วน สวมเสื้อแขนกระบอกคอกลม ติดด้วยแถบใบลาน นุ่งผ้าซิ่น โปกสีริษะ สวมเล็บติดพู่แดง

ผู้หญิงจะนุ่งซิ่นยาวแก่เช่า ส่วนผู้ชายก็จะใส่กางเกงขนาดครึ่งน่องหรือกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อม่อฮ่อม ทั้งชายและหญิงจะใส่แว่นตาแต่หากเป็นการแสดงในรูปแบบวงโปงลางจะไม่สวมแว่นตา คำ ในการฟ้อนแบบดั้งเดิมผู้ฟ้อนทุกคนจะสวมสวยมือทั้ง 10 นิ้วที่ทำด้วยไม้ไผ่สานพันด้วยด้ายสีแดงที่ปลายสวยมือมีพู่ด้ายสีแดงหรือเหลืองส่วนในปัจจุบันจะสวมเพียง 8 นิ้ว

การแต่งกายของผู้หญิง

การแต่งกายของผู้ชาย

วิธีการฟ้อน

ผู้ฟ้อนแบบลานนี้ จะฟ้อนเป็นคู่ ๆ ทั้งชายและหญิง ไม่จำกัดจำนวนและอายุ จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับศรัทธาของผู้ที่จะฟ้อนแบบลาน การฟ้อนก็จะฟ้อนไปตามจังหวะดนตรีซึ่งมี กลองบั้ง ฆ้องและฉาบ ซึ่งนักดนตรีนี้จะหามนำขบวนฟ้อนแบบลาน พร้อมกับร้องเพลงเป็นภาษาถิ่น (ไทยลาว) ของชาวหล่มสักเรียกว่า การเซ็งกาพย์

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นางบุญธรรม สอนวดิ อายุ 85 ปี
บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2 ต.หนองไขว่ อ.หล่มสัก จ. เพชรบูรณ์ 67110

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3

คำชี้แจง   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1   จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. การฟ้อนแถบลาน เป็นการฟ้อนรำ ที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านใด
2. พิธีกรรมต่างๆที่ชาวหล่มสักได้ร่วมกันประกอบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวหล่มสักเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
3. ชุดการแต่งกายของนักแสดงฟ้อนแถบลานบ่งบอกถึงการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายในด้านใดของชาวหล่มสัก
4. การสวมใส่ส่วยมีอน่าจะมีจุดประสงค์ใดให้อธิบายและยกเหตุผลประกอบพอเข้าใจ

ตอนที่ 2   ข้อเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสำรวจประเมินการฟ้อนรำที่นักเรียนเคยพบเห็นมา และอธิบายถึงที่มาและบอกถึงวัตถุประสงค์ที่มีการฟ้อนรำนี้
2. หากนักเรียนได้มีโอกาสไปชมประเพณีฟ้อนแถบลาน ของชาวหล่มสัก นักเรียนอยากให้เพื่อนไปชมประเพณีดังกล่าว นักเรียนจะใช้วิธีประชาสัมพันธ์อย่างไรเพื่อเชิญชวนให้เขามาร่วมงาน
3. นักเรียนมีวิธีอย่างไรที่จะช่วยอนุรักษ์ให้ประเพณีการฟ้อนแถบลานคงอยู่ตลอดไป

เรื่องที่ 4 ประเพณีเล่นตบเต่า

การละเล่นตบเต่าเป็นการละเล่นพื้นเมืองซึ่งเล่นอยู่ในแถบพื้นที่อำเภอหล่มสักและหล่มเก่า การละเล่นชนิดนี้เคยเป็นที่นิยมมากในสมัย 30-40 ปีที่แล้วมา ต่อมาเสื่อมความนิยมลงเพราะประชาชนหันไปสนใจหมอลำ ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองของภาคอีสาน ที่แพร่หลายเข้ามาสู่จังหวัด เพชรบูรณ์อย่างรวดเร็ว

สถานที่เล่น แสดงได้ทุกที่ ไม่จำเป็นต้องมีเทศกาลต่างๆแต่จะแสดงในพิธีงานการต่างๆ เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญและงานประจำปี เป็นต้น

เวลาเล่น ส่วนมากนิยมแสดงในเวลากลางคืนจะเริ่มต้นตั้งแต่เวลาเท่าไรหรือจะเลิกเวลาเท่าใด ขึ้นอยู่กับเจ้าภาพของงานจะตกลงว่าจ้างกันเอง

อุปกรณ์การเล่น

เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายก็เลียนแบบมาจากเครื่องแต่งกายของลิเกโดยตัวพระจะนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อ มีสังวาลประดับส่วนตัวนางนุ่งซิ่นพื้นเมืองสวมเสื้อสี มีเครื่องประดับเช่นเดียวกัน ตัวพระและตัวนางต่างนิยมประดับร่างกายด้วยลูกปัดหรือแก้วที่มีแสงแพรวพราว เป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ชม สำหรับตัวแสดงที่สวมบทบาทท้าวหรือ กษัตริย์รวมทั้งพระญาติจะนิยมสวมเทริด หรือเราเรียกว่า หัวโจน

เครื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง มี ระนาด ฆ้องวง ปี่พาทย์ พิณ และ กลอง แต่สำเนียงประกอบเป็นภาษาพื้นบ้านเหมือนกัน ส่วนลักษณะที่นำเอางค์ประกอบหมอลำ

เข้ามาผสมคือ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบนั้น จะใช้กลอง แคน ซอ ฉิ่งฉาบ ระนาด เหมือนกัน เป็นต้น

การไหว้ครู ก่อนการแสดงแต่ละครั้ง ผู้แสดงจะต้องเช่นสรวงบูชาหรือไหว้ครูก่อน โดยมีเครื่องเช่น ดังนี้

1. เหล้า 40 ดิกรี จำนวน 1 ขวด
2. แป้งหอมจำนวน 1 ห่อ หรือน้ำอบไทย จำนวน 1 ขวด
3. ไข่ไก่จำนวน 1 ฟอง(ใช้ไข่ไก่ดิบหรือต้มสุกก็ได้) หรือข้าวเหนียวจำนวน 1 ปั้น
4. ค้ายขาว หรือค้ายสายสิญจน์จำนวน 1 ใจ
5. เทียนขี้ผึ้ง จำนวน 1 คู่
6. ตั้งขันท์ 5 ขันท์ 8
7. เงินค้ายกครู(บูชาครู)จำนวน 12 บาท

ผู้เล่น นิยมใช้ผู้ชายล้วน แบ่งเป็นตัวพระ ตัวนางและตัวประกอบ

วิธีการเล่น

1. การแสดงบนเวทีซึ่งเรียกว่า “แมงต๋บเต่า” หรือบางคนเรียกว่า แมงขี้เต่า จะแสดงคล้ายการแสดงลิเก ละคร ละครซอ มโนราห์ หมอลำและหนังตะลุง ซึ่งเป็นประเพณีการแสดงบนเวทีของแต่ละภาค แต่ละท้องถิ่น การแสดงเป็นเรื่องราวเหมือนกัน แต่เรื่องที่แสดงส่วนมากจะเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านพงสาวดาร เรื่องในวรรณคดีไทย และวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน เช่น ท้าวกำกาคำ ขุนช้างขุนแผน จำปาสีตัน ท้าวผาแดง-นางไอ่ ฯลฯ สิ่งที่แตกต่างกันพวกลิเก ละคร มโนราห์ และหมอลำ ตรงที่ว่า แมงต๋บเต่าใช้ตัวละครแสดงชายล้วนๆแม้แต่ตัวนางต่าง ๆ ก็ใช้ชายทั้งสิ้น

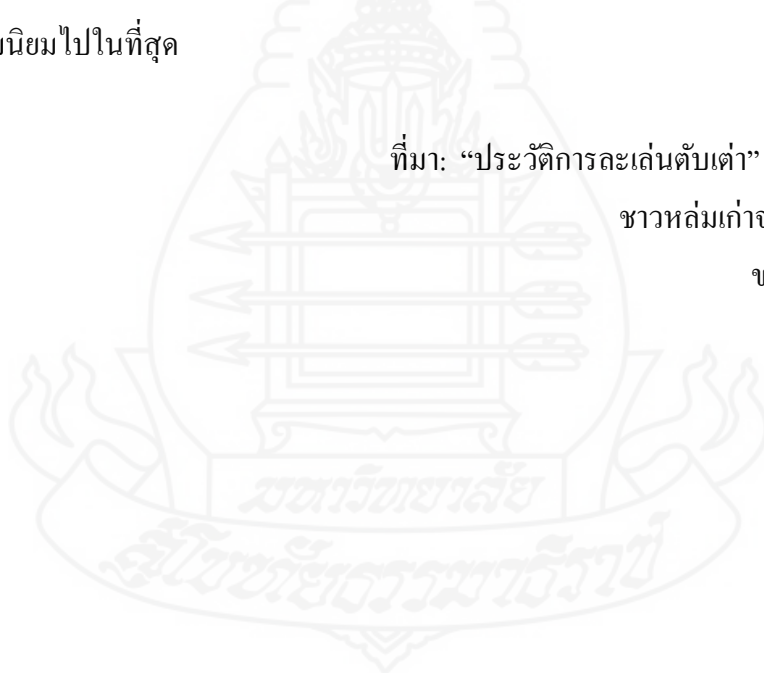
การละเล่นต๋บเต่าในเขตอำเภอหล่มเก่านี้มีองค์ประกอบของการละเล่นลิเกและการเล่นหมอลำเข้ามาผสมผสานด้วย กล่าวคือเลียนแบบฉากและการแต่งกายแบบลิเก แต่จะใช้ฉากเพียงฉากเดียวหรือสองฉากเป็นอย่างมาก ฉากที่ใช้ก็เป็นผ้าขาวซึ่งวาดเป็นฉากป่าหรือบ้านเมือง จึงกันไว้บนเวทีเท่านั้น

2. เมื่อเตรียมเครื่องเช่นพร้อมแล้วหัวหน้าคณะจะจุดธูปเทียนบูชาครู จากนั้นนำถาดเครื่องเช่นไปไว้ในรางระนาดหรือวางไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของสถานที่ที่ใช้แสดง เมื่อถึงเวลาผู้แสดงทุกคนจะต้องออกกราบหน้าเวทีแสดงซึ่งยกพื้นสูงพอประมาณ เรียกว่า เป็นการรำ “แห่ท้าวแห่นาง” หรือเป็นการเบิกโรงก่อนที่จะดำเนินเรื่องตามที่กำหนดไว้ต่อไป

3. การเปิดเครื่องครั้งแรกนั้นผู้แสดงแต่ละคนจะกล่าวนำบทไหว้ครู เพื่อเป็นการขอพรให้ตนมีความสามารถในการร่ายรำและขับกลอนลำได้โดยไม่ติดขัด จากนั้นจึงแนะนำตัวเองว่าจะแสดงเต้นรำเรื่องอะไร ตนเป็นใครในเรื่องนั้น การละเล่นเต้นรำจะสนุกหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้เล่น หากผู้เล่นมีความสามารถขับกลอนได้ไพเราะและเจรจาโต้ตอบได้คล่องปาก มีปฏิภาณไหวพริบดีรวมทั้งเสียงดนตรีที่บรรเลงรับอย่างสนุกสนานเร้าใจก็จะทำให้ผู้ฟังครึกครื้นยิ่งขึ้น

4. การแสดงเต้นรำในระยะแรกจะให้ผู้ชายแสดงทั้งหมด แม้แต่บทบาทของผู้หญิงให้ผู้ชายแสดงแทน บทบาทการแสดงจึงมีทุกรสเป็นที่สนุกสนานชื่นชอบของผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาในระยะหลังได้ให้ผู้หญิงมาร่วมมีบทบาทในการแสดงด้วย การแสดงจึงอยู่ในรูปชายจริงหญิงแท้ บทบาทที่สนุกสนานและการขับกลอนที่หยาบ โผนหรือกลอนประเภทสองแง่สองง่าม ซึ่งถูกใจชาวบ้านได้ลดน้อยลง เป็นเหตุให้การละเล่นชนิดนี้ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ประกอบกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารคมนาคมเจริญขึ้น ทำให้การละเล่นชนิดอื่น ๆ แพร่หลายคู่ท้องถิ่นนี้ โดยเฉพาะหมอลำ ซึ่งนำเอาวงดนตรีผสมเข้าไปด้วยโดยให้วงดนตรีบรรเลงเรียกคนดูเป็นการโหมโรงก่อน ประชาชนจึงหันไปนิยมหมอลำแทน ดังนั้นการละเล่นเต้นรำจึงได้เสื่อมความนิยมไปในที่สุด

ที่มา: “ประวัติการละเล่นเต้นรำ” จากโลกทรรศน์ของ
ชาวหล่มเก่าจากการละเล่นเต้นรำ
ของ รุจพร วิรานันท์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4

- คำชี้แจง** กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1** จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. การละเล่นด้นเต้ามีลักษณะคล้ายกับการละเล่นพื้นเมืองของภาคกลาง คืออะไร
  2. ลักษณะเด่นของการเล่นด้นเต้าที่ทำให้ผู้ชมติดใจคืออะไร
  3. พฤติกรรมของผู้แสดงแบบใดที่นักเรียนควรนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากที่สุด
  4. การรำ “แห่ท้าวแห่นาง” แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยของคนไทยในเรื่องใด
  5. การละเล่นด้นเต้าแสดงให้เห็นสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ
- ตอนที่ 2** ข้อเสนอแนะ
1. นักเรียนไปสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและศึกษาดูงานการละเล่นด้นเต้าของชาวหล่มเก่าแล้วมาช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้ฟังได้พบเห็นและช่วยกันสรุปเสนอความคิดเห็นตลอดจนการอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่นต่อไป
  2. หากการละเล่นด้นเต้ายังมีอยู่จนถึงปัจจุบัน นักเรียนคาดว่าจะเป็นอย่างไ

เรื่องที่ 5

ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ

ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพเป็นประเพณีประจำอำเภอศรีเทพ โดยชาวบ้านจะทำบริเวณเมืองเก่าศรีเทพในช่วงเดือน 3 หรือเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ในวันขึ้น 1-3 ค่ำในวันขึ้น 1 ค่ำ บรรดาหมอเข้าทรงก็จะทำพิธีต่างๆ ตามสถานที่สำคัญที่บริเวณปรารักษ์ หรือ สถานที่สำคัญในเมืองเก่า เพื่อเป็นการบอกกล่าว ในวันขึ้น 2 ค่ำ จะทำพิธีกันอย่างจริงจัง ณ บริเวณศาลเจ้าพ่อศรีเทพ ในวันขึ้น 3 ค่ำ จะทำการบวงสรวงเลี้ยงผีกันบริเวณตัวเมืองตามพระปรารักษ์ต่างๆ เช่น ปรารักษ์สองพี่น้องและเขาพัง

ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

การทำพิธีบวงสรวงนี้จะมีคนจำนวนมากมาร่วมพิธี สิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีนั้น อาทิ เครื่องดื่มจำพวกเหล้า น้ำ อาหาร ขนมต่างๆดอกไม้ธูปเทียน ฯลฯ จะมีคนเข้าทรงอัญเชิญดวงวิญญาณของเจ้าพ่อให้มาปรากฏในพิธี คือ ประทับทรง พร้อมกับมีการรำบวงสรวงเจ้าพ่อด้วย ชาวบ้านเชื่อกันว่าในเดือน 10 ขึ้น 2 ค่ำ เป็นวันที่เจ้าพ่อนำทหารออกรบ พอถึงเดือน 11 จะทำพิธีไปรับเจ้าพ่อกลับจากสนามรบอีกครั้งหนึ่ง พอผู้เข้าทรงรำเสร็จก็จะมีการจัดนางเรือเซ็ดซึ่ง

เป็นเรื่องจำลองเล็กๆ แสดงว่าเจ้าพ่อไปรบกับข้าศึก ขณะเดียวกันผู้เข้าทรงจะใช้ดาบ ช้าง ม้าจำลอง
 ล่อผู้คนที่เข้ามาร่วมพิธี เมื่อใครแย่งได้ก็จะมีการไถ่ถอน เช่น ให้นำขนมต่างๆ

จุดประสงค์ของการทำพิธีนี้ถือว่าเป็นงานประเพณีที่ถือเป็นงานพิธีใหญ่มากของชาวอำเภอ
 ศรีเทพ เพื่อหวังจะทำให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านการประกอบอาชีพ
 และเป็นการขอความคุ้มครองจากเจ้าพ่อศรีเทพ ชาวบ้านจึงได้มีความเชื่อถือในอิทธิฤทธิ์ของเจ้า
 พ่อเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ปรากฏจนปัจจุบัน

ที่มา : “ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ” จากหนังสือ
 วัฒนธรรมพื้นบ้าน ต.นาตะกุด อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์
 รวบรวมโดย นคร พันธุ์วงศ์

ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. วัตถุประสงค์ของการทำพิธีนี้เพื่ออะไร
  2. หากนักเรียนเข้าไปในบริเวณพระปรารักษ์ควรทำสิ่งใด
  3. “การเข้าทรง” สะท้อนให้เห็นสิ่งใด
  4. การจำลองเรือนางซิด แสดงให้เห็นความเชื่อของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าพ่อศรีเทพ
- ในเรื่องใด
5. เรื่องนี้สะท้อนแนวคิดของคนสมัยก่อนอย่างไร
- ตอนที่ 2**   ข้อเสนอแนะ
1. แบ่งกลุ่ม 4-5 คน ร่วมกันสรุปและนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่กลุ่มได้รับ
    - นักเรียนคิดว่าชาวเพชรบูรณ์จะรักษาประเพณีไว้หรือไม่อย่างไร
    - นักเรียนคิดว่าการจัดให้มีประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพดีหรือไม่เพราะเหตุใด
 และสิ่งของที่นำมาประกอบพิธีสำคัญอย่างไร
    - นักเรียนคิดว่าความเชื่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนศรีเทพอย่างไร
  2. ศึกษาดูงานในพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ในวันสำคัญดังกล่าว ถ่ายรูปภาพนำมาจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ หรือทำเป็นรูปเล่มที่สวยงามประกอบการศึกษาต่อไป
- จงอธิบาย

บทที่ 3

ตำนานพื้นบ้าน
จังหวัดเพชรบูรณ์

ความนำ

ตำนานเมืองเพชรบูรณ์มีการเล่าขานมาช้านาน ในการศึกษาค้นคว้าและสืบค้นประวัติศาสตร์ จากหอวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ เห็นได้ว่า มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการสร้างเมือง ประวัติความเป็นมา ของเมืองเพชรบูรณ์ อย่างตำนานพ่อขุนผาเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเมืองราดเมืองเก่า และยัง แสดงถึงเกียรติของกษัตริย์ผู้กล้า ผู้ร่วมสร้างเมืองสุโขทัย ตำนานเมืองศรีเทพ ร่องรอย ประวัติศาสตร์อันยาวนาน ตำนานเจ้าพ่อเมืองศรีเทพ(เมืองลุ่ม) กล่าวถึงวิถีชีวิต การคมนาคมก่อน การสร้างถนน สถานที่ ตำนานบึงสามพัน กล่าวถึงลักษณะสถานที่ภูมิประเทศของสถานที่ ที่มีทั้ง ภูเขา ลุ่มน้ำ และลำที่อยู่ในระนาบเดียวกัน ตามความเชื่อ มีอภินิหารเข้ามาเกี่ยวข้อง ตลอดจนความ ผูกพันกับลำน้ำป่าสักที่ไหลผ่านพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จนเกิดตำนานนครเดิด ตำนานวัดช้างเผือก ในตำนานกล่าวถึงการสร้างเมือง การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองหนังสืออ่านเพิ่มเติม จัดทำเพื่อส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตำนานเมืองเพชรบูรณ์ จึงเป็นสิ่ง ทำให้ผู้อ่าน สามารถจะเรียนรู้ตัวตน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเป็นเพชรบูรณ์ที่แท้จริง

จากตำนานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวเพชรบูรณ์ที่มีวิถี การดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับลำน้ำ ลักษณะภูมิประเทศ ที่อยู่อาศัย เป็นแนวทางที่สามารถศึกษา ประวัติความเป็นมาสำหรับเด็ก นักเรียน และผู้สนใจ รวมทั้งเป็นหนังสือที่ส่งเสริมการอ่านแก่นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ สร้างนิสัยรักการอ่าน สร้างแรงบันดาลใจ ภูมิใจ รักบ้านเกิดของตนเอง ได้เป็นอย่างดี

เรื่องที่ 1

ตำนานพ่อขุนผาเมือง

ประมาณ พ.ศ.1800 ชนเผ่าไทย ซึ่งได้อยู่กระจัดกระจายกันเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยภายใต้ อำนาจจากการปกครองของขอม เช่น กลุ่มเมืองพะเยาของพ่อขุนจอมธรรม กลุ่มเมืองลวดของพ่อขุนสามชน กลุ่มเมืองบางยางของพ่อขุนบางกลางหาว และกลุ่มเมืองราดของพ่อขุนผาเมือง ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระเจ้าอินทรวรมันที่ 2 ของขอมแห่งกรุงนครธม ขุนขอมผู้นี้ได้ส่งกำลังรีพลและขุนศึกผู้กล้าหาญออกตั้งเมืองเป็นกลุ่มๆ เพื่อคอยตัดกำลังชนเผ่าไทยมิให้รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นได้ที่เมืองละโว้ (จังหวัดลพบุรี) เมืองศรีเทพ (อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์) นครเดิด (ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์) เมืองหริภุญชัย (จังหวัดลำพูน) และเมืองสุโขทัย

กลุ่มของพ่อขุนผาเมืองนั้นได้อพยพมาจากเวียงไชยปราการมาโจมตีเมืองนครเดิดและเมืองศรีเทพของขอมแตก แล้วตั้งหลักแหล่งเป็นเมืองใกล้เคียงกับนครเดิด เรียกว่า “เมืองราด”

ขุนขอมแห่งนครธม หวั่นเกรงสติปัญญาและความสามารถ ความกล้าหาญในเชิงรบของพ่อขุนผาเมือง จึงดำเนินกุศโลบายทางการเมืองแบบสมานไมตรี เป็นทองแผ่นเดียวกับโดยยกนางสุชมหาเทวี ราชธิดาให้เป็นพระชายาแก่พ่อขุนผาเมือง พร้อมทั้งพระขรรค์ไชยศรี(ดาบอาญาสิทธิ์) มีอำนาจเทียบเท่าพระยาพานทองของไทยและอายุศให้ชื่อว่า “กมรเตงอัญศรีอินทบริดดีทราทิตย์” แต่หัวใจของพ่อขุนผาเมืองแกร่งดุจเพชร เลือดไทยเข้มข้น รักอิสระเสรี ไม่ยอมจางสายเลือดไทยไม่สยบต่ออำนาจขอม ทั้งมิเห็นแก่ลาภยศที่ขุนขอมมอบให้ จึงนัดหมายกับพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง เข้าตีเมืองสุโขทัย อันเป็นเมืองหน้าด่านของขอมที่เข้มแข็งเป็นผลสำเร็จ ตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของอาณาจักรไทยขึ้น แต่ด้วยน้ำพระทัยอันเลี้ยวสละของพ่อขุนผาเมืองซึ่ง

พระชายาเป็นขอม ทรงเกรงว่าหน่อเชื้อกษัตริย์ไทยในภายภาคหน้าจะมีได้มีสายเลือดไทยเต็มตัว จึงได้สถาปนาพระสหาย คือพ่อขุนบางกลางหาว เป็นปฐมกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัย ทรงพระนามว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” เป็นสร้อยพระนามที่ขุนขอมอวยยศให้ และยกนางเสือง น้องสาว ให้เป็นมเหสีของพ่อศรีอินทราทิตย์ นับตั้งแต่นั้นมาชนเผ่าไทยจึงรวมตัวสร้างชาติ บ้านเมืองเป็นปึกแผ่นมาตราบนานเท่าทุกวันนี้

ที่มา : หนังสือ “จังหวัดเพชรบูรณ์”

โดย ประเสริฐ ลีวานันท์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1

คำชี้แจง

กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. พ่อขุนผาเมือง คือใคร
2. เรื่องนี้ เป็นตัวอย่างที่นักเรียนควรปฏิบัติตามในเรื่องใด
3. พ่อขุนผาเมืองมีลักษณะนิสัยอย่างไร
4. หากพ่อขุนผาเมืองเห็นแก่ลาภยศ ยอมอยู่ใต้อำนาจจอม จะเกิดอะไรขึ้นกับชาวเพชรบูรณ์
5. เรื่องนี้ให้คุณค่าในด้านใดบ้าง(ตอบเป็นข้อๆ)

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ให้แบ่งกลุ่มทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ตำนานพื้นบ้านเรื่องพ่อขุนผาเมือง
2. ให้นักเรียนเขียนแผนภาพความคิดตำนานพื้นบ้านพ่อขุนผาเมือง

อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง

เรื่องที่ 2

ตำนานเมืองศรีเทพ

ที่บนเขาใกล้เมืองศรีเทพ มีฤๅษีสองตนเป็นเพื่อนรักกันมากสร้างกุฏิอยู่ใกล้กัน ฤๅษีตนหนึ่งชื่อดาวัว อีกตนหนึ่งชื่อตาไฟ มีลูกศิษย์เป็นท้าวพระยาผู้ครองเมืองศรีเทพ วันหนึ่งฤๅษีตาไฟบอกกับลูกของท้าวพระยา ผู้เป็นศิษย์ว่า น้ำในบ่อสองบ่อนี้เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ ใครได้อาบน้ำในบ่อหนึ่งก็จะตาย แต่ถ้าเอาน้ำอีกบ่อหนึ่งมารด ก็จะฟื้นขึ้นมาใหม่ได้ ลูกของท้าวพระยานั้นไม่เชื่อ ฤๅษีตาไฟจึงตกลงจะทดลองให้ดู แต่ขอมั่นสัญญา จากลูกท้าวพระยานั้นว่า เมื่อฤๅษีตาไฟตายลูกท้าวพระยาจะต้องเป็นผู้เอาน้ำบ่อที่สองมารดให้คืนชีวิตใหม่ ลูกท้าวพระยาก็ให้คำมั่นสัญญา ดังนั้นฤๅษีตาไฟก็ลงไปบ่อที่หนึ่ง แต่ฤๅษีตาไฟต้องตายไป เพราะศิษย์ขาด ความซื่อตรงไม่ทำตามสัญญาคือไม่เอาน้ำบ่อที่สองมารดให้ กลับหนีไปในเมืองเสียม

บ่อน้ำโบราณในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ

กล่าวถึงฤๅษีตาวิวเคยไปมาหาสู่กับฤๅษีตาไฟอยู่เสมอ รู้ลึกผิผดสังเกตุที่ไม่เห็นฤๅษีตาไฟมาเยี่ยมเยียนก็ออกไปตามหา เมื่อผ่านบ่อน้ำที่ใครอาบ น้ำบ่อนี้ตาย ฤๅษีตาวิวเห็นน้ำในบ่อเดือดพล่านก็ทราบว่ามีเหตุเภทภัยเกิดขึ้นและค้นพบศพฤๅษีตาไฟในบ่อน้ำนั้น ฤๅษีตาวิวจึงรีบไปตักน้ำอีกบ่อหนึ่งมารดซากศพของฤๅษีตาไฟ

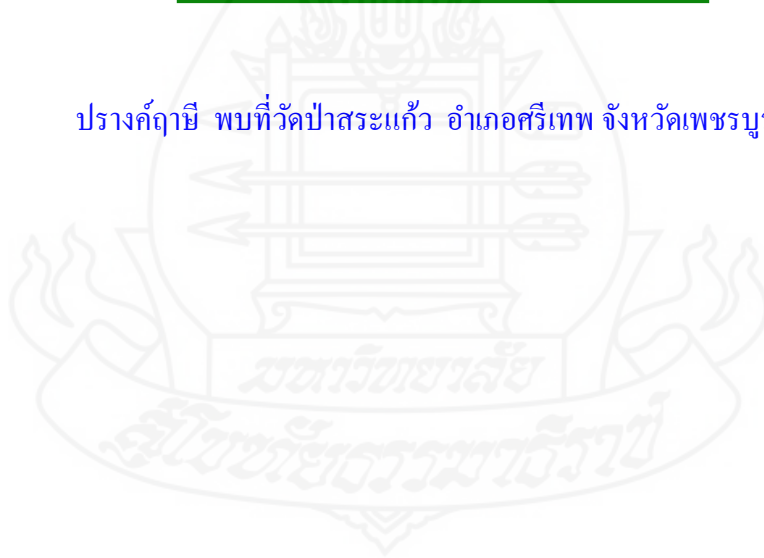
โบราณสถาน ปรารักษ์ฤๅษี พบที่วัดป่าสระแก้ว อำเภอสรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ฤๅษีตาไฟฟื้นคืนชีวิตจึงเล่าเรื่องที่เป็นมาให้ฤๅษีตาวิวฟังแล้วว่าจะต้องแก้แค้นลงโทษลูกของท้าวพระยา ให้หนัก และจะลงโทษประชาชนทั้งหมดที่อยู่ใกล้เมือง และในเมืองอีกด้วย ฤๅษีตาวิวเตือนสติว่าอย่าลงโทษรุนแรงถึงขั้นนั้นเลยแต่ฤๅษีตาไฟไม่ฟัง จากนั้นจึงนิมิตว่าตัวหนึ่งขึ้นมาเอาพิษร้ายบรรจุในท้องวัวจนเต็มแล้วจึงปล่อยวัวกายสิทธิ์ให้เดินรอบเมืองขู่คำรามด้วยเสียงอันกึกก้องตลอดเวลา ยามประตุมืองเห็นผิผด สังเกตที่รีบปิดประตุมืองทันที วัวกายสิทธิ์เข้าเมืองไม่ได้ จึงเดินวนเวียนอยู่รอบหน้าประตุมือง พอประตุมือง เปิดวัวกายสิทธิ์ซึ่งคอยที่อยู่แล้วนั้นก็ตรงรี่เข้าไปในเมือง พอถึงกลางใจเมือง ท้องวัวกายสิทธิ์ก็ระเบิดแตกออก พิษร้ายแรงที่อยู่ในท้องวัวไหลพุ่งทำลายคนในเมืองศรีเทพตายหมด เมืองศรีเทพจึงเป็นเมืองร้างตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

ที่มา : “ตำนานเมืองศรีเทพ” จากหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านนาตะกุด
ต. ศรีเทพ อ. ศรีเทพ จ. เพชรบูรณ์ รวบรวมโดย นคร พันธุ์ณรงค์

ปราสาทฤๅษี พบที่วัดป่าสระแก้ว อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2

คำชี้แจง   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1   จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากตำนานบ่งบอกถึงลักษณะความเชื่อในเรื่องใด
2. การรับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมีผลเกี่ยวกับคนสมัยใดในด้านใด
3. จากการอ่านตำนานเมืองศรีเทพ ทำให้เรามีความรู้ในเรื่องใด และสัญญาณได้ว่าเมืองจะมีลักษณะอย่างไร

ว่าเมืองจะมีลักษณะอย่างไร

4. การแก้แค้นและการลงโทษลูกเจ้าเมือง นักเรียนคิดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

อธิบาย

5. ถ้านักเรียนเป็นลูกเจ้าเมืองจะอย่างไร
6. เรื่องราวในตำนานเมืองศรีเทพให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่องใดบ้างอธิบาย

ตอนที่ 2   **ข้อเสนอแนะ**

ในฐานะที่นักเรียนเป็นชาวเพชรบูรณ์จะมีวิธีการใดในการร่วมอนุรักษ์และสืบทอดตำนานให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบต่อไป

เรื่องที่ 3

ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ(เมืองลุ่ม)

เมืองอภัยสาตีหรือเมืองศรีเทพ มีเจ้าเมืองปกครองอยู่ ต่อมาลูกชายเจ้าเมืองศรีเทพไปชอบลูกสาวเจ้าเมืองเล็ง ที่อยู่ทิศเหนือขึ้นไป (บริเวณที่เป็นอำเภอวิเชียรบุรีในปัจจุบัน) จึงอ้อนวอนให้เจ้าเมืองศรีเทพผู้เป็นพ่อไปสู่ขอให้ ทางเมืองเล็งก็ให้ฝ่ายชาย คือเมืองศรีเทพสร้างถนนจากเมืองศรีเทพมายังเมืองเล็งให้เสร็จภายใน 1 วัน จึงจะยอมให้แต่งงานด้วย ฝ่ายเมืองศรีเทพจึงจัดเตรียมขันหมากพร้อมรวบรวมกำลังผู้คนให้นำของไปคนละเล่ม แล้วไปรวมกัน ณ ที่แห่งหนึ่งเพื่อจะตั้งต้นสร้างถนนมายังเมืองเล็ง บริเวณนั้นเป็นที่ล่องจอบในการขุด ปรากฏว่าขุด 1 ครั้งได้สระใหญ่ 1 สระ จึงเรียกกันว่า “สระล่องจอบ” ชาวเมืองศรีเทพเริ่มสร้างถนนจากเมืองศรีเทพไปถึงบ้านน้ำโครม แล้วผ่านไปห้วยไธ้บ้า จนลุด่วงไปจนถึงดงมหาสาร และหนองไม้สอ

ฝ่ายเมืองเล็งเมื่อให้ทางเมืองศรีเทพทำถนน เมื่อชาวศรีเทพสร้างถนนใกล้ถึง ชาวเมืองเล็งก็ได้ทำกลวงด้วยการชักโคมขึ้นไปบนยอดเขา เขานั้นต่อมาเรียก “เขาโยงโคม” ซึ่งตามสัญญาไว้ว่า ถ้าทำถนนไม่เสร็จก่อนสว่างจะไม่ยกลูกสาวให้ ฝ่ายเมืองศรีเทพเห็นแสงสว่างบนยอดเขาก็คิดว่าสว่างแล้ว ชาวศรีเทพจึงคิดว่าไม่ทันตามสัญญาคงไม่ได้แต่งงานกัน จึงสาธขนมขันหมากทั้งหมด จนที่ตรงนั้นจึงเรียกว่า “ดงมหาสาร” และที่ใกล้ๆดงมหาสารมีห้วยอยู่ ซึ่งเรียกกันว่า “ห้วยไธ้บ้าเขาหลวง” หมายถึง ห้วยที่ลวงให้ชาวศรีเทพเข้าใจผิด

เมื่อกลับมาถึงเมืองก็มีการผูกวัวธนูขึ้น แล้วเอายาโปะวัวซึ่งเป็นยาพิษปล่อยิงรอบเมือง เมื่อนายประตูไม่เปิด วันนั้นก็ร้องใหญ่ จนต้องเปิดประตู พอเปิดประตูแล้ววัววิ่งวนไปมาอยู่หลายรอบ และล้มชักตายในที่สุด แล้วโรคระบาดก็หลั่งไหลออกจากวันนั้น ผู้คนจึงพากันแตกตื่นไปหมดที่ตายไปก็เป็นจำนวนมาก ต่อมา มีฤษีคนหนึ่งคิดว่าจะมาช่วยเมืองนี้ พอมาถึงเห็นวัวต้องแตกตายเสียก่อนจึงสาธยาทิ้งไว้ในวังน้ำนั้น ไม่เอากลับไปอีกเพราะจำทำให้เสียชื่อเสียง วังน้ำนั้นก็เดือดพล่านแล้วน้ำไหลบ่าเข้าท่วมเมืองจึงได้ชื่อว่า “เมืองลุ่ม”

ที่มา : “เจ้าพ่อศรีเทพ(เมืองลุ่ม)” จากหนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้านนาตะกุด
ต. ศรีเทพ อ. ศรีเทพ จ. เพชรบูรณ์ รวบรวมโดย นคร พันธุ์ณรงค์
และข้อมูลจาก นายสมพร เปลียนทอง บ้านเลขที่ 81 หมู่ 8 ต. ศรีเทพ อ. ศรีเทพ จ. เพชรบูรณ์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3

คำชี้แจง

กิจกรรมนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1

จงตอบคำถามต่อไปนี้

เรื่องใด

1. สาเหตุของการทำให้เกิดเรื่องนี่คืออะไร
2. ในตำนานเมืองลุ่มเจ้าเมืองศรีเทพ ฝ่ายเจ้าบ่าวขาดคุณสมบัติด้านใด
3. จากเรื่องนี้แสดงให้เห็นอุปนิสัยของชาวศรีเทพด้านใดมากที่สุด
4. สภาพความเป็นอยู่และสังคมในตำนานเมืองลุ่ม สามารถทำให้ผู้อ่านทราบถึงเรื่องใด
5. จากที่อ่านเรื่องนี้แล้วนักเรียนได้ข้อคิดอย่างไร

ตอนที่ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม เขียนแผนภาพความคิด นำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนไปทัศนศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จดบันทึก บันทึกรูปภาพ

จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์

ตำหนักศาลพ่อปู่เมืองเล็ง

เรื่องที่ 4 ตำนานบึงสามพัน

อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบัน

เดิมอำเภอบึงสามพันมีชื่อว่า “ซบสมทอด” ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงชื่อเป็น “บึงสามพัน” การที่เปลี่ยนชื่อเป็นบึงสามพันมีตำนาน ดังนี้

ในท้องที่ตำบลซบสมทอดมีบริเวณอยู่แห่งหนึ่ง อยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นบึงเก่าแก่ที่มีพื้นที่ประมาณ 332 ไร่ มีน้ำไหลตลอดปี ซึ่งปัจจุบันมีถนนเข้าไปถึงที่บึง ประชาชนในตำบลซบสมทอดและตำบลใกล้เคียง อาศัยน้ำในบึงแห่งนี้บริโภค และทำการเกษตร มีเรื่องเล่ากันต่อๆ มาว่า

นานมาแล้ว ในอดีต บึงแห่งนี้เป็นบึงศักดิ์สิทธิ์มีช่องทางเดินจากถ้ำเขาเกษมมาทะเลที่บึงแห่งนี้ได้ ปัจจุบันถ้ำดังกล่าวอยู่ห่างอยู่ห่างจากบึงไปทางทิศใต้ประมาณ 6 กิโลเมตร(อยู่ในเขตตำบลสามแยกอำเภอวิเชียรบุรี) กล่าวกันว่าบึงแห่งนี้มีเรือสำเภาและฆ้องทองคำจมอยู่ก้นบึง พอถึงวันพระวันโกน ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงจะได้ยินเสียงปีพาทย์ ดังขึ้นมาจากบึงแห่งนี้ ชาวนี้ได้แพร่สะพัดไปยังเมืองต่างๆ ในสมัยลพบุรี เมื่อประมาณ 600 ปีเศษมาแล้ว ในสมัยนั้นพวกมอญ(ละว้า) เรื่องอำนาจได้ค้นพบลายแทงที่เก็บเรือสำเภาและฆ้องทองคำ จึงได้นำพรรคพวกมอญ 3,000 คน มาค้นหา แล้วก็ถึงมือซบซบกันเป็นเวลานานแต่ไม่พบฆ้องทองคำและเรือสำเภา วันหนึ่งเกิดอาเพศ ทั้งที่

เป็นฤดูแล้งเกิดฝนตกห่าใหญ่ นำท่วมอย่างรวดเร็วจนพวกมอญหนีไม่ทันจมน้ำตายเป็นจำนวนมาก
เหลือรอดมาได้เพียงสามคนเท่านั้น คนทั้งหลายจึงขนานนาม บึงแห่งนี้ว่า
“บึงสามพัน” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

บึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

ลักษณะของบึงสามพันเป็นลำคลองยาวประมาณ 3 กิโลเมตร โดยบางตอนมีลักษณะสูงขึ้น
ซึ่งลักษณะคล้ายคนขุดขึ้นมา มีลักษณะแตกต่างจากบึงทั่วไป

ที่มา : “จังหวัดเพชรบูรณ์” จากหนังสือประวัติ 73 จังหวัดเล่ม 4
รวบรวมโดย ประเสริฐ ลีวานันท์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4

- คำชี้แจง** กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1** จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. “อาเพศ” ในเรื่องนี้ หมายถึงอะไร
  2. ข้อสันนิษฐานใดจึงจะเหมาะสมที่สุด หากมีการขุดพบเรือสำเภาในเรื่องนี้
  3. เหตุใดชาวบ้าน จึงเชื่อว่าบึงนี้มีความศักดิ์สิทธิ์
  4. จากเรื่องอุปนิสัยของชาวมอญเป็นคนอย่างไร
  5. พฤติกรรมของชาวมอญในเรื่องบึงสามพัน น่าจะตรงกับคำสุภาษิตว่าอย่างไร
  6. สิ่งที่คุณผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากเรื่องนี้มากที่สุด คืออะไร
  7. ได้ข้อใดเป็นอุทาหรณ์จากเหตุการณ์ในเรื่องนี้ ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ใน
- ชีวิตประจำวัน
- ตอนที่ 2** ข้อเสนอแนะ
1. ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้ประโยชน์จากเรื่องนี้ และยกตัวอย่างประกอบ
  2. นำนักเรียนไปทัศนศึกษา คู่วัตถุโบราณและสิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่แล้วฉบับที่ก
- นำเสนอหน้าชั้นเรียน

เรื่องที่ 5 ตำนานนครเต็ด

นานมาแล้วมีครอบครัวหนึ่ง มีฐานะยากจนมีบุตรชายอยู่หนึ่งคน มีผิวหนังเหมือนผิวมะกรูด จึงตั้งชื่อว่า มะกรูดแสนเปา พ่อแม่ได้พาไปฝากกับหลวงตา ที่วัดแห่งหนึ่งให้เป็นเด็กวัด ต่อมาหลวงตาให้มะกรูดแสนเปา ปลูกต้นมะเขือเจ็ดต้น มะกรูดแสนเปา จะรดน้ำมะเขือทุกวัน พอต้นสุดท้ายน้ำหมดก่อนจึงไม่ได้รดน้ำ เพราะน้ำที่หาบมารดหมดที่ต้นที่หกพอดี จึงใช้ปัสสาวะของตนรดต้นมะเขือแทนน้ำ เมื่อต้นมะเขือเติบโตได้ออกดอกผลทุกต้น และมีผลงามเพียงผลเดียว เขาจึงเก็บไปให้หลวงตาลงคาถาอาคมให้ และอธิษฐานว่า ถ้าใครได้กินมะเขือลูกนั้นแล้ว ถ้าเป็นชายก็ขอให้เป็นมิตรที่ดี ถ้าเป็นหญิงสาวก็ขอให้มีลูกเป็นผู้ชายที่มีความงดงาม จากนั้นก็เอามะเขือลูกนั้นลอยไปในแม่น้ำป่าสัก

กล่าวถึงเมืองพาราสิ หรือเมืองบาดาล ที่พระอินทร์เนรมิตไว้ เจ้าเมืองมีธิดาสาวอยู่องค์หนึ่ง วันหนึ่งธิดาเจ้าเมืองไปอาบน้ำในแม่น้ำ เมื่ออาบน้ำเสร็จเห็นมะเขือของเจ้ามะกรูดแสนเปา ลอยน้ำมา จึงนำมากิน แล้วกลับเข้างัว ต่อมาก็ตั้งท้องขึ้น เจ้าเมืองและพระมเหสีได้ซักถามจนได้ความว่า ธิดาของตนกินมะเขือเข้าไปจึงเกิดตั้งท้องขึ้นมาเมื่อครบเก้าเดือนก็คลอดลูกเป็นชายออกมา เจ้าเมืองจึงประกาศหาผู้ที่จะมาเป็นพ่อของเด็ก

ฝ่ายมะกรูดแสนเปา ซึ่งมีอายุ 28 ปี หลวงตาได้สั่งให้ออกติดตามหามะเขือลูกที่ลอยน้ำไป จึงออกเดินทางไปถึงเมืองพาราสิ ทราบข่าวว่าเจ้าเมืองประกาศหาพ่อของเด็ก ที่เกิดจากการที่ธิดาของตนไปกินมะเขือแล้วตั้งท้อง เขาจึงเข้าไปในเมือง และอธิษฐานว่า ถ้าหากเด็กเป็นลูกของตนก็ขอให้เด็กนั้นคลานเข้ามาหาเขา เด็กก็คลานเข้ามาหา เจ้าเมืองเห็นแล้วไม่พอใจ เพราะเห็นร่างกายเขาอัปลักษณ์ จึงเนรเทศเขา และธิดาของตนออกจากเมือง โดยให้ขึ้นแพลอยไปตามน้ำ มีการเตรียมข้าวสาร ข้าวเปลือก เผือกมัน และพืชไร่ทุกชนิดใส่แพไปด้วย

ฝ่ายชาวเมืองมีความเวทนาสงสารธิดาเจ้าเมืองมากเพราะไม่เคยลำบาก พวกสาวสนมที่เคยอยู่ด้วยกันมา พวกกันเดินทางลัดเลาะตามแม่น้ำหวังจะช่วยเหลือ พวกกันไปคอยช่วยเหลืออยู่ที่แห่งหนึ่งริมแม่น้ำ และร้องไห้ด้วยความสงสารจนบ้านนี้มีคนเรียกว่า บ้านเสาให้ (ปัจจุบันคือ อำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี)

อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าแถวนั้นน้ำเชี่ยวมาก กลัวแพจะแตกจึงไปคอยช่วยอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง จึงได้ชื่อว่า แก่งคอย (ปัจจุบันคือ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี) บางกลุ่มสละบ้านของตนเพื่ออยู่รอพระธิดาไม่ยอมกลับบ้าน ปัจจุบัน เรียกว่า บ้านสละบุรี (คือเมืองสระบุรี) แต่แพไม่ไหลไปตาม

น้ำอย่างทีคิด แพไหลทวนน้ำขึ้นไปทางเหนือแล้วมาติดอยู่ที่แก่งน้ำแห่งหนึ่ง เจ้ามะกูดแสนเปา จึงขึ้นฝั่งหวังจะลงป่าเพื่อทำไร่ และได้ตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ขึ้น จึงเรียกที่แห่งนี้ว่า ศาลเจ้าพ่อแก่งเมือง การถางป่าของเขาไม่ประสบผลสำเร็จ ทุกวันรุ่งขึ้นของวันใหม่ต้นไม้ที่ถูกถางล้มแล้ว กลับขึ้นต้นขึ้นอย่างเดิม มะกูดแสนเปาเกิดความสงสัย จึงแอบดูตอนกลางคืน พบว่ามีลิงตัวหนึ่งมาปลูกต้นไม้เหล่านั้นขึ้นมาใหม่ ลิงตัวนั้นมีน้องแขวนคอมาหนึ่งลูก เขาจึงจับลิงจะฆ่าเสีย ลิงวิงวอนขอชีวิต และยกน้องลูกที่แขวนคอมาให้เขาเพื่อแลกกับชีวิต ลิงบอกว่าเมื่อตีฆ้องสามครั้งแล้วนึกปรารถนาสิ่งใดก็จะได้สิ่งนั้น เขาจึงตีฆ้องครั้งแรก ขอให้ร่างกายสวยงามก็ได้ผล ครั้งที่สอง ขอให้บ้านเมืองเหลืออร่ามเกิดผลตามที่ต้องการ ครั้งที่สามขอให้มียาวไพร ประชาชน ช้าง ม้า วัว ควายก็ได้มาสมประสงค์

การตั้งเมืองอยู่เหนือแหล่งน้ำ และมีจำนวนผู้คน ช้าง ม้า วัวควาย มากมายดังกล่าว ทำให้น้ำในลำน้ำขุนจนชาวเมืองพาราตีเดือดร้อน เจ้าเมืองสั่งให้คนตามขึ้นไปหาสาเหตุ พบว่าเป็นเมืองของลูกเขยตนเองเจ้าเมืองมีความยินดียิ่งนัก ได้ตั้งชื่อเมืองให้ว่าเมืองศรีเทพ (ปัจจุบันคือ อำเภอศรีเทพ) แต่เมืองที่ตีฆ้องเนรมิตได้ชื่อว่า แก่งนคร (ปัจจุบันคือ ดงเมือง) ศาลเจ้าพ่อ เรียกว่า ศาลเจ้าพ่อแก่งเมือง

เจ้าเมืองได้ครองเมืองมาหลายชั่วอายุคน ต่อมาพระยาพานทองได้ครองเมืองตอนอายุได้ 20 ปีเศษ ได้ไปรักใคร่กับลูกสาวเจ้าเมืองเพชรบูรณ์ชื่อ นางผมหอม แต่ทางเจ้าเมืองเพชรบูรณ์ได้ใช้วิธีเลือกผู้ที่มีความสามารถมาเป็นคู่ครองของธิดา มีผู้ผ่านการทดสอบหาลูกเขย เป็นชาวละว้าสาบล นางผมหอมไม่พอใจ เพราะมีคู่รักอยู่แล้วคือ พระยาพานทอง จึงได้มากระโคคน้ำตายที่เมืองแก่งนคร เจ้าเมืองได้ออกตามหาแต่นางได้ตายแล้ว เจ้าเมืองให้โหรทำนายหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใดจึงมีคนมากระโคคน้ำตายที่นี้จำนวนมาก โหรบอกว่า เพราะเมืองนี้ชื่อเมืองนครโคด คำว่าโคดเรียกเพี้ยนไปเป็น “นครเค็ด” โหรแนะนำให้ทำพิธีโดยปิดประตูเมืองเจ็ดวัน คนในไม่ให้ออก คนนอกไม่ให้เข้า รอจนรุ่งเช้าของวันใหม่ เมื่อแสงอาทิตย์ส่องเข้ามาในวัง ชาวเมืองก็จะอยู่เย็นเป็นสุขไปอีกหลายชั่วอายุคน ถ้าทำไม่ได้บ้านเมืองจะพินาศล่มจมลงใต้พื้นดิน เจ้าเมืองก็ทำตามแต่ก็ทำไม่ได้ครบเจ็ดวัน ตามที่โหรบอกไว้ เมืองนครเค็ดจึงได้ยุบลงไปใแผ่นดิน ตั้งแต่ครั้งนั้น ไม่เหลือหลักฐานปรากฏให้เห็น จึงเหลือแต่ตำนานเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมา

ที่มา: นางแค หนูแก้ว อายุ 83 ปี

41 หมู่ 3 ต.ปากช่อง อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ 67110

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. จากตำนานนครเข็ดทำให้สามารถเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ และค่านิยมด้านใด
  2. สถานที่เกี่ยวข้องกับในตำนานมีสาเหตุปัจจัยด้านใดที่ทำให้การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ติดขนานไปกับลำน้ำตลอดแนว
  3. การจินตนาการในเรื่องใด เมื่อกินมะเขือแล้วเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมาได้ จงอธิบาย
  4. อธิบาย ถึงตำนานนครเข็ดสะท้อนให้เห็นสภาพการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยและบ้านเรือนของคนสมัยโบราณอย่างไร
  5. หลังอ่านตำนานนครเข็ดท่านได้ข้อคิดอะไรบ้าง
- ตอนที่ 2**   ข้อเสนอแนะ
- เขียนแผนภาพความคิดจากตำนานเมืองนครเข็ด นำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นกลุ่ม
- กลุ่มละ 5 คน
- ให้นักเรียนหาด้านหรือเรื่องเล่าที่เคยฟัง หรืออ่านมาแล้วให้เพื่อนฟัง นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ศาลพ่อขุนแสนนครเข็ด

ศาลพ่อขุนแสนนครเข็ด

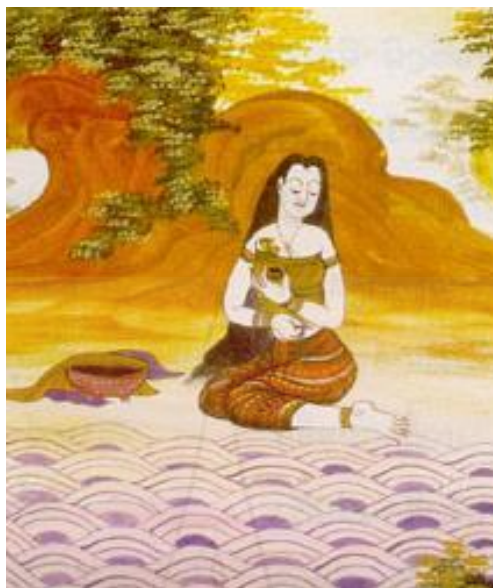
เรื่องที่ 6 ตำนานวัดช้างเผือก

วัดช้างเผือก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดช้างเผือกนี้จะตั้งชื่อเมื่อใดไม่เป็นที่ปรากฏ และไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ก่อสร้าง แต่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างวัดช้างเผือกอยู่ด้วยกัน 3 ทาง ในทางหนึ่งผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่ากันว่า มีเจ้าเมืองหนึ่งในสมัยโบราณซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าใจว่าจะอยู่ใกล้เคียง กับเมืองราด ซึ่งพ่อขุนผาเมืองปกครองอยู่หรืออาจจะอยู่ใกล้เมืองนครเดิด

เมืองนครเดิดนี้ สันนิษฐานว่าจะอยู่ใกล้อำเภอหล่มสักที่บ้านน้ำคอกปัจจุบัน เจ้าเมืองนี้ไม่ทราบว่าชื่ออะไร มีธิดาองค์หนึ่งชื่อนางผมหอม มีความมั่งคั่งมากและยังไม่มีคู่ครอง เจ้าเมืองจึงประกาศหาผู้ครองให้ธิดาโดยประกาศว่าหากผู้ใดหาขอนดอก มาให้จะยกลูกสาวให้

นางผมหอม

(ที่มา : <http://www.vcharkarn.com/vcafe/31388>)

ต่อมาหลายเดือน มีชายหนุ่มชาวบ้านป่าคนหนึ่ง อยู่ที่บ้านชาวบน (บ้านน้ำเตาในปัจจุบัน) หาขอนดอกมาถวายเจ้าเมืองได้ เจ้าเมืองก็เลยยกลูกสาวพระธิดาให้ตามสัญญา (ขอนดอกนี้จะมีลักษณะเหมือนปลีกล้วย เกิดจากต้นไม้ชนิดหนึ่งมีกลิ่นหอมมาก เป็นของที่หายาก)

นางผมหอมมีความเสียใจมากที่บิดาให้ตนต้องแต่งงานกับหนุ่มชาวป่า เลยหนีไปกระโดดน้ำตายในลำน้ำป่าสัก เจ้าเมืองและมารดา เสียใจยิ่งนักจึงยกขบวนช้างม้าไพร่พลติดตามตามลำน้ำจนมาถึงที่แห่งหนึ่งก็หยุดพักขบวน ซึ่งบริเวณตรงนี้จึงเรียกว่า พระยาพักช้าง แต่ก่อนมีคลองผ่านมา 1 สาย เรียกว่าสองพระยาโศก เลยเพี้ยนมาเป็นคลอง แสนพระยาโศก เจ้าเมืองให้ไพร่พลไปทำลี้ (ลี้ คือทำนบที่ทำด้วยไม้ไผ่รวกเหมือนฝือก) กั้นแม่น้ำป่าสัก ช้างๆ วัดโพธิ์เย็น และให้คนเลี้ยงช้างฝือกในขบวน นำช้างไปเลี้ยงที่ชายป่าบริเวณวัดช้างฝือกปัจจุบัน เจ้าเมืองมารอศพออยู่หลายวัน ศพก็ลอยขึ้นมาติดอยู่ที่ลี้นั่นเอง และช้างฝือกประจำรัชกาลที่นำไปเลี้ยงไว้ชายป่าก็ตายลง เจ้าเมืองเสียใจมาก จึงได้สร้างเจดีย์บรรจุศพพระธิดาพร้อมทั้งแก้วแหวน เงินทอง ไร่ 1 ไร่ และได้สร้างเจดีย์บรรจุกระดูกช้างฝือกอีก 1 องค์ พร้อมทั้งสร้างวัดและวิหารขึ้น ณ ที่นี้เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงพระธิดา ก็คือวัดช้างฝือกในปัจจุบันนั่นเอง

พระเจดีย์ใจดี เป็นที่บรรจุกระดูกข้างเผือก
วัดข้างเผือก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

พระเจดีย์ใจร้าย เป็นที่บรรจุศพพราหมณ์ "จันทร์เทวี"

วัดช้างเผือก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดช้างเผือก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

นี่คือประวัติความเป็นมาเรื่องหนึ่งของวัดช้างเผือก ตามที่สืบประวัติได้จากคนรุ่นปู่ ย่า ตา ทวดมีเพียง เท่านั้น วัดนี้คงมีอายุไม่ต่ำกว่า 500 ปี เพราะพระที่ประดิษฐานอยู่ในวิหารเก่าแก่มาก

หลักฐานเอกสารอ้างอิงของวัดเท่าที่ปรากฏ คือ ใบประกาศวิสุตคามสีมาเมื่อพระวินัยธรรม จอน เป็นเจ้าอาวาสอย่างเดียวนั้นๆ อย่างอื่นไม่มีปรากฏ

ที่มา : ข้อมูลจังหวัดเพชรบูรณ์ จากหนังสือภาคเหนือ

คู่มือการท่องเที่ยวเมืองไทย ของดวงกมล

รวบรวมโดย วรางคณา สุขเมธวัน

(ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ นางลำพิ่ง ทองใบ อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000)

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 6

- คำชี้แจง** กิจกรรมนี้มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1** จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ด้านใด**
1. การทำดี คือ ทำอย่างไรและแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในอดีต
  2. การตั้งถิ่นฐานของผู้คนในอดีต มีปัจจัยอะไรบ้างเข้ามามีส่วนในการตั้งถิ่นฐาน
- จงเขียนอธิบายพอเข้าใจ
3. “ช่างเผือก” เรียกตามความเชื่อ หรือเหตุการณ์ อธิบายพอเข้าใจ
  4. ตำนานวัดช่างเผือก มีคุณค่าด้านใดมากที่สุด
  5. การเลือกคู่ครองให้พระธิดา โดยการทดสอบ มีจุดมุ่งหมายใด
- ตอนที่ 2** ข้อเสนอแนะ
1. นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วให้ไปค้นคว้าตำนานพื้นบ้านของชุมชนที่อยู่อาศัยของตนเองหรือหมู่บ้านใกล้เคียง แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน
  2. ศึกษาดูงานที่วัดช่างเผือก ให้นำเสนอแผนภาพความคิด ตำนานพื้นบ้าน ตามสิ่งที่พบเห็น และนำมาอภิปราย

วัดช่างเผือก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 4

นิทานพื้นบ้าน
จังหวัดเพชรบูรณ์

ความนำ

นิทาน คือเรื่องบันเทิงใจอีกรูปแบบหนึ่ง ที่มีส่วนให้ความบันเทิงแก่บุคคลทุกยุคทุกสมัย การเล่าเรื่องสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ มีเนื้อหาแฝงแง่คิด คติข้อเตือนใจแก่ผู้ฟังและผู้อ่านได้อย่างดี วิธีชีวิตที่ดำเนินไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม ก็ย่อมมีเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่น่าจดจำ แล้วนำมาเล่าสู่รุ่นหลังได้เป็นแนวทางต่อไปข้างหน้าได้ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาหลายเรื่อง ซึ่งในหนังสืออ่านอ่านเพิ่มเติมนี้ได้ รวบรวมนิทาน ที่มีคนเล่าสืบทอดมา นำสนใจหลายเรื่อง ดังเรื่องสามเณรมั่นสามเณรคง เรื่องคนช่างคิด เรื่องค่าของคน เรื่องชี้หิน เรื่องขายปัญญา ซึ่งในนิทานแต่ละเรื่อง ได้แฝงข้อคิด ค่านิยม ความเชื่อ รวมทั้งแสดงออกถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ซึ่งถือเป็นเรื่องมุขปาฐะที่มีคุณค่า

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า นิทานในเล่มทั้ง 5 เรื่อง จะนำมาซึ่งประโยชน์และความบันเทิงใจแก่ผู้อ่านและผู้สนใจ ให้ข้อคิดแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีได้ และเป็นหนังสือให้อ่านเพิ่มเติมแก่นักเรียนได้อย่างดียิ่ง

เรื่องที่ 1

คนช่างคิด

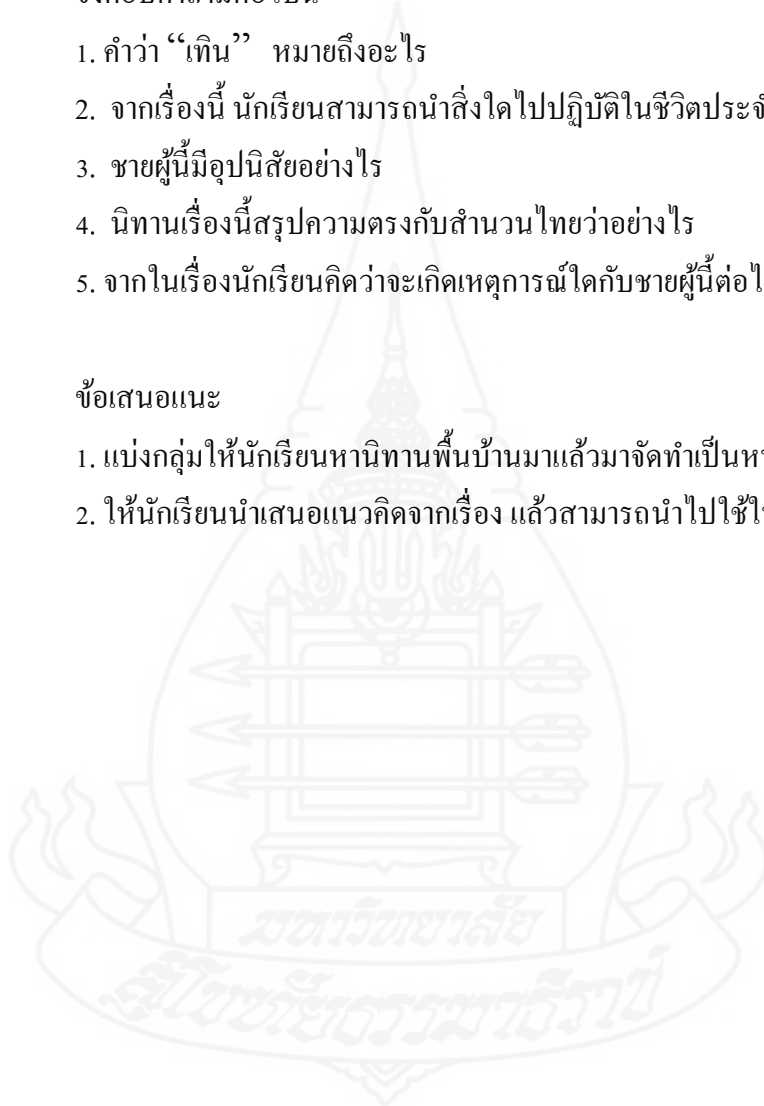
คนจนคนหนึ่งไปซื้อหม้อมาหนึ่งใบ เมื่อออกเดินทาง จึงใช้หม้อเทินไ้บนบ่าและคิดไปว่า อย่างน้อยหม้อใบนี้ต้องแลกไ้ได้ 2 ตัว เมื่อนำไ้ 2 ตัวนี้ไปเลี้ยงแล้วไ้ก็มีไ้ก็จะได้ไ้ไ้หลายตัว จากนั้นจะขายไ้แล้วซื้อเกวียนมารับจ้าง ครบ 1 ปี ก็จะได้เกวียนเพิ่มอีก 1 คัน และจะมีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และถ้าไ้เกวียนเลี้ยงวัวที่เทียมเกวียน ก็จะขายวัวและเกวียนไปซื้อช้างเพื่อรับงานใหญ่ๆ และปีหนึ่งก็จะได้เพิ่มขึ้นอีก 1 ตัว แต่เมื่อคิดว่าช้างมีราคาแพง ก็จะซื้อช้างไ้เพียงตัวเดียวก็พอ ชายคนนี้คิดอยู่ ทั้งๆที่หม้อยังเทินอยู่บนบ่าของเขา เมื่อเดินต่อไปเขาก็คิดอีกว่า ถ้าเขามีช้างแล้ว เมื่อมีขบวนที่ไ้ไหน เขาก็ต้องอาศัยช้างของตนไปร่วมขบวนนั้นด้วย แล้วตนเองก็จะมีหน้ามีตา และต้องมีเมียเสียที เมื่อคิดจะมีเมียก็ต้องหัดทำไร่่างเอาไ้ไ้ได้ เมื่อคิดถึงตรงนี้ชายคนนี้ก็ลืมตัวทำท่าทางและมือ จนทำให้หม้อดินที่เทินเอาไ้บนบ่าตกลงมาแตก

เรียบเรียงใหม่จาก : “คนช่างคิด” หนังสือวัฒนธรรมพื้นบ้าน
นาตระกุด ต.ศรีเทพ อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์
รวบรวม โดย นคร พันธุ์ณรงค์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1

- คำชี้แจง**   กิจกรรมมี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามต่อไปนี้
1. คำว่า “เทิน” หมายถึงอะไร
  2. จากเรื่องนี้ นักเรียนสามารถนำสิ่งใดไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
  3. ชายผู้นี้มีอุปนิสัยอย่างไร
  4. นิทานเรื่องนี้สรุปความตรงกับสำนวนไทยว่าอย่างไร
  5. จากในเรื่องนี้ นักเรียนคิดว่า จะเกิดเหตุการณ์ใดกับชายผู้นี้ต่อไปอีก
- ตอนที่ 2**   ข้อเสนอแนะ
1. แบ่งกลุ่มให้นักเรียนหานิทานพื้นบ้านมาแล้วมาจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก
  2. ให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดจากเรื่อง แล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้หรือไม่
- อธิบาย

เรื่องที่ 2

ค่าของคน

ในกาลครั้งหนึ่งยังมียายแก่คนหนึ่ง สามิเสียชีวิต ส่วนลูกหลานก็แยกย้ายกันไปอยู่ที่อื่น ยายแก่ทำมาหากินอยู่ตัวคนเดียวด้วยความขยันขันแข็งมาตลอด ยายเก็บเล็กผสมน้อย ใช้จ่ายอย่างกระหน่ำกระแหม่ จนสะสมเงินทองไว้ได้พอสมควร ยายจึงไปซื้อไถเก่าใบหนึ่งมาใส่เงินนั้นไว้ จะไปไหนก็จะอุ้มไถติดตัวไปด้วย และไม่เคยมืดโหวดใครเลยครั้นเมื่อยายอายุมากขึ้นๆ ทำงานอย่างเดิมไม่ไหว ลูก หลาน ซึ่งพากันคิดว่ายายแก่คงจะต้องมีทรัพย์สินสมบัติมาก จึงพากันมารับยายแก่ไปอยู่ด้วย ยายแก่ก็รู้เท่าทันแต่ก็ทำเฉยเสียช่วยลูกหลานทำงานสุดกำลัง เพื่อไม่ให้ลูกหลานดูถูกได้ว่าเสียข้าวสุกเปล่า หรือเกาะเขากิน วันหนึ่งยายแก่ลงไปขายหญ้าทำสวนอยู่คนเดียว แดดก็จัด ยายรู้สึกปวดหลังเป็นกำลังถึงกับล้มฟาดไปไม่รู้ตัว หมกสติอยู่กลางแดดเป็นเวลานานกว่าลูกหลานจะมาพบ และช่วยกันอุ้มเข้าบ้าน เมื่อยายฟื้นขึ้นมาปรากฏว่ายายเป็นอัมพาตพอจะพูดและเคลื่อนไหวได้บ้าง ต้องรักษาอยู่เป็นเวลานานก็ไม่ทุเลา แยกใช้เงินที่สะสมไว้เป็นค่ารักษาจนหมด ลูกหลานทั้งหลายต่างพากันเดาว่ายายแก่คงใช้เงินรักษาจนหมดตัวแล้ว จึงพากันตีตัวออกห่างไม่ดูแลปล่อยให้อยู่คนเดียว

ในที่สุดเพื่อนบ้านแถวนั้นทนไม่ได้จึงผลักดันมาดูแลยายแก่ แต่ทุกคนก็มีหน้าที่การงาน ต้องทำจะมาดูแลอยู่นานก็ไม่ได้ ยายแก่จึงต้องช่วยตัวเองเป็นส่วนมาก จะไปถ่ายอุจระก็ไม่ได้ ไหของยายเมื่อเงินทองหมดก็ยิ่งว่างเปล่าอยู่ ยายจึงถ่ายอุจระไว้ในโหล้นั้นทุกวัน แล้วก็ปิดฝาไว้เมื่อมี ชาวบ้านมาเยี่ยม แก่ก็เริ่มคุยอวดชาวบ้านว่าความจริงเงินของแก่อยังพอจะมีเหลือ “ฉันกันเงินของฉันไว้ส่วนหนึ่ง เอาไว้ตอนเข้าตาจน ไม่เชื่อลองโยกไหดูสิ” ชาวบ้านต่างก็ลองเอามือผลักไหดูก็ เชื่อว่ามีเงินอยู่ในนั้นแน่ พอกลับบ้านต่างคนก็ต่างไปเล่าต่อๆกัน “ยายแก่ แก่ยังมีเงินเหลืออยู่ไม่น้อยเลย ไหที่ใส่ไว้หนักอึ้งทีเดียว” ในที่สุดก็ไปเข้าหูหลานๆ ของยายแก่ ด้วยความละโมบอยากได้เงิน ของยาย จึงพากันกลับมาคอยรับใช้ยายแก่อีก ต่างคนก็แย่งกันเอาใจยายแก่ เพราะหวังจะครอบครอง ทั้งทองและเงินในไห ต่อมาไม่นานยายแก่ก็ถึงอายุขัย หลานๆ ก็จัดงานศพอย่างใหญ่โต เมื่อเสร็จจาก งานศพแล้ว ลูกหลานทุกคนก็ต่างคิดบัญชีค่าใช้จ่าย เพื่อจะได้แบ่งเงินในไหว่าใครได้ส่วนแบ่งมาก ใครได้น้อย พอคิดบัญชีเสร็จแล้วก็ยังทะเลาะกันจนยุติไม่ได้ เพราะต่างคนก็อยากจะได้มาก ไม่มีใครยอมใคร ในที่สุดก็ตกลงให้เปิดไหก่อนเพื่อจะนับเงินทอง แล้วทุกคนก็ต้องผิดหวังเพราะพอเปิด ฝาไหออก กลับอุจระก็เหม็นคาวๆ จนทุกคนหงายลูกหลานทุกคนเสียรู้ยายแก่เสียแล้ว

เรียบเรียงใหม่จาก : “นิทานพื้นบ้าน” หนังสือวรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2

คำชี้แจง

กิจกรรมนี้ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1

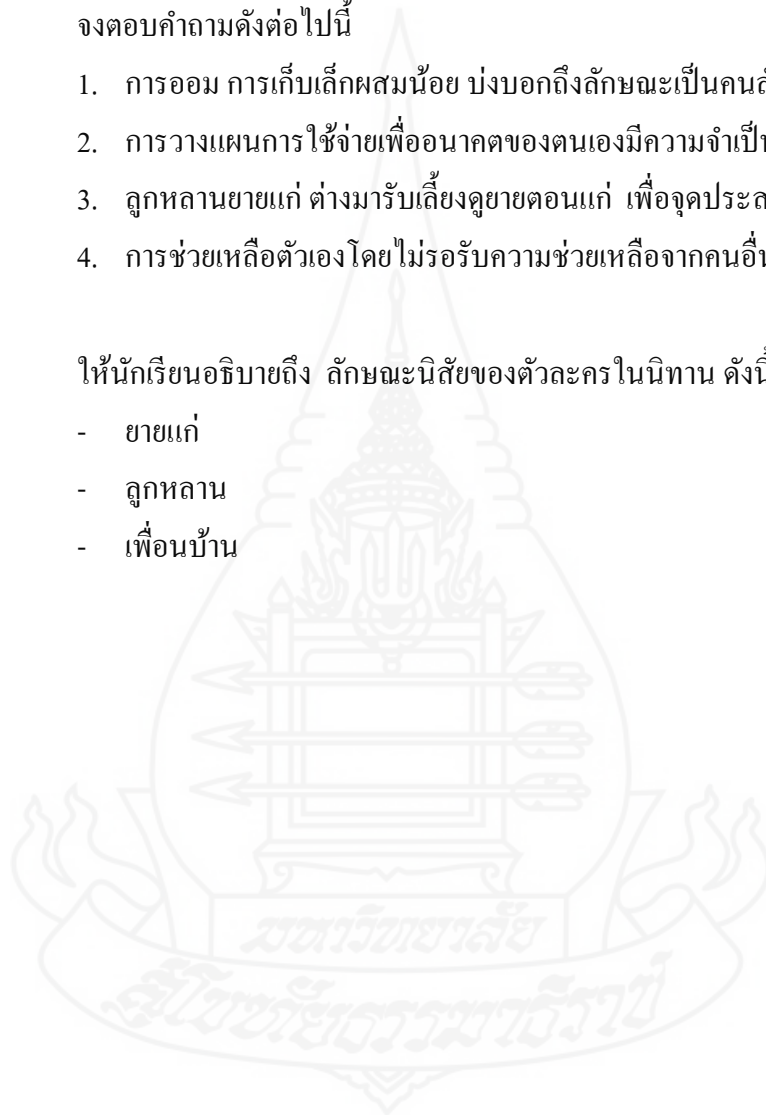
จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. การออม การเก็บเล็กผสมน้อย บ่งบอกถึงลักษณะเป็นคนลักษณะใด
2. การวางแผนการใช้จ่ายเพื่ออนาคตของตนเองมีความจำเป็นอย่างไร
3. ลูกหลานขยายแก่ ต่างมารับเลี้ยงดูยายตอนแก่ เพื่อจุดประสงค์ใด
4. การช่วยเหลือตัวเองโดยไม่รอรับความช่วยเหลือจากคนอื่น เกิดผลอย่างไร

ตอนที่ 2

ให้นักเรียนอธิบายถึง ลักษณะนิสัยของตัวละครในนิทาน ดังนี้

- ยายแก่
- ลูกหลาน
- เพื่อนบ้าน

เรื่องที่ 3

สามเณรมัน สามเณรคง

ในสมัยก่อนกาลหากเมืองใดมีการสร้างกำแพงเมืองตรงประตูทางเข้าเมืองและประตูทางออกเมืองจะต้องมีการฝังคนทั้งเป็น ที่มีชื่อ อิน จัน มัน คง ไว้ที่ก้นหลุม เพื่อเป็นผู้ดูแลรักษาประตู ตอนสร้างประตูเมืองเพชรบูรณ์ มีเรื่องเล่าว่า เจ้าเมืองก็สั่งให้ทหาร ออกประกาศหาคนชื่อ อิน จัน มัน คง ตามหมู่บ้านต่างๆ ทั่วไป ชาวบ้านบางคนรู้ทันก็จะไม่ยอมขานรับชื่อนี้เป็นอันขาด เมื่อทหารออกตระเวนออกไป หากบอกหรือยอมขานตามที่เขาประกาศ ต้องถูกจับไปฝังทั้งเป็น เมื่อแรกที่ทหารออกตระเวนประกาศก็ได้คนมาสองคน ชื่อ อินและจัน จึงควบคุมตัวมารอฤกษ์ตามที่กำหนดพร้อมรออีกสองคน คือ คนชื่อมันและคง แต่หากทหารยังหาไม่ได้ ทั้งที่ออกประกาศอยู่หลายวัน จวนจะถึงเวลาฤกษ์ที่กำหนดแล้วก็ยังหาไม่ได้ทหารก็กลัวโทษ เพราะเจ้าเมืองได้กำหนดฤกษ์ทำพิธีแล้ว

ในขณะที่กำลังเป็นกังวลอยู่นั้น ทหารก็พากันเดินเข้าไปในวัดแห่งหนึ่งซึ่งเห็นสามเณรสองรูปกำลังเล่นกัน ซึ่งกำลังรอเวลาฉันอาหารเพล เมื่อทหารถามสามเณรทั้งสองว่ามีใครชื่อมัน และชื่อคง อาศัยอยู่แถวนี้บ้างหรือไม่ ด้วยความซื่อของสามเณรทั้งสองรูปก็บอกว่าตนนี้แหละชื่อมันและอีกรูปหนึ่งชื่อคง ทหารได้ยั้งดั่งนั้นก็รีบวิ่งเข้าจับกุมสามเณรทั้งสองทันที พร้อมกับสั่งให้รีบนำตัวไปประกอบพิธีที่ประตูเมืองให้ทันฤกษ์ตามที่เจ้าเมืองกำหนด เจ้าอาวาสเห็นดั่งนั้นก็ขอร้องกับเหล่าทหารที่เจ้าเมืองส่งมา ขอให้สามเณรทั้งสองรูปได้ฉันอาหารเพลก่อนแล้วค่อยนำตัวไป แต่เนื่องจากทหารได้ออกตระเวนหามาหลายวัน และจนเวลาจะทำพิธีฝังเสาเมือง ก็จะไม่ทันฤกษ์พิธีจึงไม่ยอมตามคำขอร้องของเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสเสียใจเป็นอย่างมากที่ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือสามเณรทั้งสองรูปได้ เพราะทหารอ้างคำสั่งของเจ้าเมือง ทั้งโอรชเจ้าเมืองด้วยที่สั่งทหารหาคนไปฝังทั้งเป็น เจ้าอาวาสพยายามพูดทุกวิถีทางว่ามันเป็นแค่ความเชื่อเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องทำตามพร้อมไปขอร้องเจ้าเมืองด้วย แต่ทหารไม่ยอมและไม่ฟัง รีบนำตัวสามเณรทั้งสองไปที่ประตูเมืองทันที เจ้าอาวาสจึงสาปแช่งเจ้าเมืองว่า “ใครที่จะมาเป็นเจ้าเมืองเพชรบูรณ์ขอให้อยู่ได้ไม่เกิน 3 ปี และต้องมีอันเป็นไป” นับตั้งแต่นั้นมาก็ไม่มีเจ้าเมืองคนใดหรือผู้ว่าคนไหนอยู่เกิน 3 ปีสักคนสิ่งเหล่านี้ก็ยังคงเป็นความเชื่อที่หาคำตอบไม่ได้

เรียบเรียงใหม่จาก : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายไหม จันท์ลอบ
อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 223 หมู่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3

คำชี้แจง

กิจกรรมนี้ มี 2 ตอน

ตอนที่ 1

จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

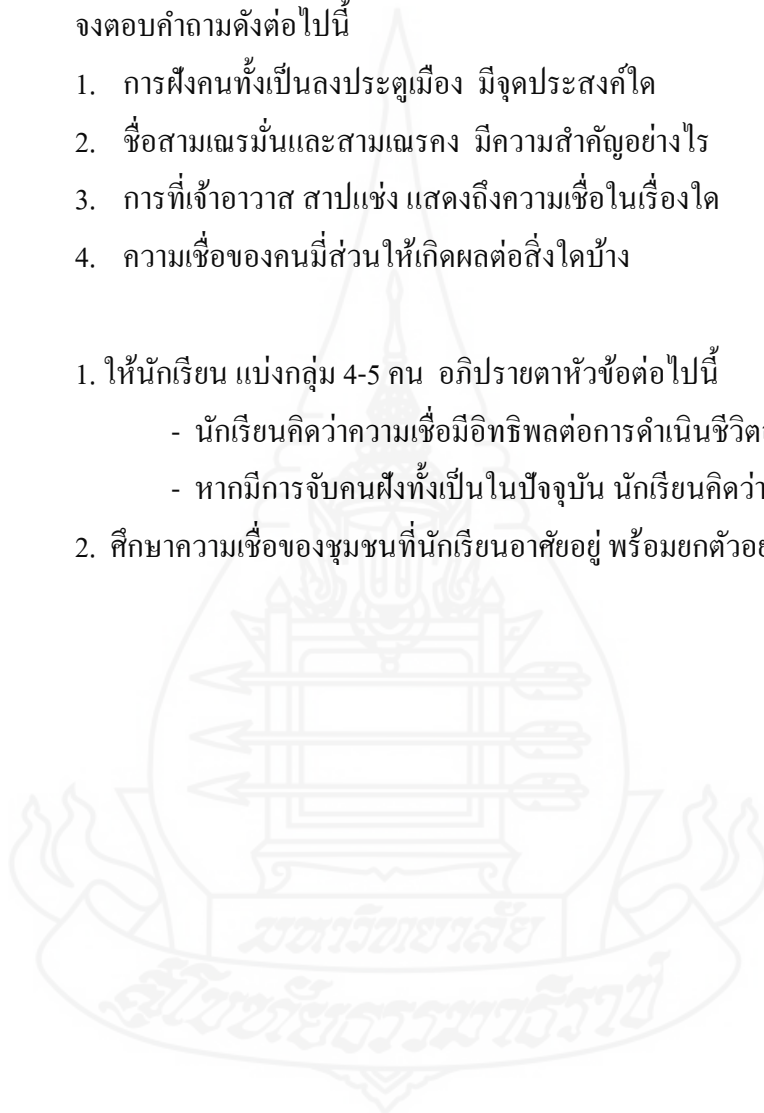
1. การฟังคนทั้งเป็นลงประตูเมือง มีจุดประสงค์ใด
2. ชื่อสามเณรมันและสามเณรคง มีความสำคัญอย่างไร
3. การที่เจ้าอาวาส สาปแข่ง แสดงถึงความเชื่อในเรื่องใด
4. ความเชื่อของคนมีส่วนให้เกิดผลต่อสิ่งใดบ้าง

ตอนที่ 2

1. ให้นักเรียน แบ่งกลุ่ม 4-5 คน อภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- นักเรียนคิดว่าความเชื่อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร
- หากมีการจับคนฟังทั้งเป็นในปัจจุบัน นักเรียนคิดว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น

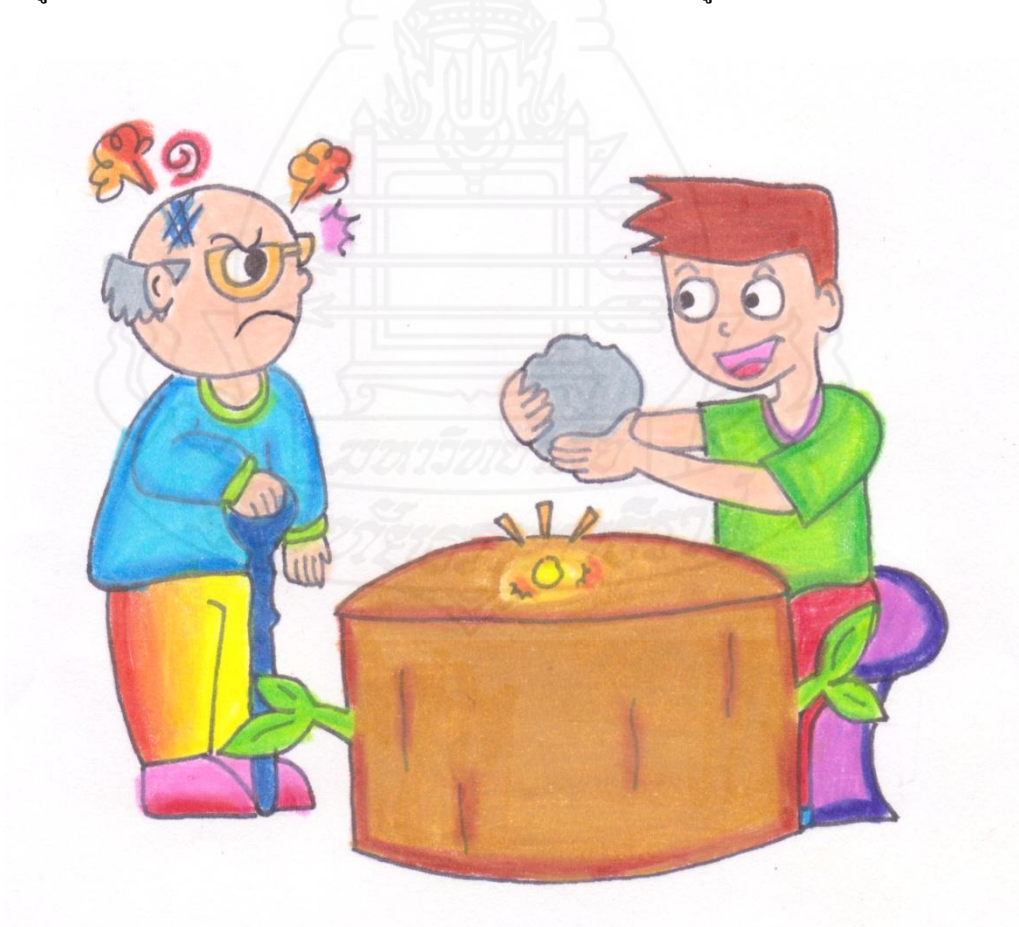
2. ศึกษาความเชื่อของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ พร้อมยกตัวอย่าง

เรื่องที่ 4

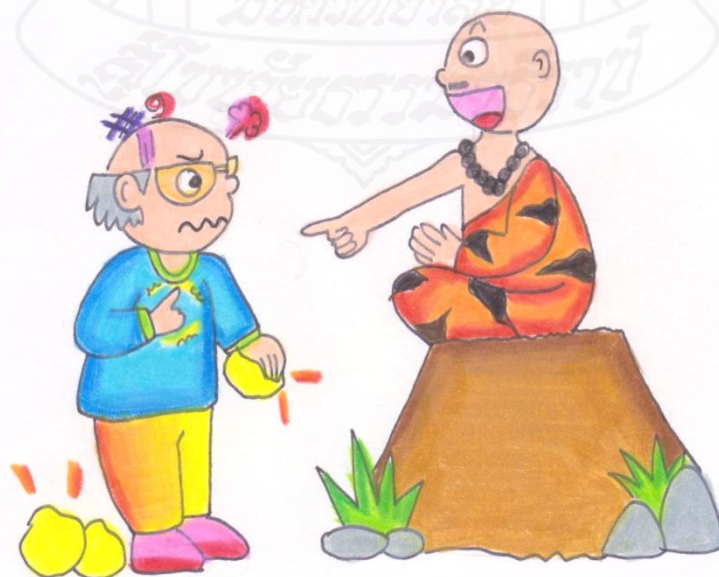
ชี้หิน

มีเทวดาองค์หนึ่งเหาะลงมายังเมืองมนุษย์เพื่อต้องการค้นหาบุคคลที่ไม่มีกิเลสและสละแล้วซึ่งกิเลสความอยากได้ เมื่อถึงโลกมนุษย์แล้วจึงได้แปลงกายเป็นชายชราและเดินตรงไปยังหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ครั้นแลเห็นชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังนั่งอยู่คนเดียว ชายชราจึงตรงเข้าไปหาแล้ววางก้อนหินขนาดหัวแม่มือ ลงตรงหน้าชายหนุ่มพร้อมใช้นิ้วชี้ไปที่ก้อนหินนั้นทันทีทันใดนั้นก้อนหินก็กลายเป็นทองคำเหลืองอร่ามในทันที ชายชราหยิบทองคำชิ้นมายื่นให้ชายหนุ่มคนนั้น “เฮ้อ...ข้าให้เจ้ารับไว้ซิ เดี่ยวข้าจะไปธุระต่อ” ชายชราก็เดินจากไป ชายชราเดินกลับหลังมาได้ไม่นาน ก็เห็นชายหนุ่มคนเดิมวิ่งตามมาพร้อมกับพูดอย่างระล่ำระลักเชิงขอร้องว่า “คุณตาครับ กรุณาช่วยชี้หินก้อนนี้ให้ผมหน่อยได้ไหมครับ” พูดแล้วก็วางก้อนหินขนาดใหญ่ลงตรงหน้าชายชรา เทวดาในร่างชายชรา ก็พูดว่า “ข้าไม่ชี้ให้เอ็งหรอก เพราะเอ็งมันเป็นคนโลกมาก” พูดแล้วชายชรา ก็เดินจากไป

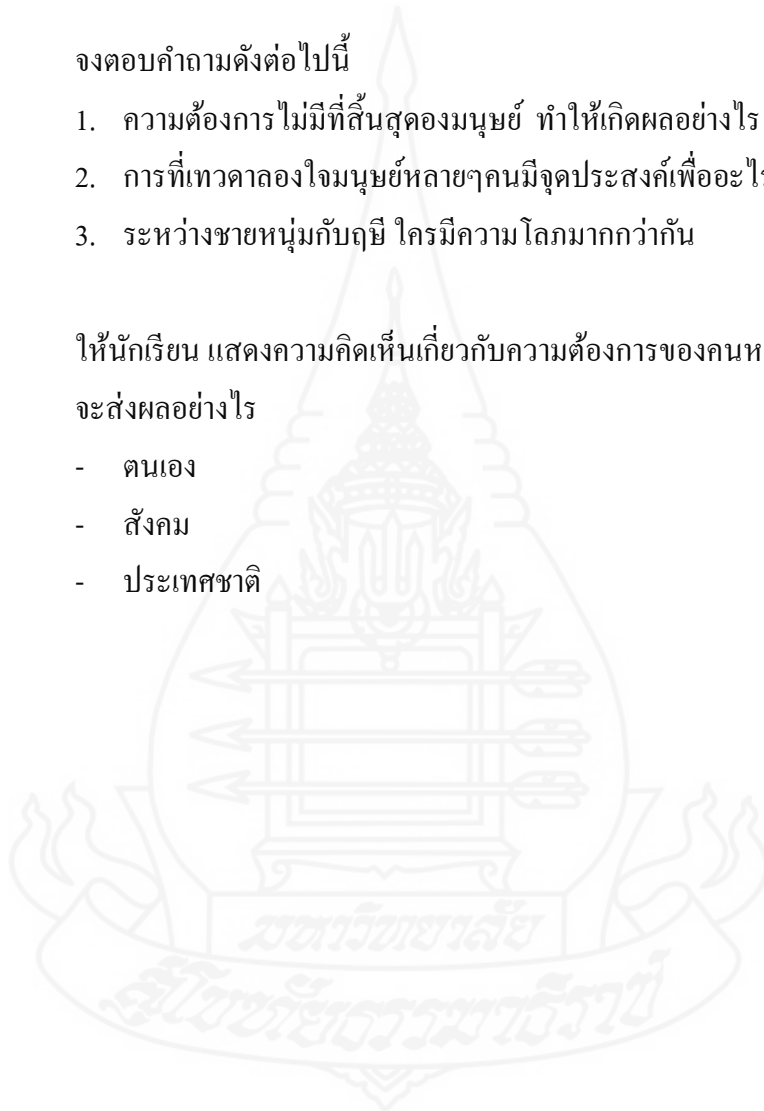
ต่อจากนั้นชายชราที่เดินเข้าไปยังหมู่บ้านอื่นๆ แล้วก็ทำเหมือนเดิมเหมือนกับที่ทำกับชายหนุ่มที่ส่งหินทองคำให้ ไม่ว่าจะเป็เด็ก หนุ่มสาว ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย ทุกคนจะต้องตามมาขอเรื่องให้ชายชราชี้หินก้อนโตกว่าเดิม จนเทวดาที่ปลอมเป็นชายชราเห็นแล้วรู้สึกหมดกำลังใจ ท้อถอยว่าโลกมนุษย์มีแต่คนโงก และคิดว่าคงจะหาใครสักคนที่เป็นผู้ไม่โงกโมโหสันในในโลกมนุษย์นี้ ไม่ได้เป็นแน่แท้ จึงคิดจะกลับสู่สวรรค์ แต่เพื่อให้มั่นใจจึงน่าจะลองดูอีกสักคน เผอิญเหลือบไปเห็นฤาษีคนหนึ่ง กำลังนั่งบำเพ็ญตบะใต้ต้นไม้จึงเดินตรงเข้าไปหา แล้วเอาก้อนหินวางไว้ตรงหน้า แล้วใช้นิ้วชี้ก้อนหินนั้นให้เป็นทองคำ จึงพูดกับฤาษีว่า “ ข้าแต่ท่านผู้ทรงศีลข้าขอถวายหินทองคำก้อนนี้แก่ท่าน” ฤาษีตอบว่า “อาตมารับไว้ไม่ได้หรอก จงเอาคืนไปเถิด” พร้อมส่ายหน้าชายชราที่ปลอมตัวมาก็ไม่ยอม จึงนำเอาก้อนหินขนาดเชื่องกว่าเดิมมาชี้ให้เป็นทองคำ แล้วถวายแต่ฤาษีคำตอบที่ได้รับก็ยังคงเหมือนเดิมคือ “อาตมารับไว้ไม่ได้หรอก จงเอาคืนไปเถิด” แม้ชายชราจะนำเอาก้อนหินขนาดใหญ่สักเท่าใดก็ตาม มาชี้แล้วส่งให้ก็ได้รับคำปฏิเสธทำให้ชายชราหมดกำลังใจขึ้นมาก คิดในใจว่า “ฤาษีคนนี้แหละ คือผู้ไม่โงกเป็นแน่แท้” ก่อนที่ชายชราจะจากไป ด้วยความสงสัยจึงถามฤาษีว่า “เหตุใดท่านจึงไม่รับหินทองคำเหล่านี้ไว้ ท่านไม่ยอมได้หรือ” ฤาษีจึงตอบว่า “ใช่อาตมาไม่ยอมได้ทองคำเหล่านั้นหรอก” ฤาษีตอบแล้วหยุดอยู่ครู่หนึ่งพร้อมกับกลืนน้ำลายดังเอือก และจึงพูดต่อ “แต่อาตมาอยากได้นิ้วที่ชี้หินนั้นมากกว่า” เทวดาซึ่งปลอมเป็นชายชราได้ยินฤาษีพูดดังนั้นถึงกับนั่งอึ้งแล้วก็เดินหนีไป พร้อมกับคิดว่า ความโลกของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดคือมนุษย์ไม่มีความพอ อยากได้นั่นได้นี้อยู่รำไปได้อย่างโน้นก็อยากจะได้อย่างนี้อีก จึงมีคำกล่าวว่ “แม้ว่าฝนจะตกลงมาเป็นเงินเป็นทอง มนุษย์ก็ยังไม่พอใจอยู่นั่นเอง”

เรียบเรียงใหม่จาก : “นิทานพื้นบ้าน” หนังสือวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้ มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามดังต่อไปนี้
1. ความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ ทำให้เกิดผลอย่างไร
  2. การที่เทวดาลองใจมนุษย์หลายคนมีจุดประสงค์เพื่ออะไร
  3. ระหว่างชายหนุ่มกับฤๅษี ใครมีความโลภมากกว่ากัน
- ตอนที่ 2**   ให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของคนหากไม่รู้จักพอ แล้วจะส่งผลอย่างไร
- ตนเอง
  - สังคม
  - ประเทศชาติ

เรื่องที่ 5 ขายปัญญา

ในสมัยก่อนนั้น สติปัญญา ความรู้ ความเฉลียวฉลาดปราดเปรื่องนั้น มีการนำเอามาขายดั่งสินค้าต่างๆ เช่นปัจจุบันนี้ ดังนั้น ตลอดเวลาจะมีผู้นำเอาความรู้หรือเอาตัวปัญญานี้มาขายเสมอ วันหนึ่งในเวลาบ่าย แดดร้อนจัด มีชายคนหนึ่งนำเอาปัญญามาขาย โดยบรรจุตัวปัญญาลงในกระทอจนเต็มแล้วหามผ่านเปลวแดดร้อนมาจนถึงประตูเมือง เขาจึงหยุดคิด หากเข้าเมืองตอนนี้ อากาศร้อน ๆ แบบนี้ จะทำให้อารมณ์ของคนเสียได้ และจะพุดกับลูกค้าไม่ดี เขาจึงสอดสายสาตาดูร่มไม้ใหญ่บริเวณรอบ ๆ ในที่สุดก็มองเห็นร่มหญ้าใหญ่ใบดกมีร่มแผ่กว้างน่าพัก เขาจึงแวะเข้าไป แล้ววางหามตัวปัญญาที่นำมาขายลง และเอนหลังหลับไปด้วยความเหนื่อยอ่อน จวบจนตะวันบ่ายคล้อยลง ความร้อนจึงค่อยบรรเทา ชายนั้นตื่นขึ้นแล้วไปล้างหน้าในสระน้ำใกล้กำแพงเมือง ตั้งใจว่าพอเสร็จธุระแล้วนำเอาตัวปัญญาเข้าไปเสนอขายในเมืองทันที

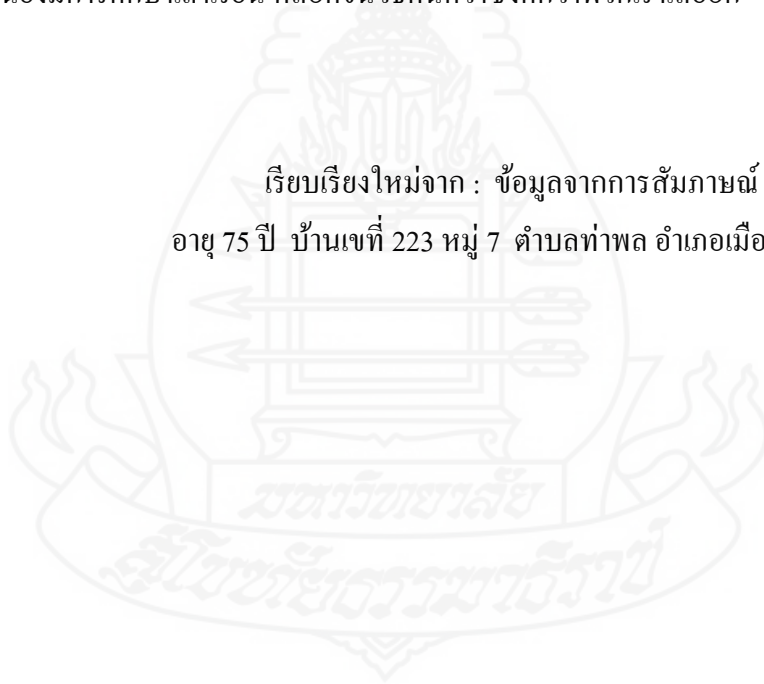
ขณะที่เขาเตรียมจัดหาบเพื่อจะเข้าไปในเมืองอยู่นั้น พอดีมีหมู่คนประมาณ 4 – 5 คน ออกจากประตูเมืองมา เมื่อมาถึงได้ร่ำไห้ ชายที่นำเอาตัวปัญญามาขายจึงร้องถามออกไปว่า “พี่น้องทั้งหลาย ในพวกท่านมีใครบ้างไหม ที่ต้องการซื้อเอาปัญญาไปไว้ใช้บ้าง” ชาวบ้านเหล่านั้นหันหน้ามาดูตากัน คนหนึ่งจึงถามว่า “ท่านเอ๋ย ปัญญานั้นมันเป็นเสมอแก้วสารพัดนึก ซึ่งจะคลบับนาคาลให้ท่านล่วงรู้และสามารถประคิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่ได้อีกมากมายโดยไม่รู้จักจบสิ้น ปัญญาจะช่วยให้บ้านเมืองที่ล่าหลังเจริญก้าวหน้า”

คนหนึ่งในนั้นอุทานออกมาด้วยความพอใจ “โอโฮ” อย่างนี้ปัญญาก็เป็นแก้วสารพัดนึกละซี ที่จะสามารถคลบับนาคาลสิ่งที่ต้องการได้ทุกอย่าง นอกจากนั้นปัญญายังช่วยให้เราล่วงรู้สิ่งที่เรายังไม่รู้ด้วยซ้ำไหม” ชายผู้นั้นพยักหน้าและรับปากว่า “จริงทีเดียว พวกท่านเข้าใจอย่างถูกต้อง ปัญญาเปรียบเหมือนดวงแก้วที่จะส่องสว่างขจัดความโง่เงาให้หายไปอย่างไรละ พวกท่านมีใครต้องการบ้างไหมแล้วเรากำลังนำมาเสนอขายจนถึงบ้านของท่านละ” ชายคนหนึ่งในกลุ่มนั้นอยากจะลองดูว่า ผู้เอาปัญญามาขายนั้นจะฉลาดและล่วงรู้ทุกสิ่งจริงดังที่เขากล่าวหรือไม่ เขาจึงก้มดูรอบ ๆ ดันหัวที่ใหญ่ขึ้นอย่างพินิงพิเคราะห์แล้วเอ๋ยปากถามว่า “เอาละ เมื่อท่านพูดว่า ปัญญาจะสามารถช่วย

ให้เราล้วงรู้ทุกอย่าง ข้าพเจ้าขอลามท่านว่า ท่านรู้หรือไม่ว่ามีอะไรอยู่ใต้ดินตรงที่ท่านยืนอยู่ตรงนี้ ถ้าหากท่านมีปัญหาจริง หวังว่าท่านคงจะตอบได้” ชายนั้นยื่นแฟ้มพิจารณาเป็นเวลานาน ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าใต้หีบ และได้บริเวณที่ตนยืนอยู่นั้นมีอะไรอยู่ เขาจึงย้อนถามไปว่า “และท่านสามารถบอกได้ว่าอะไรอยู่ใต้เท้าที่เรายืนอยู่ที่นี่” ชายที่ถามพยักหน้าและตอบออกไปทันทีว่า “แม้เราจะไม่มีตัวปัญญามาขายแต่เรากล้าบอกว่าใต้หีบตัวปัญญานี้มีไข่มดดินรังใหญ่ หากท่านไม่เชื่อก็ช่วยเราดูซิ หากไม่พบดังเราว่า เราขอให้นำท่านปรับเรากี่แล้วกัน” ชายคนนั้นตกลง ต่อจากนั้นคนทั้งหมดต่างช่วยกันขุดลงไปจนลึกเกือบท่วมศีรษะ จึงพบไข่มดพร้อมทั้งแม่มันจำนวนมากมายในโพรงนั้นจริง ๆ ซึ่งการกระทำครั้งนี้ ทำให้ชายผู้เอาปัญญามาขายรู้สึกอับอายยิ่งนัก ด้วยเหตุนี้เขาจึงยกเอาหีบปัญญาเดินกลับไปทางเดิม ไม่ยอมเอาตัวปัญญามาขายให้แก่ชาวเมืองนั้นเพราะเจ็บใจที่ถูกสบประมาทต่อหน้าผู้คน เขาออกเดินทางไปเรื่อยๆ เป็นเวลานานจนกระทั่งไปพบคนผิวขาวได้แก่พวกฝรั่งนั่นเอง เขาจึงเอาตัวปัญญานี้้นำออกไปขายให้คนผิวขาว และคนผิวขาวก็ซื้อ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ชาวยุโรปเจริญรวดเร็ว สามารถคิดและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้ โดยไม่รู้จักจบสิ้น นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนวิธีค้นคว้าซึ่งดีกว่าพวกเราเสียอีก

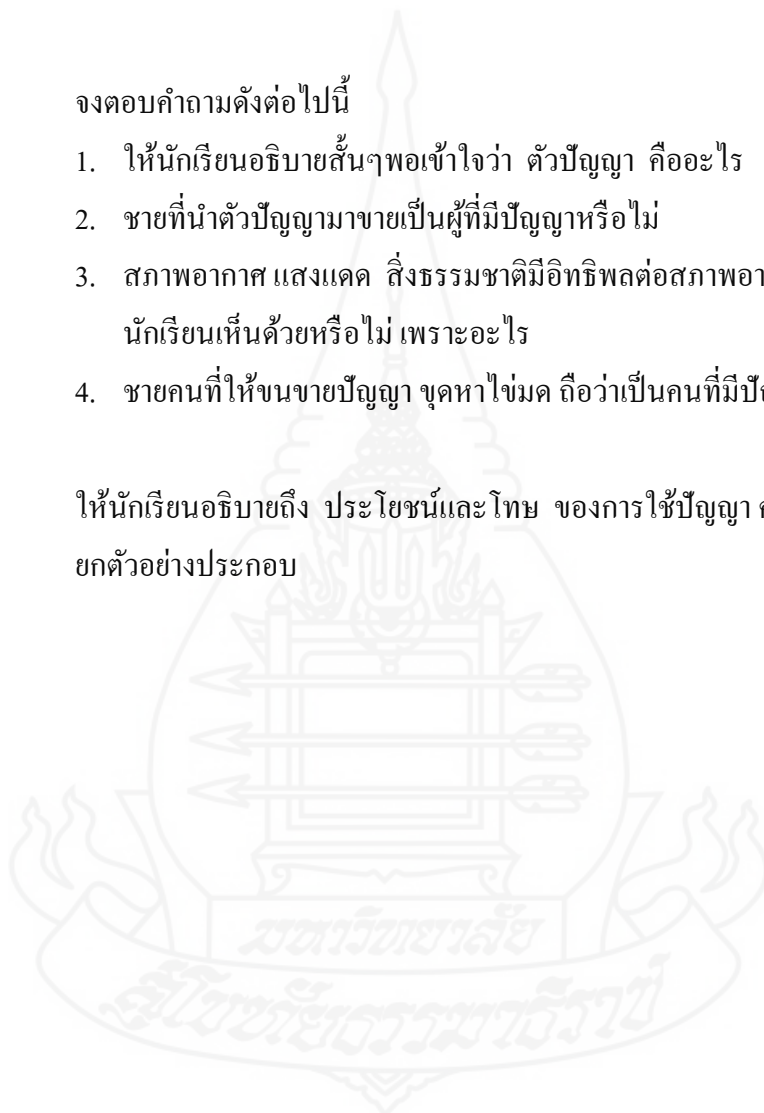
เรียบเรียงใหม่จาก : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นายไทม์ จันทรลภ
อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 223 หมู่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 5

- คำชี้แจง**   กิจกรรมนี้ มี 2 ตอน
- ตอนที่ 1**   จงตอบคำถามดังต่อไปนี้
1. ให้นักเรียนอธิบายสั้นๆพอเข้าใจว่า ตัวปัญญา คืออะไร
  2. ชายที่นำตัวปัญญามาขายเป็นผู้ที่มีปัญญาหรือไม่
  3. สภาพอากาศ แสงแดด สิ่งธรรมชาติมีอิทธิพลต่อสภาพอารมณ์ของคนนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร
  4. ชายคนที่ให้ขนขายปัญญา ขุดหาไข่มด ถือว่าเป็นคนที่มีปัญญาหรือไม่
- ตอนที่ 2**   ให้นักเรียนอธิบายถึง ประโยชน์และโทษ ของการใช้ปัญญา ความรู้ ความฉลาด ยกตัวอย่างประกอบ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ (2517) *เที่ยวเมืองเพชรบูรณ์* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ (2551) *วรรณคดีวิจักขณ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
สกสค. ลาดพร้าว
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) *ปฏิทินท่องเที่ยวเพชรบูรณ์ 41* กรุงเทพมหานคร
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 3
- คมคาย หมื่นสาย (ม.ป.ป.) *นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์* เพชรบูรณ์
- จำเนียร ปฏิเวศวรรณกิจ (2540) *เพชรบูรณ์ในอดีต* เพชรบูรณ์ ศิศิการพิมพ์
- นคร พันธณรงค์ (2520) *ท้องถิ่นของเรา* พิษณุโลก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
_____ (2525) *วัฒนธรรมพื้นบ้านนาตะกรุด ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์*
พิษณุโลก ศูนย์สุโขทัยศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อัคราณา
ประเสริฐ ลีวานันท์ (ม.ป.ป.) *ประวัติ 73 จังหวัด เล่ม 4 “จังหวัดเพชรบูรณ์”* ม.ป.ท.
- วีรยุทธ วงศ์อู๋ (2539) *ร่วมเกล้าพสกนิกรชาวเพชรบูรณ์* เพชรบูรณ์ (เอกสารอัคราณา)
- ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, สำนัก (2543) *สมบัติเมืองเพชรบูรณ์ เล่ม 2*
เพชรบูรณ์ โรงพิมพ์ธรรมสูตรพรินต์ติ้ง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. กำนันสิน อินทร์ทอง

ประวัติ

กำนันสิน อินทร์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2482 เป็นบุตรคนที่ 3 ของนายหนูนางสมบูรณ์ อินทร์ทอง มีพี่น้องร่วมท้องเดียวกันจำนวน 10 คน เป็นชาย 4 หญิง 6 คน เกิดที่บ้านเกาะแก้ว ตำบลห้วยร่วม อำเภอหนองบัว (ชุมแสง) จังหวัดนครสวรรค์ สมรสกับ นางสาวเบญจวรรณ อุปกุลโต เมื่อ พ.ศ. 2510

การทำงาน

1. พ.ศ. 2509 ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านทรัพย์เกษตร หมู่ที่ 45 ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. พ.ศ. 2514 ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบล ชับสมอทอด

ผลงาน/การอุทิศตนทำงานในสังคม

1. เป็นที่ปรึกษาสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย และจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เป็นประธานลูกเสือชาวบ้านรุ่นที่ 3 ของจังหวัดเพชรบูรณ์
3. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นวิทยากรลูกเสือชาวบ้านของภาคที่ 6
4. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นวิทยากร โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของจังหวัดเพชรบูรณ์
5. ได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายประวัติอำเภอบึงสามพัน ให้กับคณะต่าง ๆ ที่มาประชุมที่อำเภอ บึงสามพัน
6. เป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียงทำเป็นหนังสือ ประวัติอำเภอบึงสามพัน ประวัติหลวงพ่อบึงสามพัน
7. เป็นอาสาสมัครคุมประพฤตินักโทษของกรมราชทัณฑ์ (อสศ.)

2. นายประคบ ไสยนารถ

ข้าราชการบำนาญ ครูวิทยากรท้องถิ่น โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม ราชวิชาประวัติศาสตร์

3. นางสมบูรณ์ สิงหรา

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

4. นางชมพู แสงจันทร์

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน
จังหวัดเพชรบูรณ์

ประธานกิ่งกาชาด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

5. นางสาวมาริษา ชัยนิมรัน

ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

6. นางรุ่งกานต์ ยายอด

ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการประชาสัมพันธ์ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

7. นายรัชชัย ชันไพศาลศิลป์

ตำแหน่ง นักโบราณคดีปฏิบัติการ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ระเบียบเรียง

8. นางลำพึง ทองใบ อายุ 76 ปี

บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000)

9. นางบุญธรรม สอนวดี อายุ 85 ปี

บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2 ตำบลหนองไขว่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 67110

10. นายสมพร เปลียนทอง

บ้านเลขที่ 81 หมู่ 8 ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

11. นางแค หนูแก้ว อายุ 83 ปี

41หมู่ 3 ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 67110

12. นางลำพึง ทองใบ อายุ 76 ปี

บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

13. นายไหม จันทรืสบ อายุ 75 ปี

บ้านเลขที่ 223 หมู่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

บทที่ 3

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.2 ขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อหาประกอบด้วย บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน ประเพณีเล่นตบเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเดิด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง และบทที่ 4 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซี้หิน และนิทานเรื่องชายปัญญา โดยแต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายบทและมีภาพประกอบ

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ในการประเมินคุณภาพหนังสือ จำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และได้สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

1.3 การสร้างและพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1.3.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ

1.3.2 สร้างและพัฒนาหนังสือ

- 1) การสร้างหนังสือ
- 2) การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

1.3.1 กำหนดลักษณะของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นงานเขียนประเภทสารคดี

1.3.2 สร้างและพัฒนาหนังสือ

1) การสร้างหนังสือ

1.1) ศึกษาหลักสูตร ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างหนังสือ ดังนี้

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี

และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภทกลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพินิจวรรณคดีและวรรณกรรม พิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง

1.2) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม รูปแบบการเขียนสารคดี เกี่ยวกับ

ประเพณี ตำนาน และนิทานพื้นบ้าน ประเพณี ได้แก่ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทราย กลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน ประเพณีเล่นดับเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนาน ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง ตำนานนครเดิด นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซี้หิน และนิทานเรื่องชายปัญญา เรื่องเหล่านี้ควรได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดโดยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ วัด อำเภอบึงสามพัน อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ สืบค้นข้อมูลจากเอกสารของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ การสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้อาวุโสในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย นำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว กำหนดเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีฟ้อนเสื่อแถบลาน ประเพณีเล่นดับเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเดิด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง และบทที่ 4 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องซี้หิน และนิทานเรื่องชายปัญญา แต่ละเรื่องมีภาพประกอบโดยผู้ศึกษาได้ถ่ายภาพเองจากสถานที่จริง ทำเรื่องแต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายบทโดยหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี และ ตำนานที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์
- (2) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน
- (3) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของประเพณี และ ตำนานที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3) กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีลักษณะดังนี้

- (1) การออกแบบปก ได้นำเสนอภาพประเพณี และสถานที่ สำคัญตามตำนานเป็นภาพถ่ายสี
- (2) ส่วนประกอบของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ซึ่งสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเนื้อหา มีชื่อเรื่องบอกเนื้อหาสาระ หน้าคำนำ เพื่อแสดงจุดมุ่งหมายของการเขียน กล่าวขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างหนังสือ หน้าสารบัญ บรรจุบัญชื้อหัวข้อเรื่องที่ปรากฏ

อยู่ในหนังสือ พร้อมทั้งระบุเลขหน้าเพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการอ่านได้อย่างรวดเร็ว เนื้อเรื่องแบ่งเป็น 4 บท แต่ละเรื่องมีภาพประกอบและกิจกรรมท้ายบท บรรณานุกรมบอกแหล่งค้นคว้าที่มาของข้อมูล เป็นการเสนอแนะให้ผู้อ่านไปค้นคว้าเพิ่มเติม

(3) ขนาดของหนังสือ หนังสือที่สร้างขึ้นมีขนาด 18.5 x 26

เซนติเมตร

(4) ขนาดของตัวอักษร ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กก่อนข้างโต จึงใช้ขนาดตัวอักษร 16 พ้อยท์ หัวข้อปรับขนาดตามความเหมาะสม

(5) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้างของเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ บทที่ 2 ประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ ประเพณีพ้อนเสื้อแถบลาน ประเพณีเล่นดับเต่า ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ บทที่ 3 ตำนานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเค็ด ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนานวัดช้างเผือก ตำนานพ่อขุนผาเมือง และบทที่ 4 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องชี้หิน และนิทานเรื่องขายปัญญา แต่ละเรื่องมีภาพประกอบโดยผู้ศึกษาได้ถ่ายภาพเองจากสถานที่จริง และภาพวาดประกอบ ท้ายเรื่องแต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายบท

(6) ภาพประกอบ เลือกใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริง และภาพวาด มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และเกี่ยวข้องกับเนื้อหา

(7) ขนาดของภาพประกอบ จัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยจัดภาพให้เหมาะสมกับหน้า มีข้อความอธิบายภาพด้านล่าง

(8) จำนวนภาพประกอบ เนื่องจากภาพประกอบมีส่วนช่วยเสริมเนื้อหาสาระ และดึงดูดความสนใจ เสริมสร้างจินตนาการและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้หนังสือน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องนั้นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2) การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

ประเด็นการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์
- (2) ด้านเนื้อหา

- (3) ด้านภาพประกอบ
- (4) ด้านการใช้ภาษา
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียนมีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์
- (2) ด้านเนื้อหา
- (3) ด้านภาพประกอบ
- (4) ด้านการใช้ภาษา
- (5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

การตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ หรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในการประเมินคุณภาพหนังสือจำนวน 3 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 และประเมินคุณภาพหนังสือโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราประมาณค่า

1.4 สรุปผลการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

1.4.1 ลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นหนังสืออ่านเพิ่มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12-14 ปี แหล่งที่มาของหัวเรื่องมาจาก สภาพท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ในด้านประเพณีท้องถิ่นตำนาน และนิทานพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเลือกเรื่องประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านมาสร้างหนังสือ เพื่อสอดคล้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดชื่อหนังสือว่า ประเพณีตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยเนื้อหา กิจกรรมท้ายบทและภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพถ่ายสถานที่จริง และภาพวาด แนวการเขียนเป็นแบบสารคดี รูปเล่มหนังสือ ใช้รูปเล่มขนาด 18.5 x 26 เซนติเมตร

- 2) โครงสร้างเนื้อหาที่นำมาสร้างหนังสือ ได้แก่ ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประเพณี ได้แก่ ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกบลดงภูคา ประเพณีฟ้อน

สื่อแถบลาน ประเพณีเล่นดับเต่า ประเพณีวงสรวงเจ้าพ่อศรีเทพ ตำนาน ได้แก่ ตำนานพ่อขุนผาเมือง ตำนานเมืองศรีเทพ ตำนานเจ้าพ่อศรีเทพ(เมืองลุ่ม) ตำนานบึงสามพัน ตำนานนครเค็ด ตำนานวัดช้างเผือก และนิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นิทานเรื่องคนช่างคิด นิทานเรื่องค่าของคน นิทานเรื่องสามเณรมั่น สามเณรคง นิทานเรื่องชี้หิน และนิทานเรื่องขายปัญญา

1.4.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านภาพประกอบ 4) ด้านการใช้ภาษา และ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม

2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยนักเรียน จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีรายการประเมิน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านภาพประกอบ 4) ด้านการใช้ภาษา และ 5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความเห็นว่า ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ด้านเนื้อหา และด้านภาพประกอบ มีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วน ด้านการใช้ภาษา และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก

2. อภิปรายผล

ผลการประเมินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้าน เพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และการประเมินโดยนักเรียนพบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างหนังสือตามแนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ขนาดของรูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่า ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ มีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ ขนาดของรูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้จัดทำหนังสือให้มีขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้าเหมาะสมกับวัยของผู้อ่านคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และได้สร้างตามแนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาชุย (2536: 147-179) กล่าวว่าผู้ที่สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กควรมีการวางแผนการเขียนของตนไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนและป้องกันการสับสนในขณะดำเนินการ การกำหนดขนาดของรูปเล่มและความยาวของหนังสือที่เหมาะสมกับวัย 12-14 ขวบ ประมาณ 50-100 หน้า

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์มีความเหมาะสม

2.2 ด้านเนื้อหา

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่าการแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสม เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่น่าสนใจ เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน ส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่ผู้อ่าน สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.00 แสดงว่าเนื้อหามีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านเนื้อหา ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสมเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่น่าสนใจ เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน ส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้แก่ผู้อ่าน สร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน คำถามท้ายบทสอดคล้องกับ

เนื้อหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้จัดทำหนังสือตามแนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาซูยี (2536: 147-179) กล่าวว่าผู้ที่สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็กควรมีการวางแผนการเขียนของตนไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนและป้องกันการสับสนในขณะดำเนินการ โครงสร้างเนื้อหา มีการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของหนังสือ ที่จะเขียนให้มีระบบตามลำดับความคิดหรือตามวัตถุประสงค์ของการเขียน ต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการเป็นรากฐานที่สำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่าย เค้าโครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะไม่หนาจนเกินไป ควรประกอบด้วยบทนำ เนื้อเรื่องที่แบ่งออกเป็นบทๆ และภาคผนวก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท้ายบทเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กิจกรรมท้ายบทควรช่วยส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบท ช่วยผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้น อาจจะเป็นคำถามชวนคิดให้นำความรู้ไปใช้กับสิ่งอื่นๆหรือไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นเนื้อหาของหนังสือที่สร้างขึ้นจึงมีความเหมาะสม

2.3 ด้านภาพประกอบ

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่า ด้านภาพประกอบ ภาพดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน ภาพประกอบที่สวยงาม มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจน ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น จำนวนภาพประกอบเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพประกอบที่ถ่ายจากสถานที่จริง ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เป็นภาพที่สวยงาม ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้เร็ว ขนาดของภาพมีความเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยได้คำนวณความสอดคล้องระหว่าง

0.67–1.00 แสดงว่าภาพประกอบมีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน ภาพประกอบที่สวยงาม มีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ภาพประกอบมีความชัดเจน ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น จำนวนภาพประกอบเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพประกอบที่ถ่ายจากสถานที่จริง ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เป็นภาพที่สวยงาม ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้เร็ว ขนาดของภาพมีความเหมาะสมกับผู้อ่าน โดยมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาซูยี (2536: 147-179) กล่าวว่า ภาพประกอบ เป็นเครื่องช่วยในการอ่านต้องสอดคล้องกับเนื้อหาควรจัดวางให้ต่อเนื่องอยู่ในบริเวณเดียวกันกับข้อความ หากต้องการภาพที่แสดงโครงร่างภายนอกควรใช้ภาพถ่าย หากต้องการภาพที่ต้องการรายละเอียดควรใช้ภาพวาด ภาพสีจะดึงดูดความสนใจในการอ่านได้มากกว่าภาพขาวดำ

ดังนั้นภาพประกอบของหนังสือที่สร้างขึ้นจึงมีความเหมาะสม

2.4 ด้านการใช้ภาษา

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่า การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ใช้ภาษาในการเขียนสารคดีที่เข้าใจง่าย มีความหมายชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 แสดงว่า การใช้ภาษามีความเหมาะสม

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านการใช้ภาษาว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ใช้ภาษาในการเขียนสารคดีที่เข้าใจง่าย มีความหมายชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน สอดคล้องกับความเห็นของ สมพร จารุณัฐ(2541: 129-137) กล่าวโดยสรุปว่าการใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นต้องมีความชัดเจนของข้อความ ถูกต้อง สำนวนสละสลวย และจินตนา ไบกาซุยิ (2536: 215-218) กล่าวโดยสรุปว่า การใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นต้องใช้คำตรงความหมาย ถูกต้องตามหลักภาษา ข้อความอ่านง่าย กะทัดรัด สละสลวย

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีการใช้ภาษาที่เหมาะสม

2.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นว่า ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 แสดงว่าหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์

นักเรียนมีความคิดเห็นด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับตำนาน และพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้ อ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้ นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ศึกษานี้อาสาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง อีกทั้งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนเคยได้ยินได้ฟังมาบ้างแล้วแต่ยังไม่มีผู้ใดนำมาทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาซุยิ (2542: 143-144) ได้สรุปประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยส่งเสริมความรู้ สติปัญญา เจตคติและค่านิยม การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้สอดคล้องกับ ชำรง ชูทัพ (2545: 7) ซึ่งได้กล่าวถึงประโยชน์

ของหนังสือเด็กและเยาวชนสรุปได้ว่า หนังสือช่วยพัฒนาความรู้ความคิด การพัฒนาเจตคติและค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม กระตุ้นจินตนาการเพื่อสร้างความคิดริเริ่ม และช่วยให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในด้านคุณประโยชน์ต่อผู้อ่าน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

3.1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อสามารถเสนอแนะให้ผู้เรียนใช้หนังสือได้ถูกต้อง

3.1.2 การใช้หนังสือนั้นผู้เรียนต้องตอบคำถามท้ายเรื่อง เพื่อประเมินผู้เรียนจากการศึกษาแต่ละเรื่อง

3.1.3 การใช้หนังสือนอกจากเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีและตำนานแล้ว ครูควรเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดของคนในท้องถิ่นด้วย

3.1.4 การใช้หนังสือนอกจากจะใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนแล้ว ครูผู้สอนยังสามารถนำหนังสือไปใช้จัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการทักษะการอ่าน การฟัง การพูด การเขียน การดู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ไปตามธรรมชาติวิชาภาษาไทย

3.2 ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

3.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีและตำนานเพชรบูรณ์ยังมีอีกมาก ผู้สร้างหนังสือควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีและตำนานในแต่ละท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจ และรักท้องถิ่นให้กับผู้อ่าน

3.2.2 ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้าน เพชรบูรณ์ในลักษณะอื่น ๆ และในระดับชั้นอื่นให้มากขึ้น

3.3.3 ควรศึกษาสภาพท้องถิ่นเพื่อหาข้อมูล หรือจุดเด่นของท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างหนังสือหรือเอกสารประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด*
- กัลปพฤกษ์ มุงเมือง (2546) “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองเทิงบ้านฉัน สำหรับ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิตแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จินตนา ไบกาชุย (2536) *แนวการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น*
_____ (2542) *เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว*
- เจษฎาพร ทองคำสุก (2549) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง พ่อขุนผาเมือง สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเพชรบูรณ์” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) *การการอ่านและส่งเสริมการอ่าน กรุงเทพมหานคร บุรพาสาส์น*
- ถวัลย์ มาศจรัส (2535) *การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร ดันอ้อ*
_____ (2548) *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร ธารอักษร*
- ธำรง ชูทัพ (2545) *สรุปคำบรรยายการประชุมเชิงปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน อุดรธานี ม.ป.ท. อัดสำเนา*
- นาฏวิภา ชลิตานนท์ (2524) *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย พระนคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- นุชนารถ ยิ้มจันทร์ (2546) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ฮีตสิบสองในวิถีชีวิตชาว ศรีสะเกษ” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บันลือ พฤษะวัน (2533) *วรรณกรรมกับเด็ก กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*

- เฟื่องฟ้า แต่งโสภ (2549) “การสร้างหนังสือสารคดี เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในนิทาพื้นบ้านอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 6 จังหวัดสุพรรณบุรี” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
แมนมาส ขวลิขิต (2545) “ปีการศึกษา 2546 ปีแห่งการอ่านและการเรียนรู้” วารสารวิชาการ ปีที่ 5
ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน: 2-5
- รัตพร ชังธาดา (2531) หนังสือสำหรับเด็ก มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
ราชบัณฑิตยสถาน (2542) พจนานุกรม กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์
ละมุล จันท์หอม (2538) วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา เชียงใหม่ ฝ่ายเอกสารตำราสวิทยาลัย
ล้านนาเชียงใหม่
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง (2541) วรรณกรรมตำนานล้านนา : การศึกษาวิธีการสร้าง วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมพร จารุณี (2538) การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ กรุงเทพมหานคร ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
_____ (2541) คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร
สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ
- สนั่น มีจันทร์ (2537) วิจารณ์วรรณกรรมสำหรับเด็ก กรุงเทพมหานคร
เท็คโพรโมชั่น แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง
- สุจริต เพียรชอบ (2542) การพัฒนาการสอนภาษาไทย กรุงเทพมหานคร คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547) ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาทักษะทางภาษา หน่วยที่ 11-15
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุรัตนา พันธุ์พิช (2549) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท”
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสฐียร โกเศศ (2510) ประเพณีเบ็ดเตล็ด กรุงเทพมหานคร สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- เสาวนีย์ ฝักทอง (2546) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่นเมืองอุบล
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อนุমানราชชน, พระยา (2506) *ครูย-สารทประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล* กรุงเทพมหานคร

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

อรุณวัฒนา สงค์พิมพ์ (2549) “หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง *วรรณกรรมสู่ขวัญท้องถิ่นศรีสะเกษ*”

การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน
สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อังกฤษ คุรุทฤต (2546) “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง *นิทานชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์*

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์” การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อุษณีย์ ธงไชย (2529) *จารึกและตำนาน หลักฐานที่สร้างภายใต้อิทธิพลของพุทธศาสนา*

ล้งกาวงศ์ เชียงใหม่ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก

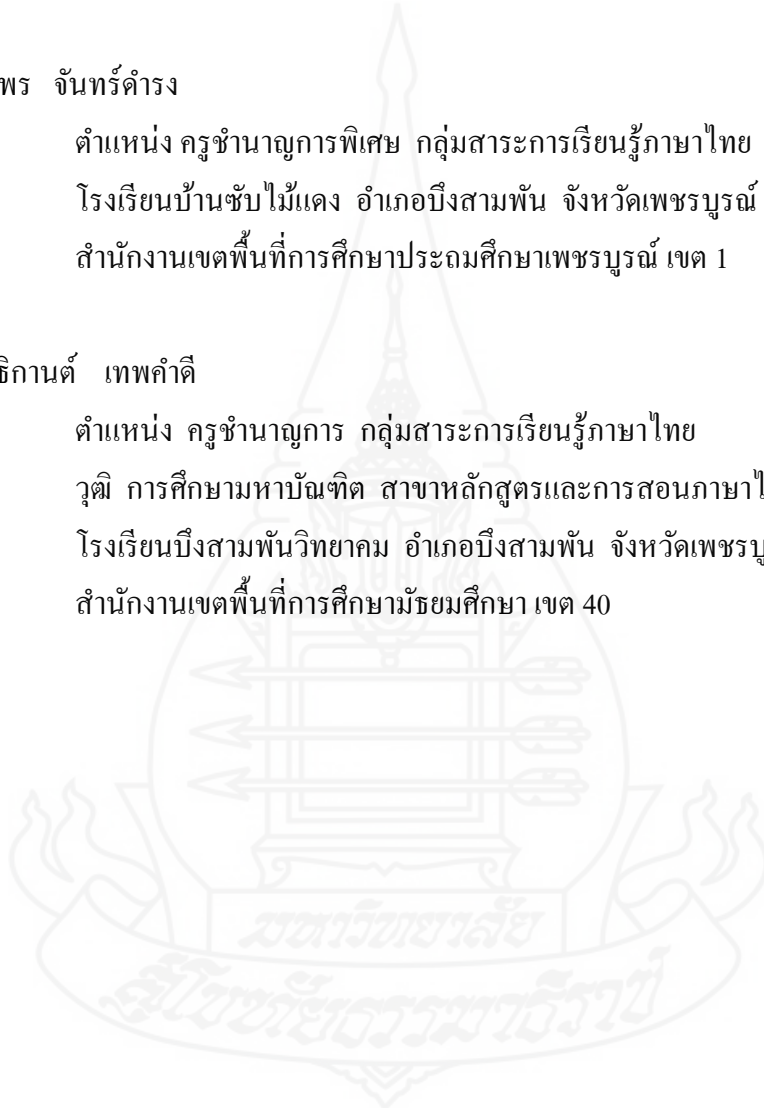
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นางสาว บุญเดช
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
2. นางอัมพร จันทร์ดำรง
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนบ้านซับไม้แดง อำเภอวังสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
3. นางศรธิกานต์ เทพคำดี
ตำแหน่ง ครูชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
วุฒิ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนภาษาไทย
โรงเรียนวังสามพันวิทยาคม อำเภอวังสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40

ภาคผนวก ข
สำเนาหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 26๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๗ กรกฎาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางอัมพร จันทร์ดำรง

สิ่งที่ส่งมาด้วยโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวประพันธ์ สีทองสุด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย(มัธยมศึกษา) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ ๒๖๙

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๗ กรกฎาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวศร บุญเดช

สิ่งที่ส่งมาด้วยโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวประพันธ์ สีทองสุด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย(มัธยมศึกษา) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ๕ ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/๒๖๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๗ กรกฎาคม 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวศรธิกานต์ เทพคำดี

สิ่งที่ส่งมาด้วยโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวประพันธ์ สีทองสุด นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย(มัธยมศึกษา) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง **ประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์** ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ค

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

**แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สองประเพณี สามตำนาน พื้นบ้านเพชรบูรณ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สองประเพณี สามตำนาน พื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	เห็นด้วย
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
-1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

2. ประเด็นการประเมิน แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีประเด็นการประเมินครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์
- 1.2 ด้านเนื้อหา
- 1.3 ด้านภาพประกอบ
- 1.4 ด้านการใช้ภาษา
- 1.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

3. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความคิดเห็นของท่าน

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวประพันธ์ ลีทองสุด

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ระบุประเด็นที่ ต้องแก้ไข
	1	0	-1	
ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์				
1) ขนาดของรูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ของผู้อ่าน				
2) รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ				
3) การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา				
4) ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน				
5) จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง				
6) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน				
7) การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง				
ด้านเนื้อหา				
8) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม				
9) ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน				
10) การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความ เหมาะสมเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน				
11) ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่น่าเสนอ				
12) เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน				
13) เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ให้แก่ผู้อ่าน				
14) เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน				
15) คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา				
ด้านภาพประกอบ				
16) ภาพดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน				
17) ภาพประกอบสีสวยเหมาะสมกับวัย				
18) ภาพมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง				
19) ภาพประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา				
20) ภาพประกอบมีความชัดเจน				
21) ภาพประกอบเหมาะสม น่าสนใจ				
22) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน				

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			ระบุประเด็นที่ ต้องแก้ไข
	1	0	-1	
23) ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น				
24) จำนวนภาพประกอบเหมาะสม				
การใช้ภาษา				
25) การใช้ภาษามีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน				
26) ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน				
27) คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม				
28) การใช้เครื่องหมายวรรคตอน				
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
29) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูล เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้				
30) ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียน ในวิชาอื่นได้				
31) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่น				
32) หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการ อ่าน				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
 .....
 .....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

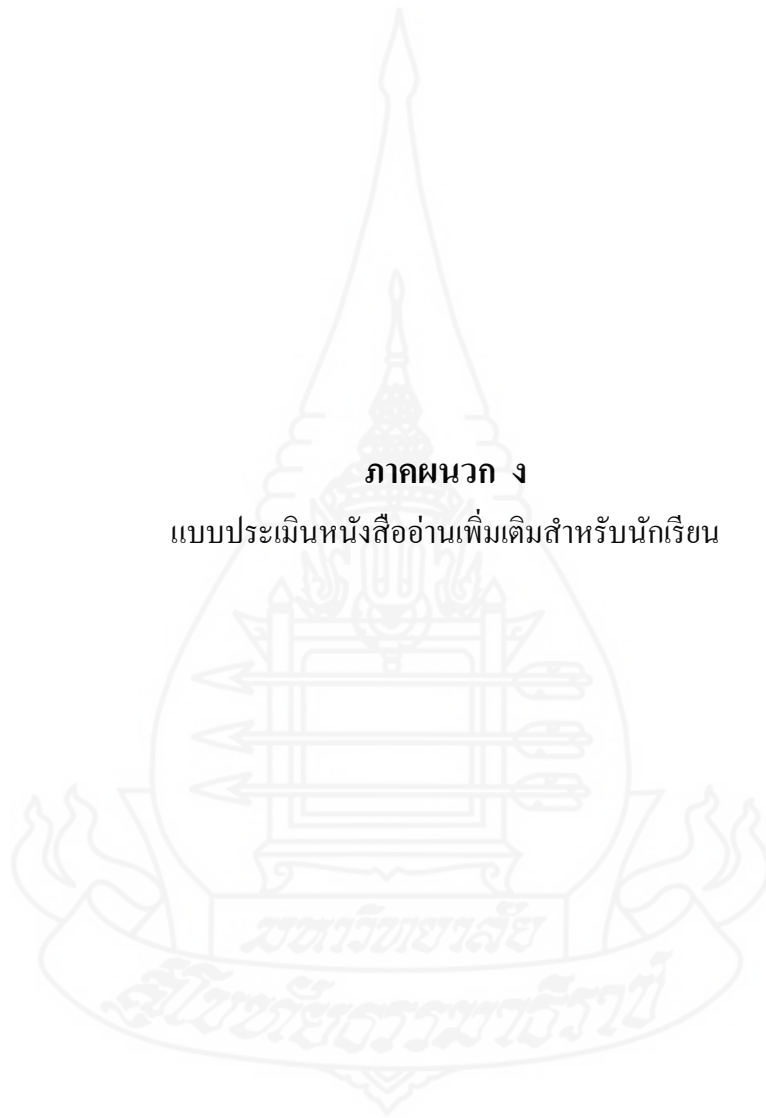
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่ .....

ภาคผนวก ง

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

**แบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สองประเพณี สามตำนาน พื้นบ้านเพชรบูรณ์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(สำหรับนักเรียน)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สองประเพณี สามตำนาน พื้นบ้านเพชรบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

2. ประเด็นการประเมิน แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีประเด็นการประเมินครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์
- 1.2 ด้านเนื้อหา
- 1.3 ด้านภาพประกอบ
- 1.4 ด้านการใช้ภาษา
- 1.5 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความคิดเห็นของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์					
1) ขนาดของรูปเล่มเหมาะสม					
2) รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ					
3) การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา					
4) จำนวนหน้าเหมาะสม					
5) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสม					
ด้านเนื้อหา					
6) ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
7) การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสมเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน					
8) เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น					
9) เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน					
10) คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา					
ด้านภาพประกอบ					
11) ภาพดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน					
12) ภาพประกอบมีความชัดเจน สีสวยเหมาะสม					
13) ภาพมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง					
14) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน					
15) ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น					
16) จำนวนภาพประกอบเหมาะสม					
การใช้ภาษา					
17) ภาษาที่ใช้ อ่านเข้าใจง่าย					
18) ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน					
19) คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม					
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
20) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับตำนาน และพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้					

รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
21) เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้					
22) เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น					
23) หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

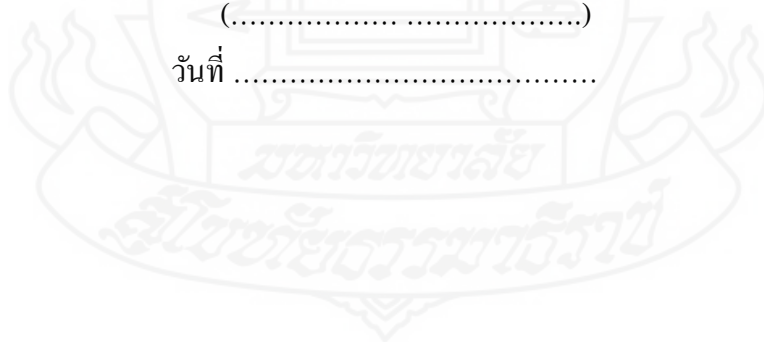
.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่ .....

ภาคผนวก จ

ตารางผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางภาคผนวกที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

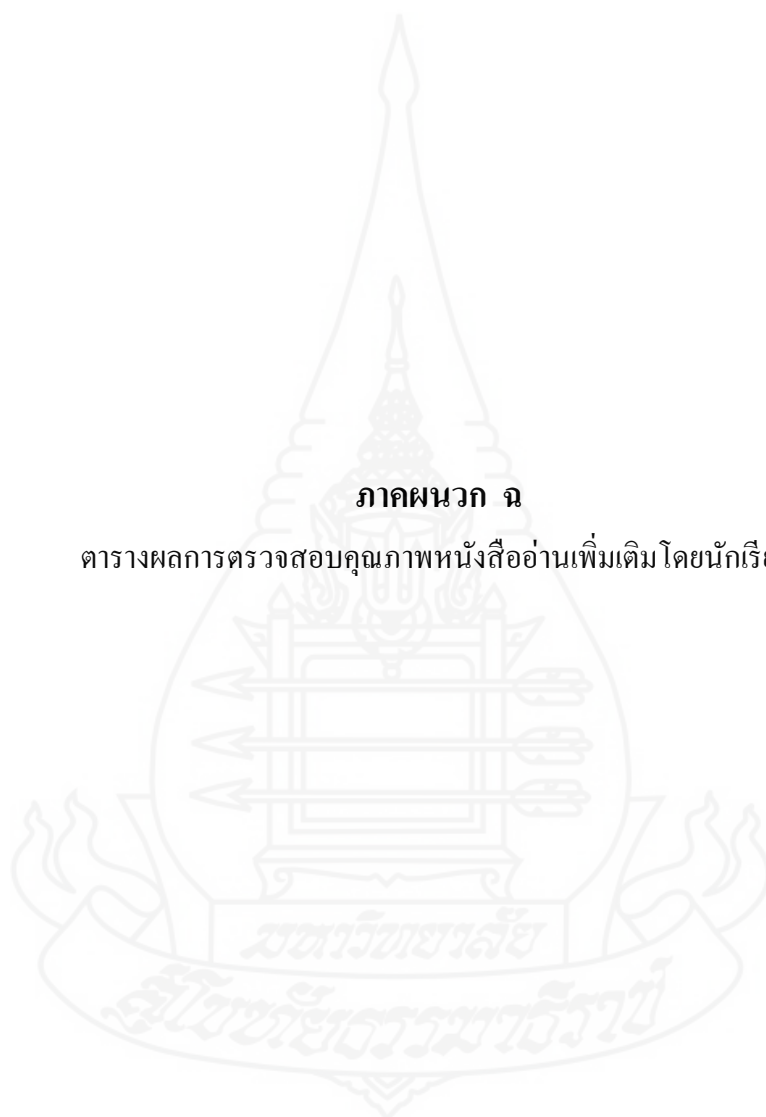
รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์				
1) ขนาดของรูปเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ของผู้อ่าน	1	1	1	1
2) รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ	1	1	1	1
3) การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1
4) ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	1	1	1	1
5) จำนวนหน้าเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง	1	1	1	1
6) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
7) การพิมพ์ การเว้นวรรคถูกต้อง	1	0	1	0.67
ด้านเนื้อหา				
8) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม	1	1	1	1
9) ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
10) การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความ เหมาะสมเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน	1	1	1	1
11) ความถูกต้องของเนื้อหาและแนวคิดที่น่าสนใจ	1	1	1	1
12) เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน	1	1	1	1
13) เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ให้แก่ผู้อ่าน	1	1	1	1
14) เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน	1	0	1	0.67
15) คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านภาพประกอบ				
16) ภาพดึงดูดความสนใจให้อ่านเนื้อหาบทเรียน	1	1	1	
17) ภาพประกอบที่สวยงามกับวัย	1	1	1	1
18) ภาพมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	1	1	1	1
19) ภาพประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	1	1	1	1
20) ภาพประกอบมีความชัดเจน	1	1	1	1
21) ภาพประกอบเหมาะสม น่าสนใจ	1	1	1	1
22) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
23) ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น	1	1	1	1
24) จำนวนภาพประกอบเหมาะสม	0	1	1	0.67
การใช้ภาษา				
25) การใช้ภาษา มีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
26) ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน	1	1	1	1
27) คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	1	1	1	1
28) การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	1	1	1	1
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
29) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูล เกี่ยวกับประเพณี ตำนาน นิทานพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้	1	1	1	1
30) ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียน ในวิชาอื่นได้	1	1	1	1
31) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรักและความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่น	1	1	1	1
32) หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการ อ่าน	1	1	1	1

ภาคผนวก ฉ

ตารางผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน

ตารางผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน

ตารางภาคผนวกที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยนักเรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์			
1) ขนาดของรูปเล่มเหมาะสม	4.40	0.52	มาก
2) รูปเล่มภายนอกดึงดูดความสนใจ	4.10	0.32	มาก
3) การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.52	มากที่สุด
4) จำนวนหน้าเหมาะสม	4.70	0.48	มากที่สุด
5) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสม	4.50	0.71	มากที่สุด
รวม	4.46	0.54	มาก
ด้านเนื้อหา			
6) ความยาวของเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.10	0.74	มาก
7) การลำดับเนื้อหาและการดำเนินเนื้อหามีความเหมาะสม เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน	4.30	0.67	มาก
8) เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	4.00	0.82	มาก
9) เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน	4.00	0.67	มาก
10) คำถามท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา	4.00	0.94	มาก
รวม	4.08	0.75	มาก
ด้านภาพประกอบ			
11) ภาพดึงดูดความสนใจให้อยากอ่านเนื้อหาบทเรียน	4.20	0.63	มาก
12) ภาพประกอบมีความชัดเจน สีสวยเหมาะสม	4.30	0.67	มาก
13) ภาพมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง	4.10	0.57	มาก
14) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.80	0.42	มากที่สุด
15) ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีขึ้น	4.30	0.67	มาก
16) จำนวนภาพประกอบเหมาะสม	4.30	0.48	มาก
รวม	4.33	0.60	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การใช้ภาษา			
17) ภาษาที่ใช้อ่านเข้าใจง่าย	4.70	0.48	มากที่สุด
18) ภาษาที่ใช้มีความสละสลวยน่าอ่าน	4.50	0.53	มากที่สุด
19) คำศัพท์ที่ใช้มีความเหมาะสม	4.60	0.70	มากที่สุด
รวม	4.60	0.56	มากที่สุด
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ			
20) หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับ ตำนาน และพื้นบ้านเพชรบูรณ์ได้	4.60	0.52	มากที่สุด
21) เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วสามารถนำความรู้ ที่ได้รับไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้	4.60	0.52	มากที่สุด
22) เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว นักเรียนเกิดความ รักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	4.40	0.52	มาก
23) หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน	4.60	0.52	มากที่สุด
รวม	4.55	0.50	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.38	0.63	มาก

ภาคผนวก ช
รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. กำนันสิน อินทร์ทอง

ประวัติ

กำนันสิน อินทร์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2482 เป็นบุตรคนที่ 3 ของนายหนูนางสมบุรณ์ อินทร์ทอง มีพี่น้องร่วมท้องเดียวกันจำนวน 10 คน เป็นชาย 4 หญิง 6 คน เกิดที่บ้านเกาะแก้ว ตำบลห้วยร่วม อำเภอหนองบัว (ชุมแสง) จังหวัดนครสวรรค์ สมรสกับ นางสาวเบญจวรรณ อุปคุตโต เมื่อ พ.ศ. 2510

การทำงาน

1. พ.ศ. 2509 ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านทรัพย์เกษตร หมู่ที่ 45 ตำบลบ้านโกชน์ อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. พ.ศ. 2514 ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบล ชับสมอทอด

ผลงาน

การอุทิศตนทำงานในสังคม

1. เป็นที่ปรึกษาสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย และจังหวัดเพชรบูรณ์

2. เป็นประธานลูกเสือชาวบ้านรุ่นที่ 3 ของจังหวัดเพชรบูรณ์

3. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นวิทยากรลูกเสือชาวบ้านของภาคที่ 6

4. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นวิทยากร โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ของจังหวัดเพชรบูรณ์

5. ได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายประวัติอำเภอบึงสามพัน ให้กับคณะต่าง ๆ ที่มาประชุมที่

อำเภอ บึงสามพัน

6. เป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียงทำเป็นหนังสือ ประวัติอำเภอบึงสามพัน ประวัติหลวงพ่อบึงสามพัน

7. เป็นอาสาสมัครคุมประพฤตินักโทษของกรมราชทัณฑ์ (อสศค.)

2. นายประคบ ไสยนารด

ข้าราชการบำนาญ ครูวิทยากรท้องถิ่น โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม รายวิชาประวัติศาสตร์

3. นางสมบูรณ์ สิงหรา

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน
จังหวัดเพชรบูรณ์

4. นางชมพู่ แสงจันทร์

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม อำเภอบึงสามพัน
จังหวัดเพชรบูรณ์

ประธานกิ่งกาชาด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์

5. นางสาวมาริษา ชัยนิมธัน

ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

6. นางรุ่งกานต์ ยายอด

ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิชาการประชาสัมพันธ์ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

7. นายรัชชัย ชันไพศาลศิลป์

ตำแหน่ง นักโบราณคดีปฏิบัติการ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เรียบเรียง

8. นางลำพิ่ง ทองใบ อายุ 76 ปี

บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000)

9. นางบุญธรรม สอนวดิ อายุ 85 ปี

บ้านเลขที่ 30 หมู่ 2 ตำบลหนองไขว่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 67110

10. นายสมพร เปลี่ยนทอง

บ้านเลขที่ 81 หมู่ 8 ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

11. นางแค หนูแก้ว อายุ 83 ปี

41 หมู่ 3 ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 67110

12. นางลำพิ่ง ทองใบ อายุ 76 ปี

บ้านเลขที่ 202 ถนนบูรกรรมโกวิทย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000)

13. นายไหม จันทรลอบ อายุ 75 ปี

บ้านเลขที่ 223 หมู่ 7 ตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวประพันธ์ สีทองสุด
วัน เดือน ปีเกิด	5 พฤศจิกายน 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ วิทยาลัยครูสุรินทร์ ปี 2534
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบึงสามพันวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์
ตำแหน่ง	ครู คศ.2 วิทยฐานะ ชำนาญการ

